

Osztatlan történelemtanár (általános és középiskolai)

TÁRGYJEGYZŐK-TANTÁRGYLEÍRÁSOK

Készítés időpontja: 2018. június

Tantárgy neve: A történelem tanulása és segédtudományai I.	Tantárgy Neptun kódja: BTOTORIN01 / BTOTOR1L01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Nagy Gábor egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: elsősorban történeti szakirodalom közös értelmezésével segíteni a hallgatókat a történelem tanulásában. Az ehhez választott terület a középkor vége, az újkor hajnala Magyarországon. Mivel az oktatásban korunknak is tükröződnie kell, magától értődő, hogy bizonyos máig élő toposzok, viselkedésminták (a nem létező Dugovics, az igazságos Mátyás, jobbágyi alázat, nemesi gőg, szittyta tudat stb.) eredete ismételten szóba kerül. Emellett e tárgy foglalkozik bizonyos „segédtudományok” alapvető jellegzetességeinek megismertetésével is, lehetőség szerint a feldolgozott szövegekhez kapcsolódva kerítve sort megmutatásukra.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - ismerkedik a történeti ismeretszerzés, valamint az ismeretek feldolgozása sajátosságaival: források és feldolgozások megkülönböztetésével, tájékozódni tud a közgyűjteményekben, a segéd- és kézikönyvekben, a digitális adatbázisokban, valamint egyéb információforrásokban, - készül az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomon követésére és felhasználására,</p> <p><i>képesség:</i> a hallgató képes - történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére, - adott szempontból a lényeges és lényegtelen jelenségek megkülönböztetésére, az oksági viszonyok, az okok és következmények rendszerében való eligazodásra, a döntési lehetőségek, az indítékok, az egyén, valamint a csoport történelemformáló szerepének felismerésére,</p> <p><i>attitűd:</i> a hallgató - tiszteltben tartja a nemzetiségi, kulturális és vallási különbségeket, elismeri a sajátjától eltérő nemzetiségek, egyéb kisebbségi csoportok, kultúrák és vallások értékeit - elfogadja a demokrácia értékeit, tiszteli a személyiségi és az emberi jogokat</p> <p><i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: <i>Gyakorlat</i> 1. Bevezetés 2. A mintaanyag együttes feldolgozása I. (Engel P.: A szegedi eskü és a váradi béke) 3. A mintaanyag együttes feldolgozása II. (Engel P.: A szegedi eskü és a váradi béke) 4. A kronológiáról</p>	

<p>5. Hunyadi kora (Engel)   6. Hunyadi kora (Tringli)   7. zárthelyi dolgozat   8. A diplomatikáról és az archontológiáról   9. Mátyás Magyarország (Engel)   10. Mátyás Magyarország (Tringli)   11. Mátyás Magyarország (Kubinyi)   12. A Hunyadiak korának emlékezetéről   13. A szfragisztikáról és a heraldikáról   14. zárthelyi dolgozat</p>
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgatónak egy referátumot kell tartania (a referátum az adott óra tárgyához kapcsolódik), kb. 20 percen. E referátum szerkesztett változatát, amely már a referálást követő vita tanulságait is tartalmazza, a félév vége előtt elektronikus alakban be kell adnia.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Az aláírás feltétele a háromnál nem több hiányzás, és a referátum bemutatása. A gyakorlati jegy megszerzésének feltétele a két zárthelyi dolgozat megírása. E zh-k értékelése: 50%-tól elégséges, 60%-tól közepes, 80%-tól jó, 90%-tól jeles. A referátum értékelése adja a gyakorlati jegy harmadik harmadát.</p>
<p>Kötelező irodalom: Bertényi Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Bp., 2006   Engel Pál: A szegedi eskü és a váradi béke. In: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok, Bp. 2003. 198–225.   Engel Pál: Szent István birodalma. A középkori Magyarország története. Bp. 2001. XI-XII, 1–6., 217–267.   Kubinyi András: Mátyás király. Bp. 2001.   Tringli István: Az újkor hajnala. Magyarország története 1440–1541. Bp. 2003, 3–76.</p> <p>Ajánlott irodalom: Engel Pál: Úrigyerekek tévúton. Népszabadság, 2001. május 12. (http://www.nol.hu/archivum/archiv-18825)   Enchiridion fontium historiae Hungarorum. Angyal Dávid és Mika Sándor közreműködésével szerkesztette Marczali Henrik. Bp. 1901.   Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan. Hatágú Síp, é. n. [2. kiadás]   Szócs Tibor: Egy „legendás” hős: Dugovics Titusz története. HtK 122:1 (2009 márciusa) 3–35.</p>

Tantárgy neve: Történeti földrajz	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR1N02
	Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. habil. Tózsá-Rigó Attila	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A történeti földrajz és a történeti ökológia definíciójának és szakterminológiájának ismertetése után a kurzus áttekinti az emberi történelemnek a fenti szakterületek szempontjából fontosabb korszakait, fordulópontjait.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A hallgató általános tájékozottsággal kell, hogy rendelkezzen a történeti földrajz és a történeti ökológia, valamint azoknak az előadás során érintett rokon-tudományterületről, szakmai problémáiról, szakterminológiai bázisáról. képesség: A kollokvium során a hallgató képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészeti rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: A kurzus jellegéből adódóan a hallgatónak mérlegelnie kell a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. autonómia és felelősség: A hallgatóknak képesnek kell lennie az előadás anyagai és a szakirodalom alapján</p>	

önállóan kidolgoznia a tételsorban szereplő tételeket

Tantárgy tematikus leírása:

1. A történeti földrajz definíciós lehetőségei, feladatköre, tárgya. A történeti földrajz mint a történelem segédtudománya. Történeti ökológia.
2. Európa és Ázsia vízrajza, Európa és Ázsia hegységrendszerei. Éghajlati övek, talajtípusok
3. Folyóvölgyi öntözéses kultúrák.
  - a.) A mezőgazdaság születése (áttérés a mezőgazdasági termelésre). Kr. e. 10.000 k.- Kr. e. 5-4000. Növények és állatok háziásítása. A Közel-Kelet első földművesei, a Termékeny Félhold területe. Mezopotámia: a síkságok betelepülése, egyszerű öntözéses kultúrák környezeti feltétele.
  - b.) A mezőgazdaság intenzívvé válása. Igavonó állatok alkalmazása, az öntözés típusai és hatása (eróziós folyamatok). Kr. e. 4000 k.-Kr. e. 500 k
  - c.) Mezopotámia, az első városok. Egyiptom, a Nílus-völgyi kultúra sajátosságai. Az Indus-völgyi civilizáció.
4.
  - a.) A bronzkori Európa. A keleti civilizációs „vívmányok” elterjedése. A mediterráneumi civilizáció hajnala.
  - b.) A hellén világ. A „görög” Anyaország főbb régiói, fontosabb városai. A polisz, mint jellegzetes településforma. Mezőgazdaság, kereskedelem.
  - c.) A Római Birodalom tartományai és népei. A civilizációs súlypont áthelyeződése Keletre: Bizánc.
5.
  - a.) A civilizációs súlypontok „keletre tolódása” a késő-ókorban / antik középkorban. A Bizánci Birodalom történeti földrajza. Az állam hierarchiája, a mezőgazdaság, mint a termelés vezető ágazata, a városi kultúra hanyatlása.
  - b.) Az iszlám „előretörésének” környezeti-, történeti földrajzi feltételei és körülményei.
6. A sztyeppei népek történeti földrajza, a sztyeppe, mint élettér. Állattenyésztés és gabonatermesztés a Kárpátok keleti előterétől Mandzsúriáig terjedő száraz éghajlatú területsávon. Sztyeppei települések, sztyeppei nomádok.
7. Kitekintés a prekolumbián kultúrák történeti földrajzára. A földművelés kezdetei Amerikában. Ökológiai sajátosságok, jellemző tápláléknövények. Korai civilizációk: az Andok kultúrái, Mezoamerika. Teotihuacán (Kr. u. 500-750), a mayák Kr. e. 300 k.-Kr. u. 16. sz. Az inka birodalom, Kr. u. 1300 k.-tól. Az aztékok, Kr. u. 14-16. sz.
8. Európa demográfiai fejlődésének főbb szakaszai a középkorban (VI-XIV. sz.). Az *Occidentalis* jelentősnövekedése. A nyugat-európai mezőgazdaság átalakulása, új művelési módok, a modernizáció technikai- és környezeti feltételei, következményei.
9. A 9-14. századi demográfiai-, gazdasági- és társadalmi fejlődés történeti földrajzi vonatkozásai. Az urbanizáció a korai- és az érett középkorban. A középkori város, mint történeti modell kialakulása. Elméletek a városok kialakulására, a piac-, falu-, kontinuitás-, ökonomikus-, vár-, rezidenciális elmélet lehetséges ötvözése a természetföldrajzi tényezők figyelembe vételével. Városalaprajz és városkép. A városi ember térszemlélete, a polgári öntudat vizuális megnyilvánulása.
10. Az ásványi lelőhelyek – az arany, ezüst, réz, higany, vas és só lelőhelyei, kitermelése és útjai. A faszén és a hamuszír. Az erdőfogyatkozás és a fahiány. Érckitermelés és ércfeldolgozás.
11. A „nagy” földrajzi felfedezések okai, főbb állomásai és következményei a kora újkori társadalmakra. A transzatlanti térség formálódása A prekapitalista gazdasági rendszer kialakulásának feltételei.
12. Szőlőtermesztés és bortermelés. A mediterrán és a kontinentális szőlőművelési modellek. Európa jelentős bortermelő régiói. A szőlő és a bor szerepe a középkori és a kora újkori európai ember életében (gazdasági-, társadalmi szerep, hatása a mindennapi életben)
13.
  - a.) Európa demográfiai súlypontjainak átalakulása a 18. század első felében. A mezőgazdasági forradalom, mint az ipari forradalom előfeltételének kialakulása. Az európai mezőgazdasági struktúra változásai.
  - b.) Az ipari forradalom közép- és hosszútáv hatásmechanizmusa. A transzatlanti térség történeti ökológiai folyamatai.
14. Az újkori és a modern kori történeti régiók áttekintése.

Gyakorlati jegy

történeti topográfiai jegyzék alapján topográfiai „beugró” vaktérképen. A sikeres teljesítés után szóbeli beszámoló a félév során elhangzott témákból.

Kötelező irodalom:

Pounds, Norman J. G.: Európa történeti földrajza. Osiris Kiadó, Bp., 2003.

Baker, Alan K. H.: Geography and History. Bridging the Divide. Cambridge University Press, 2003. (<http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam041/2003046037.pdf>)

Ajánlott irodalom:

Klaniczay Tibor (szerk): Európa ezer éve. I-II. k. Osiris Kiadó, Bp. 2004.

The Times – Régészeti Atlasz. Akadémiai Kiadó, Bp., 1994.

Renes, Hans – Visser, Sophie: Angewandte Historische Geographie: alte Methoden und neue Fragen. In: Kulturlandschaft in der Anwendung. Bund Heimat und Umwelt in Deutschland. Bonn, 2010. 51–59.

Online:

https://www.academia.edu/22586734/Angewandte_Historische_Geographie_alte_Methoden_und_neue_Fragen

Topográfiai segédlet:

A The Times Atlasz 1. köt., Világtörténelem / szerk. Geoffrey Barraclough és Norman Stone. 1992.

Történelmi Világtalasz, Cartographia Bp., 1997.

Internetes topográfiai segédlet:

<http://iam.classics.unc.edu>

Tájékozódás további nemzetközi szakirodalomhoz

<http://www2.bs-z-bw.de/bibscout/N/ND/ND8040-ND8570/ND.8160>

Baker, Alan K. H.: Megjegyzések a történelmi geográfia és az Annales történelmi iskola közötti kapcsolatáról.

In: Tímár Lajos (szerk.): A brit gazdaság és társadalom a XVIII-XIX. században. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1999, pp. 13–36.

Benda Gyula: Történelmi földrajz és geopolitika. Régió 1995/4, pp. 165-169.

Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Bp., 1998.

Bloch, Marc: A történelem mestersége. Osiris, Bp., 1996.

Braudel, Fernand: A Földközi-tenger és a mediterrán világ II. Fülöp korában. Ak. Kiadó, Bp., 1996.

Tímár Lajos: A gazdaság térszerkezete és a társadalom. Az amerikai történelmi földrajz néhány sajátos kutatási iránya. Történelmi Szemle 1985/2, pp. 258–273

Tímár Lajos: Témák és módszerek. A 18–19. századi brit gazdaság és társadalom történelmi földrajzi perspektívában. In: Tímár Lajos (szerk.): A brit gazdaság és társadalom a XVIII-XIX. században. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1999, pp. 5–12.

Bulla Béla: Hazai történelmi földrajzunk múltja, jelene és feladatai. In: Emlékkönyv Szentpétery Imre születése hatvanadik évfordulójának emlékére. Bp. 1938, pp. 73–106.

Mendöl Tibor: Településtörténet, településföldrajz, történelmi földrajz. In: Emlékkönyv Szentpétery Imre születése hatvanadik évfordulójának emlékére. Bp. 1938, pp. 312–334.

Bak Borbála: Magyarország történelmi topográfiája. MTA Történettudományi Intézet, História Könyvtár, Bp. 1997, pp. 11–18.

Győri Róbert: A magyar történelmi földrajz a két világháború között. Földrajzi Közlemények 2002. (CXXVI. évf.) 1–4. pp. 79–92.

Rácz Lajos: Éghajlatingadozások a Kárpát-medencében 1490-1779 között. AETAS 1986. pp. 125–134.

Rácz Lajos: A tradicionális társadalom és a természeti környezet kapcsolatáról. AETAS pp. 180–194.

Tantárgy neve: Az őskor és forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR1N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyvelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy tanulása során a hallgató megismerkedik az alapvető régészeti módszertani segédfogalmakkal, módszerekkel, társtudományokkal és a Kárpát-medence régészetének vázlatos történetével az ember megjelenésétől a középkorig. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szakkifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.	

attitűd: Hitelesen közvetíti a társadalom számára a régészet gondolkodásmódját és tudományos eredményeit. Hitelesen közvetíti a társadalom számára a régészet gondolkodásmódját és tudományos eredményeit.	
autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1-2, A régészet fogalma, módszerei, irodalma – bevezető előadás 3-12, Társtudományok és módszereik bemutatása önálló szemináriumi előadás keretében létszámtól függő bontásban (ásatás, terepbejárás, geofizika, légifényképezés, GIS, archeobotanika, archeozoológia, archeometria, archeometallurgia) 13-14, Kiállításlátogatás tanárszemmel
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / <u>kollokvium</u> teljesítésének módja, értékelése: <ul style="list-style-type: none"> • Megajánlott jegy a szemináriumi előadásra 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Teleki László Alapítvány, 2003. 96386291077 Régészeti Kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest, 2011. 7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 Colin Renfrew, Paul Bahn; Cím: Régészet; Alcím: Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999. Ajánlott irodalom: Határtalan régészet folyóirat Magyar régészet online folyóirat – angol változatban is	

Tantárgy neve: Az ókori Kelet államai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR1N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Kóthay Katalin, címzetes egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Az előadás Egyiptom és a Közel-Kelet ókori történetét tárgyalja a 4. évezredtől Nagy Sándor uralmáig. Felvázolja a terület etnikai és politikai arculatát, vizsgálja az ókori keleti civilizációk történeti, művelődéstörténeti jellemzőit és a társadalmi szerveződés sajátosságait. Kitér az állam kialakulásának jelentőségére, nomádok és letelepültek együttélésének problémájára, vizsgálja a térségben a különböző időszakokban kialakuló kulturális, kereskedelmi és diplomáciai kapcsolatokat. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató megismeri - a korszak történetét, legfontosabb társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatait - a történeti források értelmezésének főbb szempontjait - az ókori keleti társadalmak és civilizációk tanulmányozásának főbb módszereit képesség: a hallgató képes - mind kronologikus, mind tematikus rendben átlátni egy kultúra/civilizáció történetét - a történeti eseményeket változásukban szemlélni attitűd: a hallgató képes - az eltérő történeti megközelítések (és általában a probléma megközelítések) különbségeinek elfogulatlan megértésére és azok elemzésére autonómia és felelősség:	

<p>a hallgató képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a civilizációs és kulturális különbségek természetének felismerésére és megértésére - a szerzett ismereteinek önállóan és kritikus alkalmazására 	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <p>Előadás</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bevezetés, források, irodalom, követelmények 2. A Kr.e. 4 évezred kulturális, technikai és gazdasági változások; az első államok kialakulása 3. Írás és írásrendszerek; az íráshasználat területei és annak változásai 4. Nomádok és letelepültek 5. Egyiptom 6. Egyiptom 7. Egyiptom 8. Mezopotámia 9. Mezopotámia 10. Mezopotámia 11. Irán 12. Szíria 13. A zsidó nép 14. Anatólia és a hettiták 	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Az előadások látogatása a Tanulmányi és vizsgaszabályzatban megfogalmazottak szerint.</p> <p>Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A kollokviumi számonkérés szóbeli vizsga keretében történik, az órán elhangzottak és a kötelező irodalom alapján. A hallgatók a megadott tételsorból húznak. A vizsgának egyenlően hangsúlyos része a húzott tétel kifejtése és az ahhoz kapcsolódó források ismeretének számonkérése.</p>	
<p>Kötelező irodalom:</p> <p><i>Szakirodalom:</i></p> <p><i>Baines, J. – Málek, J.:</i> Az ókori Egyiptom atlasza. Budapest, Helikon 1992. (Azóta több kiadás.)</p> <p><i>Roaf, M.:</i> A mezopotámiai világ atlasza. Az ókori Mezopotámia, Anatólia, Irán, Palesztina és Szíria. Budapest, Helikon 1999.</p> <p><i>Van De Mieroop, M.:</i> A History of the Ancient Near East c. 3000–323. Third edition. Malden and Oxford, Blackwell 2016.</p> <p><i>Források:</i></p> <p>Ókori keleti történeti chrestomatia. Szerk. Harmatta János. Budapest, Tankönyvkiadó 1964 (azóta több kiadás, 2003-tól az Osiris Kiadónál).</p> <p>Biblia</p>	
<p>Ajánlott irodalom:</p> <p><i>Bermanth, Ch. – Weitzmann, M.:</i> Ebla. Egy ismeretlen ókori civilizáció. Budapest, Gondolat 1986.</p> <p><i>Ghirshman, R.:</i> Az ókori Irán. Budapest, Gondolat 1985.</p> <p><i>Kákossy L.:</i> Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998. (A korábbi kiadások – 1979-ben és 1993-ban – „Ré fiai. Az ókori Egyiptom története és kultúrája” címmel jelentek meg.)</p> <p><i>Klengel, H.:</i> Az ókori Szíria története és kultúrája. Budapest, Gondolat 1977.</p> <p><i>Klengel, H.:</i> Nomádok az ókori Elő-Ázsiában. Budapest, Gondolat 1985.</p> <p><i>Komoróczy G.:</i> Fénylő ölednek édes örömeiben. A sumer irodalom kistükré. Budapest, Európa 1983.</p> <p><i>Kóthay K.A. – Gulyás A.:</i> Túlvilág és mindennapok az ókori Egyiptomban. Források a Kr.e. 3–2. évezredből. Miskolc, Bíbor Kiadó 2007.</p> <p><i>Kuhr, A.:</i> Az ókori Közel-Kelet. Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2005.</p> <p><i>Miller, J. M. – Hayes, J.H.:</i> Az ókori Izrael és Júda története. Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2003.</p> <p><i>Oppenheim, A.L.:</i> Az ókori Mezopotámia. Egy holt civilizáció portréja. Budapest, Gondolat 1982.</p> <p><i>Postgate, N.:</i> Early Mesopotamia. Society and Economy at the Dawn of History. London, Routledge 1992.</p>	
<p>Tantárgy neve: Bibliográfiai ismeretek, esszéírás</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR2N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező</p>
<p>Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus</p>	

Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A tantárgy célja, hogy segítse a hallgatókat a jól strukturált, szabatosan és szakszerűen megfogalmazott tudományos írásművek (szemináriumi dolgozat, záródolgozat, tanulmány, recenzió stb.) elkészítéséhez szükséges készségek elsajátításában. A kurzus során az elméleti ismeretek (pl. forrástípusok, jegyzetelési és bibliográfiakészítési szabályok) megszerzése mellett nagy hangsúlyt kap azok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p>Fejlesztendő kompetenciák:</p> <p>tudás: a hallgató – ismeri a tudományos műfajokat és azok szabályrendszerét – átlátja a szakmai szövegek befogadásának bevett eljárásait, az értelmezés szakmailag elfogadott kontextusait – ismeri a szélesen értelmezett történettudomány alapvető szakkifejezéseit</p> <p>képesség: a hallgató képes – az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére, a történeti jelenségek értelmezésére – hatékonyan kommunikálni írásban és szóban, valamint megérti a történettudományhoz kapcsolódó szakmai szövegeket – az adott tudományos műfaj szabályrendszerének megfelelően közérthetően, választékos stílusban írni és beszélni</p> <p>attitűd: a hallgató – ismeri és alkalmazza a történettudomány és társterületei szaknyelvi és kommunikációs normáit – törekszik a problémák sokoldalú módszertani megközelítésére – törekszik az információk kritikus elemzésére és feldolgozására</p> <p>autonómia és felelősség: a hallgató – felelősséget vállal az általa írt szakmai szövegekért – megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében és önismeretében – tudatosan képviseli a történettudomány módszereit</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <p>Gyakorlat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Követelmények ismertetése, bevezetés 2. A történelem forrásai I.: forráskritikai alapfogalmak, módszerek 3. A történelem forrásai II.: szóbeli és írásbeli források 4. A kutatómunka tervezése, folyamata 5. Könyvtárismeret 6. Levéltárhasználat 7. Az Internet előnyei és hátrányai 8. Jegyzetelési szabályok, a hivatkozások rendszere 9. A bibliográfiakészítés szabályai 10. Stílus és struktúra 11. Hallgatói tudományos munkák: szemináriumi dolgozat, záródolgozat, TDK-dolgozat 12. Tudományos műfajok: tanulmány, recenzió, monográfia, szócikk 13. A tudományos előadás (prezentáció) sajátosságai 14. Írásbeli munkák értékelése, összegzés 	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Minden hallgató három írásbeli munkát készít a félév folyamán: egy bibliográfiát, egy recenziót és egy szemináriumi dolgozatot.</p> <p>Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: A hallgatói írások értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. Mindegyik beadandó esetében a megszerezhető maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100%</p>	

jeles.

A gyakorlati jegy az órai teljesítmény és a beadott munkák jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

Adamik Tamás – A. Jászó Anna – Aczél Petra: Retorika. Osiris, Bp. 2004. 509–542, 551–562. o.

Eco, Umberto: Hogyan írjunk szakdolgozatot? Kairosz, Bp. 1996.

Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Osiris, Bp. 2000.

Kőfalvi Tamás – Makk Ferenc: Forrástani alapismeretek történelemből. Segédkönyv a történelem forrás-központú tanításához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2007.

Majoros Pál: Kutatásmódszertan avagy: hogyan írunk könnyen, gyorsan jó diplomamunkát? Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1997.

Writing a Good History Paper. History Department, Hamilton College, h.n.[Clinton] 2008.
<https://www.hamilton.edu/documents/writing-center/WritingGoodHistoryPaper.pdf>

Ajánlott irodalom:

A könyvtár kezelése. Szerk. Katsányi Sándor. KMK, Bp. 1990.

Fazekas Csaba: Bevezetés az újkori magyar történeti források tanulmányozásába. Segédanyag III. éves történelem szakos hallgatók számára. Miskolci Egyetem, Miskolc 2001.

Informatikai alapismeretek történelem szakos hallgatóknak. Szerk. Forisek Péter. Bölcsész Konzorcium, Bp. 2006. http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Tortenelem/27Forisek/informatika_hefop.pdf

Könyvtárosok kézikönyve. I–V. Szerk. Horváth Tibor – Papp István. Osiris, Bp. 2001. II–III.

Mawdsley, Evan – Munck, Thomas: Computing for Historians. An Introductory Guide. Manchester UP, Manchester 1993.

Ungváry Rudolf – Vajda Erik: Könyvtári információkeresés. Typotex, Bp. 2002.

Tantárgy neve: Életmód és anyagi kultúra a klasszikus antikvitásban és a középkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Emőke	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A kurzus célja, hogy áttekintést adjon a klasszikus antikvitástól a középkorig terjedő történeti periódusban az életmód és az anyagi kultúra változásairól vagy éppen állandóságáról. E cél érdekében az előadás jellemzi azokat a forrásokat, amelyek a legtöbb információval szolgálnak a témára vonatkozóan, majd szisztematikusan kitér az egyes témakörökre, így a házasság, család, táplálkozás és civilizációs szokások, oktatás, színház, továbbá a viselet, illetve a lakóter és a legfontosabb használati eszközök bemutatására. Természetesen mindezt művelődés- és társadalomtörténeti kontextusba ágyazottan teszi.	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás: a hallgató - megismeri a késő antik és a középkori életmód és tárgyi kultúrát	
képesség: - a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége, - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban	
attitűd: a hallgató - érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - kritikai attitűd fejlesztése	
autonómia és felelősség: a hallgató - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása:	

Előadás:

1. A tárgyi kultúra. A lakóház az antikvitásban és az ókorban. A továbbélő elemek. A városi és a vidéki élet
2. Az öltözködés sajátos elemei az antikvitásban és a középkorban. A középkori ruharendeletek
3. Ünnepnapok a késő antikvitásban és a középkorban
4. Táplálkozási szokások a Mediterráneumban és Európa északi régiójában
5. Új kultúrnövények Európában, a kultúrtáj átalakulása az Ibériai-félszigeten
6. A főúri és királyi reprezentáció egyik formája: a vadászat
7. A civilizációs szokások elterjedése: abrosz-, villa-, zsebkendőhasználat
8. A főúri udvarok kultúrája, az „udvarias” ember megjelenése
9. A főúri és királyi reprezentáció másik formája: az esküvő és a temetés
10. A követjárások
11. A tér értelmezése
12. Az idő értelmezése
13. A szórakozás
14. A karnevál

Félévközi számonkérés módja és értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.

Kötelező irodalom:*Források:*

Idősebb Plinius: Természetrész (XXXIII-XXXVII). Az ásványokról és a művészetekről. Budapest, Enciklopédia, 2001. – a bevezető és szemelvények

Sevillai Izidor: Etimológiák XVI. könyv. A kövekről és a fémekről. Budapest, 2000. – a bevezető tanulmány és szemelvények

Szakirodalom:

A régi Róma napjai. Szerk. Szepessy Tibor, Gondolat, Bp. 1968. (szöveggyűjtemény)

Béhier, Louis: A bizánci civilizáció. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 2010. 9-63., 139-210.

Casson, Lionel: Everyday Life in Ancient Rome. Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1975, 1998. 1-30., 125-135.

Elias, Norbert: A civilizáció folyamata. Gondolat, Bp. 1987. 162- 386.

Gurevics, Aron: A középkori ember világképe. Kossuth, Bp. 1974.

Montanari, Massimo: Éhség és bőség. Atlantisz, Bp. 1999.

Salles, Catherine: Hétköznapi élet a római császárok korában. Corvina, Bp. 2008.

Schreine, Peter: Bizánc. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 2002. 151-176.

Ürögdi György: A régi Róma. Gondolat, Bp.1967.

Ajánlott irodalom:

Ritoók Zsigmond: Hétköznapiak – ünnepnapok. In: Németh Gy., Ritoók Zs. – Sarkady J. – Szilágyi J. Gy.: Görög művelődéstörténet. Osiris, Bp. 2006.

Maróti E. – Horváth I.K. – Castiglione L.: A régi Róma aranykora. Gondolat, Bp. 1974.

Bloch, Marc: A feudális társadalom. Osiris, Bp. 2002.77-141.

Burke, Peter: Népi kultúra a kora újkori Európában. Századvég, Bp. 1991

Walker Bynum, Caroline: Holy Feast and Holy Fast: The Religious Significance of Food to Medieval Women. University of California Press, Berkley -Los Angeles – London, 1987.

Tantárgy neve: Az ókori Hellász és kultúrája	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR2N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Szilágyi Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSc)	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium

Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A tizennégy nagyobb egységre bontott előadás-sorozat keretében a hallgatók megismerkednek az ókori Görögország történetének főbb eseményeivel; ezen belül pedig az egyes görög területek meghatározó fejlődési trendjeivel – a természetföldrajzi alapoktól és őstörténeti előzményektől kezdve a nagy bronzkori civilizációkon át a görög polis születéséig, majd annak egyes történeti alakváltozataiig. A kurzus fő vonalát Athén és Spárta történeti szerepének vizsgálata képezi; küln. az archaikus, majd a klasszikus korban. Az előadás döntően gazdaság- és társadalomtörténeti indíttatású, ezeken a területeken kerül sor részletesebb elemzésre. A kronologikus sorrendben haladó előadások kitérnek a görög művelődéstörténet főbb kérdéseire is, markánsan kiemelve mindazokat az elemeket, amelyek napjainkig éreztetik hatásukat az európai kultúrában.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák:</p> <p>tudás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tájékozott az egyetemes politikai-, gazdaság- és társadalomtörténeti jelenségek, valamint kulturális jelenségek történetiségének általánosan elfogadott jellemzői, illetve adatainak körében. • Ismeri az európai identitás szakterületileg legfontosabb eseményeit, kulturális objektumait, szövegeit, kontextusait, valamint legalább egy Európán kívüli kultúra legfontosabb vonásait. <p>képesség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdések körébe tartozó ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. • Értelmezi az európai kulturális és történeti jelenségeket, és azok történeti beágyazottságát. <p>attitűd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Igényességet fejleszt ki az információk kritikus elemzésére és feldolgozására. • Törekszik az információkat, érveket és elemzéseket különböző szempontok szerint átgondolni és bemutatni. <p>autonómia és felelősség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében. • Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását. 	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Előadás</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Általános bevezetés: a görög történelem fogalma, korszakolása, valamint – komparatív – jelentősége az ókori államalakulatok és társadalmak rendszerében. Az előadás-sorozatban érintett történeti események tágabb, ill. szűkebb földrajzi színterének vázlatos bemutatása. Primer és szekunder források. Egy „demokratikus berendezkedésű polis”, Athén megjelenítése az antik történetíróknál, valamint az újabb kutatások tükrében. A görög történelem mint a közösségi és egyéni szintű cselekvések mintája a későbbi korok számára. 2. Neolitikum és bronzkor a későbbi Hellas területén. A minói Kréta (a három világrész metszéspontjában fekvő Kréta szigete az ún. potamikus civilizációk peremterületévé válik. (2a) Fogalmi meghatározások mindezek keretében: centrum és periféria; fejlődés és elmaradás 3. A mykénéi palotaközpontok és a mediterrán világ 4. Az ún. sötét kor. A vaskori átalakulás, a görög polis kialakulása 5. A nagy görög gyarmatosítás kora – okai, irányai és következményei. Az archaikus (és klasszikus) kori gyarmatvárosok főbb típusai: az apoikia és az emporion; vö. kléruchia 6. Az athéni állam létrejötte és az arisztokratikus köztársaság kora. Törvényhozás és egyeduralom Attikában az archaikus korban 7. A spártai állam és társadalom 8. A görög–perzsa háborúk kora a Kallias-féle békéig (Kr. e. 449) 9. Az athéni állam a klasszikus korban. (9a) Belső történet: az athéni demokrácia három lényegi vonása: I.: „a nép hatalma” (a népszuverenitás elve); II.: a törvény előtti egyenlőség elve (isonomia); III.: „az egyén szabadsága” (autonomia–eleutheria), ill. a teljes jogú polgárokat megillető „egyéni szabadságjogok”. (9b) Az athéni demokrácia valós képe: törvényhozása, adminisztrációja és intézményei. (9c) Külső történet: a délosi szövetség (az első Délos–attikai tengeri szövetség) és athéni arché (kb. adófizetési körzetekből álló „gyarmatbirodalom”) 10. A (második) peloponnésosi háború (Kr. e. 431–404) 	

11. Küzdelem a hégemóniáért: (11a) Spárta, majd Thébai uralma Hellas felett. (11b) Makedónia felemelkedése; küln. II. Philippos uralkodásának korában. (11c) A görög polis története a Kr. e. IV. században, a Chairóneiai csatáig (Kr. e. 338)
12. Nagy Sándor hódításai és a hellénisztikus monarchiák kialakulása. (12b) A görög gyarmatvárosok egy új típusa a hellénizmus korában: a katoikiák.
13. A hellénisztikus monarchiák és kései görög államszövetségek kora. – A ptolemaiوسي Egyiptom. Az Antigonidák és a Seleukidák állama. A Pergamoni Királyság. Az Achai és az Aitól szövetség. Rhodos szerepe
14. Visszapillantás és kitekintés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

A hallgató a vizsgán nyújtott teljesítményének értékelése öt fokozatú. Úgymint: elégséges érdemjegy (2) = 40 %; közepes érdemjegy (3) = 60 %; jó érdemjegy (4) = 70 %; jeles érdemjegy (5) = 85 %-tól!

Kötelező irodalom

1. *Németh Gy. – Hegyi W. Gy.: Görög–római történelem I–II*, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, I,19 skk; I,45–322. és I,567 sk. Internetes hozzáférhetőségben is: https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem.pdf
2. *Sarkady J. – Hegyi D. – Németh Gy. – Kertész I.: Görög történelem a kezdetektől Kr. e. 30-ig*, Osiris Kiadó, Budapest, 20033.
3. *Németh Gy. (szerk.): Görög–római szöveggyűjtemény*, Osiris Kiadó, Budapest, 2011 (2003^{3a}, 81–85 (No. 47); 100–103 (No. 61); 155–158. (No. 98-99) és küln. 162–328 (No. 102–206).
4. *Levi, P.: A görög világ atlasza*. Budapest, 1994.
5. *Németh Gy. – Ritoók Zs. – Sarkady J. – Szilágyi J. Gy.: Görög művelődéstörténet*, Budapest, 2006.
6. *Murray, O. – Price, S.: The Greek City: From Homer to Alexander*, Clarendon Press, Oxford 1991.

Ajánlott irodalom

1. *J. Boardman – J. Griffin – O. Murray (szerk.): Az ókori görögök és rómaiak története*, Budapest, Maecenas [Kiadó], 1996 (angol ered. 1986⁵), 333 skk (az ókori Görögország története).
2. *Sarkady J. (összeáll.): A demokrácia bölcsője*. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
3. *Sarkady J. (összeáll.): Gazdasági élet az ókori Görögországban*. Budapest, 1970. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
4. *Ritoók Zs. (összeáll.): Régi görög hétköznapiak*. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
5. *Swiderkowna, A.: A hellenizmus kultúrája (sorozatcím: Európa nagy korszakai)*, Gondolat [Kiadó], Budapest 1981 (lengyel eredeti: 1974), küln. 96 skk (Alexandria).
6. Szerzői kollektíva, *Az antik Róma*, Corvina (kiadó), Budapest, é.n. [= kiadási évszám jelölése nélkül = 1967; olasz eredeti: 1963).
7. *The Cambridge Ancient History Vol. V: The Fifth Century BC*, 2nd edition (szerk. D. M. Lewis et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1992.
8. *The Cambridge Ancient History Volume VII Part 1: Volume 7, Part 1, The Hellenistic World*, 2nd edition (szerk. F. W. Walbank et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1984.

Tantárgy neve: Az antik Róma története és kultúrája	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR2N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Szilágyi Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSc)	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tizennégy nagyobb egységre bontott előadás-sorozat keretében a római állam történetével ismerkedhetnek meg a hallgatók. A képzés elsődleges célja a Földközi-tenger medencéjét sajátos politikai és gazdasági egységbe, illetve időszakosan és regionálisan: egyfajta mentális egységbe is foglaló Imperium Romanum növekedésének, majd a mediterrán térség páratlan fellendülését eredményező – ám megannyi	

ellentmondástól terhelt – virágkorának bemutatása. A kurzus tárgya a már hanyatló birodalom hosszan elhúzódó válságának elemzése is. Az ókori Róma történetével foglalkozó évfolyam-előadások sorozatán részt vevő hallgatók már az antik szerzőknél is preferált „történeti nézőpontok” elsődleges érvényesítése mellett (Róma városa, a vezető rendek, a hadsereg, a provinciák) megannyi más megközelítési szempontot is érvényesítő betekintést nyerhetnek a római társadalomtörténet kérdéseibe (l. külön. a nyugati, ill. a keleti provinciák városi vezető rétegének, *municipalis ordo*jának eltérő strukturális vonásait). A képzés második szakasza különös hangsúllyal érinti a principatusnak (a monarchia e sajátosan „római”, államjogilag, de ténylegesen is nehezen klasszifikálható típusának) a kiformalódásához, majd megszilárdulásához vezető okokat; amiként záró részében kitér majd a dominatus létrejöttét előidéző politikai tényezőkre, a társadalmi szerkezet kényszerű átalakulására (8–9. előadás), valamint a Birodalom feltartóztathatatlan hanyatlásának valószínűsíthető okaira (12; vö. 13. előadás) is.

A kronologikus sorrendben haladó évfolyam-előadások a római művelődéstörténet főbb kérdéseit is tárgyukul veszik; markánsan kiemelve mindazokat az elemeket, amelyek napjainkig érzetlik hatásukat az európai kultúrában.

MEGJEGYZÉS: az Európa tényleges egységesülését célzó jelenlegi törekvéseket tekintve, bizonyos aktualitással bír a császárok Rómájának – a lényegi elemek megragadásával történő – bemutatása. Annak, az eltérő fejlettségű területeket sokáig hatékonyan működő egységbe foglalni tudó birodalomnak a bemutatása, amelynek keretei között a megannyi ellentmondástól marcangolt (így a rabszolgaság a marxista kutatók által korábban túlhangsúlyozott ellentmondásaitól is terhelt) mediterrán világ, néhány századnyi haladékot nyerve, lényegi, majd többé-kevésbé lényeginek mondható vonásai megőrzésével, még egyáltalán fennmaradhatott.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- Tájékozott az egyetemes politikai-, gazdaság- és társadalomtörténeti jelenségek, valamint kulturális jelenségek történetiségének általánosan elfogadott jellemzői, illetve adatainak körében.
- Ismeri az európai identitás szakterületileg legfontosabb eseményeit, kulturális objektumait, szövegeit, kontextusait, valamint legalább egy Európán kívüli kultúra legfontosabb vonásait.

képesség:

- Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdések körébe tartozó ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.
- Értelmezi az európai kulturális és történeti jelenségeket, és azok történeti beágyazottságát.

attitűd:

- Igényességet fejleszt ki az információk kritikus elemzésére és feldolgozására.
- Törekszik az információkat, érveket és elemzéseket különböző szempontok szerint átgondolni és bemutatni.

autonómia és felelősség:

- A történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.
- Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás

1. Általános bevezetés I.: a „római” történelem fogalma, korszakolása, valamint – komparatív – jelentősége az ókori államalakulatok és társadalmak rendszerében. Az előadás-sorozatban érintett történeti események tágabb, illetve szűkebb földrajzi színterének vázlatos bemutatása. Primer és szekunder források.
2. Általános bevezetés II.: A királyság kori Róma és a római köztársaság időszakának megjelenítése az antik történetíróknál, a XVIII–XX. század középfokú iskolai oktatásában, valamint az újabb kutatások tükrében. A „római” történelem mint a közösségi és egyéni szintű cselekvések mintája a későbbi korok számára. Egy sajátos vonásokkal bíró, és egy sajátos vonásokkal felruházott korszak: a késői császárság kora.
3. A korai Róma és az etruszkok: az Appennini-félsziget népei és az ókori Itáliához tartozó területek részletes (regionális) természetföldrajza. A korai Itália. A vaskori Itália népei. Az etruszkok *ethnogenesis*e és a dél-itáliai, ill. a szicíliai görögök. Róma kialakulása (a *synoikismos* folyamata). A királyság kora: a latin–szabin „pásztor királyok”, majd az etruszk uralkodók kor.
4. A rendi küzdelmek kora, Itália meghódítása. Belső történet Kr. e. 287-ig.: a patricius–plebeius küzdelmek kora Külső történet Kr. e. 265-ig: Itália meghódítása. A korai köztársaság

államszerkezete, társadalmi és gazdasági viszonyai. A római gazdaság és társadalom a Kr. e. II. században 133-ig.

5. Küzdelem a hégemoniáért: a nyugati mediterrán térség természetföldrajza. Róma és Karthágó küzdelmei a III. században. A keleti mediterrán térség természetföldrajza. Róma és a hellenisztikus államok története Egyiptom provinciává szervezéséig.
6. A köztársaság válsága. Belső történet Kr. e. 31-ig: a Gracchusok kora. A polgárháborúk kora az actiumig csatáig (Kr. e. 31.). Ezen belül küln. a sullai „alkotmány” és Caesar „monarchiája”.
7. Gracchusoktól Neroig (A): Augustus principatusa
8. A Gracchusoktól Neroig (B): A Claudiusok kora
9. A Flaviusok kora. – A római kultúra a kései köztársaság idején, ill. a császárság első évszázadában
10. Az Antoninusok kora
11. A Kr. u. második század gazdasági-társadalmi virágzása
12. A Severusok kora. – A katonai anarchia időszaka. In: Pannonia története és régészeti emlékei Kr. u. 167-ig
13. A dominatus kora. In: Pannonia története és régészeti emlékei a helyi provinciális igazgatás összeomlásáig. – A birodalom két részre, egy nyugati és egy keleti félre történő osztása, majd kettészakadása, a Nyugat-római Birodalom bukása.
14. Visszapillantás és kitekintés.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A hallgató a vizsgán nyújtott teljesítményének értékelése öt fokozatú. Úgymint: elégséges érdemjegy (2) = 40 %; közepes érdemjegy (3) = 60 %; jó érdemjegy (4) = 70 %; jeles érdemjegy (5) = 85 %-tól

Kötelező irodalom:

1. *Németh Gy. – Hegyi W. Gy.: Görög–római történelem I–II*, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, I,25 skk; I,323–565. és I,568–570. Internetes hozzáférhetőségben is: Downloads/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem%20(3).pdf
2. *Németh Gy. (szerk.): Görög–római szöveggyűjtemény*, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 81–85 (No. 47); 100–103 (No. 61); 155–158. (No. 98–99) és küln. 162–328 (No. 102–206).
3. *Az ókori görögök és rómaiak története (szerk. J. Boardman – J. Griffin – O. Murray): Maecenas* [Kiadó], Budapest, 1996 (angol ered. 19865), 406 skk. és 545 skk (az ókori Róma története).
4. *Cornell, T.–Matthews J.: A római világ atlasza*, Helikon Kft. [Kiadó], Budapest. 1991 (angol eredeti: 1982).
5. *Salles, C.: Hétköznapi élet a római császárok korában*, Corvina Kiadó (sorozatcím: Mindennapi történelem), Budapest, 2008 (francia eredeti: 2004).
6. *The Cambridge Ancient History Vol. XI: The High Empire, AD 70–192*, 2nd edition (szerk. A. K. Bowman et alii), Cambridge University Press, Cambridge 2000.

Ajánlott irodalom

1. *Ferenczy E. – Maróti E. – Hahn I.: Az ókori Róma* (Egyetemi tankönyv), Tankönyvkiadó, Budapest, 1992 – azóta több, változatlan utánnomásban
2. *Havas László – Hegyi W. Gy.– Szabó E.: Római történelem*, Osiris Kiadó – Osiris tankönyvek (szerk. Németh Gy.), Budapest, 2007 (Mindkét jegyzet a római történelem minden korszakához részletes bibliográfiát tartalmaz.)
3. *Pallottino, M.: Az etruszok*, Gondolat [Kiadó], Budapest, 1980 (olasz eredeti: 1975).
4. *Alföldy A.: A korai Róma*, Attraktor [Kiadó], Máriabesnyő – Gödöllő, 2009 (angol eredeti: 1963).
5. *Alföldy G.: Római társadalomtörténet*, Budapest, Osiris kiadó, 20002 (19961; német ered. 1984³), küln. 96–151 (5: A principatus korának társadalmi rendje).
6. *Maróti E. – Horváth I. K. – Castiglione L.: A régi Róma aranykora* (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Budapest, Gondolat [Kiadó], 1974, küln. 253–339 (IV: A mindennapok kultúrája).
7. *The Cambridge Ancient History Vol. XII: The Crisis of Empire, AD 193–337*, 2nd edition (szerk. A. [K.] Bowman et alii), Cambridge University Press, Cambridge 2005.
8. *The Cambridge Ancient History Vol. XIII: The Late Empire, AD 337–425*, 2nd edition (szerk. A. Cameron – P. Garnsey), Cambridge University Press, Cambridge 1997.

Források

9. *Római történeti chrestomathia (Ókori történeti chrestomathia III; szerk. Borzsák I.)*, Tankönyvkiadó, Budapest 1963 (azóta több – változatlan – utánnomásban).

10. *Appianos*: A római polgárháborúk (Ford. Hahn István). I – II. Bp. 1967.
11. Marcus Tullius *Cicero*: Válogatott művei (Vál. Havas László). Bp. 1974.
12. *Florus*: Róma háborúi (Ford. Havas László). Bp. 1979.
13. *Historia Augusta* (válogatás! Ford. Terényi István). Bp. 1968.
14. *Josephus Flavius*: A zsidó háború (Ford. Révay József). Bp. 1957. (Azóta több kiadásban.)
15. *Julius Caesar*: A polgárháború (Ford. Ürögdi György). Bp. 1968.
16. *Julius Caesar*: A gall háború (Ford. Szepessy Tibor). Bp. 1964.
17. *Livius*, A római nép története a Város alapításától, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1963–1976 (Ford. Kis Ferencné, ill. Muraközi Gyula); azóta több kiadásban! A fentebb megjelölt kiadásból, az első kötetből (Bp. 1963): I –II könyv; a harmadik kötetből (Bp. 1970): XXI–XXI. könyv. Az első kötetből ismerni kell Borzsák István utószavát is!
18. *Tacitus* összes művei I–II (ford. Borzsák I.), Bibliotheca classica, Budapest, 1970.
19. *Suetonius*, A Caesarok élete (Ford. Kis Ferencné). Bp. 1961; azóta több kiadásban!
20. *Plutarkhosz*, Párhuzamos életrajzok (Ford. Máthé Elek). Bp. 1978; azóta több kiadásban! (Kötelező minimum: Cato, Tiberius Gracchus, Sulla és Caesar élete)
21. *Appianos*, A római polgárháborúk (Ford. Hahn István). I–II. Bp. 1967; I. kötet.
22. *Historia Augusta* (Válogatás! – Fordította és a szövegeket válogatta Terényi István), Gondolat Kiadó, Budapest, 1968.
23. Császárok története (HISTORIA AVGUSTA; több fordító), Multiplex Media – Dup, Debrecen, 2003.

További feldolgozások

24. *Grant*, M.: Róma császárai. Életrajzi kalauz a császárkori Róma uralkodóiról (sic!) Kr. e. 31–Kr. u. 476 között, Egyetemi könyvtár/Corvina [Kiadó], Budapest 1996 (angol eredeti:1985).
25. *Hahn I. – Máté Gy.*: Karthágó. Budapest, Corvina [Kiadó] 1972. (Csak a Hahn I. által írt rész!)
26. *Hahn István*: A *plebs urbana* a köztársaság válságos időszakában, Antik Tanulmányok, XVI (1969), 17–44.
27. *Hahn I.*: Róma istenei, Gondolat [Kiadó] (az Európai antológia/Róma c. könyvsorozat részeként), Budapest.1975. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
28. *Hahn I.*: Istenek és népek, Minerva [Kiadó], Budapest 1980.
29. *Hahn I.*: A császár és az istenek. In: Hitvilág és történelem: Tanulmányok az ókori vallások köréből, Kossuth Könyvkiadó, Budapest 1982, 245–267.
30. *Hahn I.*: A császár és az istenek. In: Hitvilág és történelem: Tanulmányok az ókori vallások köréből, Kossuth Könyvkiadó, Budapest 1982, 293–318.
31. *Hoffmann*, W.: Hannibal, Gondolat [Kiadó], Budapest 1971 (német eredeti: 1962).
32. *Jones*, A. H. M.: Augustus, Gondolat [Kiadó], Budapest 1976 (angol eredeti: 1970).
33. *Maróti E. – Horváth I. K. – Castiglione L.*: A régi Róma aranykora, Bp. 1974.
34. *Maróti E.*: Az itáliai mezőgazdasági áruterelés kibontakozása (Apollo könyvtár 13/Akadémiai Kiadó), Bp. 1981.
35. *Reich*, J.: Az ősi Itália (A múlt születése/The making of the past című, az ún. régészeti történetírás műfaját képviselő könyvsorozat részeként), Helikon kiadó, Budapest, 1987 (angol eredeti:1979).
36. *Warmington*, B. W.: Karthágó, Gondolat [Kiadó], Budapest 1967 (angol eredeti: 1960).

Tantárgy neve: A görög és a római történelem forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR2N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Szlávik Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSc)	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A szemináriumi foglalkozás a lentebb közölt szöveggyűjteményekbe foglalt szekunder (esetenként primer) források alapján kívánja megismertetni a hallgatókkal a görög és római történelem legfontosabb (magyar nyelvű fordításban is hozzáférhető) írásos emlékeit. Az előzetes elolvasásuk után közösen elemzett feliratok, illetve papiruszok, valamint a hosszabb-rövidebb auktorszemelvények segítségével a foglalkozásokon részt vevő hallgatók átfogó képet kaphatnak a klasszikus antikvitás egymást követő	

korszakairól.

A görög és a római történelem forrásai címet viselő tanóra elsődleges célja azonban az lenne, hogy a foglalkozások során a hallgatók elmélyíthessék és megszilárdíthassák a görög, majd a római történelem egészéről szerzett ismereteiket.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- Tájékozott az egyetemes politikai-, gazdaság- és társadalomtörténeti jelenségek, valamint kulturális jelenségek történetiségének általánosan elfogadott jellemzői, illetve adatainak körében.
- Ismeri az európai identitás szakterületileg legfontosabb eseményeit, kulturális objektumait, szövegeit, kontextusait, valamint legalább egy Európán kívüli kultúra legfontosabb vonásait.

képesség:

- Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdések körébe tartozó ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.
- Értelmezi az európai kulturális és történeti jelenségeket, és azok történeti beágyazottságát.

attitűd:

- Igényességet fejleszt ki az információk kritikus elemzésére és feldolgozására.
- Törekszik az információkat, érveket és elemzéseket különböző szempontok szerint átgondolni és bemutatni.

autonómia és felelősség:

- A történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.
- Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

Gyakorlat

(1–3)

I.: A görög és a római történelem forrásai. A primer és a szekunder források főbb típusai. Szövegnyelvtan és forráskritika.

II.: A görög és a római történelem forrásai. A primer és a szekunder források főbb típusai. Szövegnyelvtan és forráskritika.

III.: A görög és a római történelem forrásai. A primer és a szekunder források főbb típusai. Szövegnyelvtan és forráskritika.

(4–14) A különféle típusú források kronologikus sorrendben történő feldolgozása (megismerése) – tanári magyarázatokkal. A foglalkozások előtt a hallgatók önálló felkészülés keretében ismerkednek meg az adott órán közösen értelmezett szövegekkel.

A foglalkozások során követett tematikához – egészében véve – I. a görög, illetve a római történelem c. tantárgyakhoz megadott tematikát. Utolsó előtti héten zárthelyi dolgozat.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

ALAPVETŐ KÖVETELMÉNY: az órákon való folyamatos és aktív részvétel. (Három hiányzás lehetséges!)

FÉLÉVKÖZI SZÁMONKÉRÉS MÓDJA: értékelhető referátum készítése és egy záródolgozat (zárthelyi) sikeres megírása. (Ez utóbbi célja a folyamatos jelenlétet és koncentrált figyelmet igénylő foglalkozások során megszerzett ismeretek elsajátításának bizonyítása.)

A záródolgozat (zárthelyi) megírása csak min. elégséges (2) érdemjegy megszerzésével abszolválható. (Zárthelyi sikertelen megírása esetén egy további próbálkozás lehetséges!)

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A hallgató a szemináriumi foglalkozás részét alkotó referátum elkészítésekor, illetve a zárthelyi megírása során nyújtott teljesítményének értékelése öt fokozatú. Úgy mint: elégséges érdemjegy (2) = 40 %; közepes érdemjegy (3) = 60 %; jó érdemjegy (4) = 70 %; jeles érdemjegy (5) = 85 %-tól

Kötelező irodalom

1. *Németh György* (szerk.): *Görög történelem: Szöveggyűjtemény*, Osiris [Kiadó] Budapest, 1996.
2. *Borhy László* (szerk.): *Római történelem: szöveggyűjtemény* Budapest, Osiris Kiadó, 1998.
3. *Németh György* (szerk.): *Ércnél maradandóbb ...*, Corvina [Kiadó], Budapest, 1998.
4. *Szepessy T.*: *Bevezetés az ógörög irodalom történetébe*, ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2013. Internetes hozzáférhetőségben is: http://honlap.eotvos.elte.hu/wp-content/uploads/2016/02/Bevezetes_az_ogorog_irodalom_tortenetebe_beliv.pdf

5. *Adamik Tamás: Római irodalom: a kezdetektől a Nyugat-római Birodalom bukásáig*, Pesti Kalligram Kft. [Kiadó], Budapest, 2009.
6. *Sélincourt, Aubrey de: The World of Herodotus*, Little, Brown, and Company, New York 1962.

Ajánlott irodalom

Collingwood, R. G.: A történelem eszméje, Gondolat Kiadó, Budapest, 1987 (angol eredeti: 1946); küln. 63 skk. és 67 skk.

Források

1. Hérodotos, A görög-perzsa háború
2. Thukydides, A peloponnésosi háború
3. Xenophón, Anabasis, Hellénika
4. Polybios történeti könyvei
5. Tacitus, *Annales, Historiae, Agricola, Germania, Beszélgetés a szónokokról (Dialogus de oratoribus)*
6. Suetonius, *A Caesarok élete*
7. Plutarchos, *Párhuzamos életrajzok* (a hallgatótól tetszőlegesen választott egy görög, ill. egy római életrajz)
8. A FENTEBB FELSOROLT ANTIK AUKTOROK MAGYAR FORDÍTÁSÁNAK BIBLIOGRÁFIAI ADATAIT L. AZ ÓKORI HELLAS ÉS KULTÚRÁJA, ill. AZ ÓKORI RÓMA ÉS KULTÚRÁJA c. TANTÁRGYI LEÍRÁSBAN

MEGJEGYZÉS: Az ajánlott irodalmak esetében lényeges szempont a teljes mű elolvasása, illetve ismerete. Kivétel: Plutarchos, *Párhuzamos életrajzok*. Itt elegendő egy, a hallgatótól tetszőlegesen választott görög, ill. egy római életrajz.

Kiegészítő munkák a fentebb felsorolt auktorok értelmezéséhez

9. *Németh Gy. – Hegyi W. Gy.: Görög-római történelem I–II*, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, I,19 skk; I,44–323. Internetes hozzáférhetőségben is: https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem/pr01.html
10. *Sarkady J. – Hegyi D. – Németh Gy. – Kertész I.: Görög történelem a kezdetektől Kr. e. 30-ig*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003³
11. *Ferenczy E. – Maróti E. – Hahn I.: Az ókori Róma* (Egyetemi tankönyv). Tankönyvkiadó, Budapest, 1992 – azóta több, változatlan utánnyomásban
12. *Havas László – Hegyi W. Gy.– Szabó E.: Római történelem*, Osiris Kiadó – Osiris tankönyvek (szerk. Németh Gy.), Budapest, 2007 (Mindkét jegyzet a római történelem minden korszakához részletes bibliográfiát tartalmaz.)
13. *J. Boardman – J. Griffin – O. Murray* (szerk.), *Az ókori görögök és rómaiak története*, Budapest, Maecenas [Kiadó], 1996 (angol ered. 1986⁵), küln. 203 skk., ill. 653 skk. és passim.
14. *Liddel. P. – Low, P.* (szerk.): *Inscriptions and their Uses in Greek and Latin Literature* (Oxford Studies in ancient Documents), Oxford University Press, Oxford 2013 (tanulmányok).

Kiegészítő (választható) további források (antik auktorok)

15. *Historia Augusta* (Válogatás! – Fordította és a szövegeket válogatta Terényi István), Gondolat Kiadó, Budapest, 1968.
16. *Császárok története (HISTORIA AVGUSTA; több fordító)*, Multiplex Media – Dup, Debrecen, 2003.

Tantárgy neve: A történelem tanulása és a történettudomány módszerei II.	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR2N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	Tantárgyelem: kötelező
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel:

Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Történelmi mű olvasása, megértése, lényege kiszűrésének, megtanulásának begyakorlása az 1664-1681 közti korszak magyar történelmi összefoglalói alapján. A forrás és a feldolgozás elválasztásának megtanulása. A történelmi feldolgozás módszerei különbségének, saját korába ágyazottságának felismerése, historiográfiai elhelyezése, a történelmi mű lényegének ettől való függetlenítése. A nemzeti történelem, a nemzetépítés, a történelempolitikai alakításának összefüggései. A könyvismertetés és a szóbeli könyvbemutató műfajának megtanulása.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> - A végzett tanár rendelkezik az információszerzéshez, az információk feldolgozásához, értelmezéséhez és elrendezéséhez szükséges alapvető (szövegértési, logikai, informatikai) felkészültséggel - Ismeri az általa tanított tudományág, szakterület (műveltségi terület, művészeti terület) ismeretelméleti alapjait, megismerési sajátosságait, logikáját és terminológiáját, valamint kapcsolatát más tudományokkal, tantárgyakkal, műveltségterületekkel - Ismeri a különböző tudásterületek közötti összefüggéseket és képes a különböző tudományterületi, szaktárgyi tartalmak integrációjára - Ismeri a szakmódszertan hazai és nemzetközi eredményeit, szakirodalmát, aktuális kérdéseit.</p> <p><i>képesség:</i> - A szakképzett tanár szakmai témában képes szakszerűen kifejezni magát mind szóban, mind írásban - Képes a szaktárgyának megfelelő tudományterületeken a fogalmak, elméletek és tények közötti összefüggések megteremtésére, közvetítésére.</p> <p><i>attitűd:</i> - Reálisan ítéli meg szaktárgya oktatásban betöltött szerepét - Törekszik az aktív együttműködésre a szaktárgy, valamint más szaktárgyak tanáraival - Tudatosan él a transzferhatás kihasználásának lehetőségeivel - Nyitott a megismerés, illetve a tapasztalatszerzés iránt, törekszik a tanulók megismerési és alkotási vágyának, önművelési igényeinek a felébresztésére és fenntartására.</p> <p><i>autonómia és felelősség:</i> - A történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében. Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: gyakorlat: 1. Hogyan tanulunk, hogyan értünk meg történelmi szöveget? 2. Ki, hol, mikor, miért? - Személy, tér, kor, fogalom történelmi értelmezése 3. Történelmi korszakolások problémái: történettudomány- irodalomtörténet- művészettörténet 4. Az első magyar nyelvű összefoglalók: Szalay és Horváth Mihály 5. A millennium koráak összefoglalói: Szalay-Baróti és a Magyar nemzet története 6. A két világháború közt korszak összefoglalója: Szekfű Gyula 7. A szocializmus korának tankönyve és nagy összefoglalója 8. A kiállítás és a kiállítási katalógus 9. A csata 10. A politikus 11. A család 12. A reformáció 13. Jog, statisztika 14. Tér és történetírás</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Egy zárthelyi dolgozat írása történelmi összefoglalók feldolgozásából. Egy szóbeli könyvbemutató tartása, egy könyvismertetés írása.</p> <p>Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: A három jegy átlaga a félév végi gyakorlati jegy. A zárthelyi pontszámai: 91-100% = 5, 81-90% = 4, 71-80% = 3, 61-70% = 2 A bemutató és a könyvismertetés értékelése: egyharmad-egyharmad arányban szakmai tudás, önálló feldolgozás és nyelvi készség értékelése.</p>	
Kötelező irodalom:	

Szalay László: Magyarország története Pest, 1857. 5. kötet 22. könyv 97-218.
<http://mek.oszk.hu/16400/16424/>

Horváth Mihály: Magyarország története Pest, 1872. 2. kiadás 6. kötet 16. fejezet 3-116.
<http://mek.oszk.hu/08200/08234/>

Szalay József- Baróti Lajos A magyar nemzet története 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/00800/00892/html/>

Szilágyi Sándor (szerk.) A magyar nemzet története 7. kötet 3. könyv, 4. könyv részben
<http://mek.oszk.hu/00800/00893/html/>

Szekfű Gyula: Magyar történet Bp. 1935. 2. kiad. 4. kötete 5. könyv 1-2. fejezet 145-205.

H. Balázs Éva, Ember Győző, Heckenast Gusztáv, Sinkovics István, Wellmann Imre, Wellmann István: Magyarország története 1526-1790. A késő feudalizmus korszaka Bp. 1962. 304-312.

Magyarország története tíz kötetben. 3. kötet Magyarország története 1526-1686. Bp. 1985. 1139-1251

Sellin, Volker Einführung in die Geschichtswissenschaft. Göttingen, 1995.

Ajánlott irodalom:

Johan Huizinga A középkor alkonya Bp. 1982.

Peter Burke Az olasz reneszánsz Bp. 1994.

Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban 1458-1490. Bp. 2008.

Steven Runciman Konstantinápoly eleste 1453. Bp. 2000.

B. Szabó János Mohács. Régi kérdések, új válaszok. Bp. 2015.

Lenkey Zoltán - Zsoldos Attila Szent István és III. András Bp. 2003.

Csukovits Enikő Az Anjouk Magyarországon I. I. Károly és uralkodása (1301-1342) Bp. 2012.

Kasza Péter Egy korszakváltás szemtanúja. Brodarics István pályaképe.

Neumann Tibor A Korlátköviék. Egy előkelő család története és politikai szereplése a 15-16. században. Győr, 2007.

Csepregi Zoltán A reformáció nyelve. Tanulmányok a magyarországi reformáció első negyedszázadának vizsgálata alapján. Bp. 2013.

Arthur E. Imhof Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat, és miért boldogulunk mi ezzel oly nehezen Bp. 1992.

Alan Macfarlane Az angol individualizmus eredete Bp. 1993.

Eric Hobsbawm A tőke kora. Bp. 1848-1875. Bp. 1978.

Imreh István Székelyek a múltó időben. ebben: A székely falutörvények világa című fejezet Bp. 1987.

Eckhart Ferenc: A szentkorona-eszme története. Bp. 1941.

Faragó Tamás: A múlt és a számok. Pest-Buda környéke népessége és társadalma a 18-20. században. Bp. 2008.

Tringli István Sátoraljaújhely Bp. 2011.

Glatz Ferenc Történetíró és politika. Szekfű, Steier, Thim és Miskolc a nemzetről és államról Bp. 1980.

Tantárgy neve: A középkori Magyar Királyság	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Tringli István, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Célja a 11-12. századi Árpád-kori magyar történelem részletes feldolgozásán keresztül a középkori politikai történelem módszerének, forrásai ismeretének és az Árpád-kor politikatörténetének elsajátítása. A tárgy különös hangsúlyt fektet a dinasztia, a hatalomgyakorlás elméleti, szimbolikus és gyakorlati kormányzati kérdéseire. Az előadás nem fedi le sem a teljes Árpád-kor történetét, de még annak politikai történetét sem, azt a hallgatók a vizsgára önállóan dolgozzák fel. A kora-Árpád kornak a történettudományban vitatott jelenségei bemutatásán keresztül a hallgatók megismerik a tudományos vitákat, azok érvrendszerét, az előadó orientálja őket a kritikus gondolkodásra, a történelmi jelenségek összefüggéseinek kritikus keresésére. Az Árpád-kori történelmet különösen terhelő áltudományos ismeretekkel szemben való határozott fellépés elsajátítása.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás	

– meg tudja fogalmazni a történelmi folyamatok, események, személyek, jelenségek értékelési szempontjait;

képesség:

– képes a történelmi tárgyú ismeretterjesztés, a tudományos publikáció és a tudománytalan közlések megkülönböztetésére;

– felkészült a történelem diszciplína területén az önálló ismeretszerzésre, a történelmi szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására;

– képes történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére;

– képes történelmi gondolkodásra, a saját történelmi narratíva kialakítására, illetve a reflexív, tudatos formálására; a történelmi folyamatok, események, személyek, jelenségek több szempontból történő értelmezésére, az eltérő nézőpontból fakadó értelmezés és értékelés különbségeinek felismerésére;

– képes adott szempontból a lényeges és lényegtelen jelenségek megkülönböztetésére, az oksági viszonyok, az okok és következmények rendszerében való eligazodásra, a döntési lehetőségek, az indítékok, az egyén, valamint a csoport történelemformáló szerepének felismerésére;

attitűdök:

– magyar és európai identitás, a magyar és az európai kultúra értékeinek elismerése;

autonómia és felelősség:

- A történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.

Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. Kurzusismertetés, források, irodalom, a dinasztológia fogalma

Uralkodó, uralkodóház, ország, nemzet, nép, állam

2. Árpádok, vagy a szent királyok nemzetsége?

3. A hatalom öröklése, dinasztikus országmegosztások

4. Szent István uralma

5. Kelet- Közép és Dél-Európa a 11. században

6. A szent István-kori külkapcsolatok

7. A trónharcok- 1.

8. A trónharcok-2.

9. A trónharcok-3.

10. László és Kálmán kora

11. Kálmántól II. Gézáig

12. Az Árpádok déli terjeszkedése

13. Az Árpádok és az orosz fejedelemségek

14. II. Gézától III. Béláig

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A hallgatók az utolsó órán zárthelyi dolgozatot írnak: előre megadott történelmi topográfiai ismeretekből egy vaktérképet töltenek ki. A zárthelyi teljesítése és az azon való megfelelés előfeltétele a kollokviumra bocsátásnak. Értékelése: max. 30 pont, min: 23 pont, megfelelt/ nem felelt meg. A meg nem felelt a szóbeli vizsgán új topográfiai dolgozatot ír a kollokvium részeként. Ha itt sem felel meg, kollokviuma elégtelen, ha megfelel, elkezdheti a szóbeli vizsgát.

A kollokvium szóbeli vizsga, amelynek során a hallgatók az előre magkapott tételek közül egyet húznak, ezt fejtik ki. A kifejtett tételek és az azok kapcsán feltett kérdésekre adott válaszokat a vizsgáztató röviden szóban értékeli.

Kötelező irodalom:

Kristó Gyula: Magyarország története 895-1301. Bp. Osiris, 1998.

Magyarország története. Előzmények és magyar történet 1242-ig. főszerk.: Székely György, Bp. Akadémiai, 1987.

Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik. Bp., MTA TTI, 1997.

Gábor Varga: Ungarn und das Reich vom 10. bis zum 13. Jahrhundert. München, Ungarisches Institut, 2003.

Képes Krónika ford. Geréb László, Bp. 1978. vagy ford: Bollók János, 2004.

Ajánlott irodalom:

A.A.Vasiliev: History of the Byzantine Empire. 1958. University of Wisconsin Press, <https://muse.jhu.edu/book/31109>
 Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. Athenaum, Bp. 1899. 1984.(reprint)
 Makk Ferenc: A tizenkettedik század története. Bp. Pannonica, 2000.
 Font Márta: Árpád-házi királyok és Rurikida fejedelmek, Szegei Középkorász Műhely, Szeged, 2005. (Szegedi középkortörténeti könyvtár)
 Az államalapítás korának írott forrásai. Szerk. Kristó Gyula, Szeged, Szegedi Középkorász Műhely, 1999. (Szegedi középkortörténeti könyvtár)
 Írott források az 1050-1116 közötti magyar történelemről. Szerk.: Makk Ferenc, Thoroczkay Gábor. Szeged, Szegedi Középkorász Műhely, 2006. (Szegedi középkortörténeti könyvtár)

Tantárgy neve: Források Magyarország középkori történetéhez	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N06 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Süttő Szilárd, egy. docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A kurzus célja a középkori magyar történet okleveles és elbeszélő kútfőinek a hallgatókkal történő megismertetése, az alapvető forrástípusok, illetve ezek arányának és jelentőségének bemutatása, valamint a felhasználásukhoz szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek közvetítése. A szemináriumok keretén belül különös hangsúlyt nyernek a középkori források egyes nemeinek eltérő elérhetőségi, kiadottsági, olvasati és interpretációs problémái. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> A hallgató legyen tisztában a történettudomány aktuális kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel. <i>képesség:</i> A hallgató képes átlátni a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítését, működését, és kulturális és történeti jelenségeket európai kontextusban értelmezni. <i>attitűd:</i> A hallgató törekedjen történeti tudásának folyamatos fejlesztésére. <i>autonómia és felelősség:</i> A hallgató képviselje tudatosan azon módszereket, amelyekkel a történettudomány területén dolgozik, és fogadja el más tudományágak eltérő módszertani sajátosságait.	
Tantárgy tematikus leírása:	
	Gyakorlat: <ol style="list-style-type: none"> 1. A magyar medievisztika forrásbázisának általános bemutatása. 2. A tárgyi emlékek felhasználása. 3. A képes ábrázolások hasznosítása. 4. A hazai krónikairodalom általános jellemzői. 5. A magyar történet külföldi elbeszélő forrásai. 6. Geszták. 7. Törvényhozási emlékek és történeti jelentőségük. 8. Legendák. 9. Humanista történetírás. 10. A magyar oklevélkiadás helyzete, feladatai. 11. Az oklevélkezelések problémái és felhasználhatóságuk. 12. A részletes narratívák jelentősége, hitelessége és eredete. 13. Összefoglalás. 14. Zárthelyi írása.
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Az órákon való aktív részvétel a kurzus végén írt zárthelyi dolgozaton alapuló, elégtelennél jobb kalkuluson eggyel javíthat. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félév végi zárthelyi dolgozat ötfokozatú értékelésének szintjei a következőképp határolódnak el: 50% és ez alatt elégtelen, 51–60% elégséges, 61–75% közepes, 76–90% jó, 91–100% jeles. A félév végi osztályzatot a félévközi munka a fent említett módon befolyásolhatja.	
Kötelező irodalom:	

- *Kubinyi András*: Bicellus. Adatok egy középkori fegyverfajta meghatározásához. In: Budapest Régiségei XXIII. (1973.) 189–192.
- *Mályusz Elemér*: Királyi kancellária és krónikairás a középkori Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1973. (Irodalomtörténeti füzetek 79.)
- *Süttő Szilárd*: Ungarn in Lorenzo de Monacis' *Pia descriptio miserabilis casus illustrium reginarum Hungariae*. Notizen zum Werk. In: *Studia Historica Adriatica ac Danubiana. Periodico dell'Associazione Culturale „Sodalitas Adriatico-Danubiana”*, Duino Aurisina (Trieste), anno II, n. 2, (2009) 51–88.

Ajánlott irodalom:

- *Bertényi Iván*: Kódexirodalom: krónikák és geszták. In: Magyar művelődéstörténet. Szerkesztette Kósa László. Budapest, Osiris Kiadó, 1998. 115–122.
- *Mályusz Elemér*: A Thuróczy-krónika és forrásai. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.
- Középkori históriák oklevelekben (1002–1410). A szövegeket válogatta, az előszót és a jegyzeteket írta Kristó Gyula. (Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 1.) Szeged, Szegedi Középkorász Műhely–Gondolat Kiadó, 1992.
- *Kubinyi András*: Die Rolle der Archäologie und der Urkunden bei der Erforschung des Alltagslebens im Spätmittelalter. In: *Etudes historiques hongroises 1985*. Budapest, 1985. (Responsables de la publication F. Glatz et E. Pamlényi.) I., 615–643. (–644.)
- *Süttő Szilárd*: „Érdemdús” oklevelek. A részletező középkori magyar *narratiók* problémáihoz. In: *Arcana tabularii. Tanulmányok Solymosi László tiszteletére*. Szerkesztette: Bárány Attila–Dreska Gábor–Szovák Kornél. I–II. kötet, Budapest–Debrecen: ELTE BTK, 2014. I. kötet 187–198.
- *Süttő Szilárd*: „*Falerarum ... decor*”. Zu einer Stelle des Liudprand von Cremona über die Rüstung der Ungarn im 10. Jahrhundert. In: *Quaderni Vergeriani. Annuario dell'Associazione Culturale Italoungherese del Friuli Venezia Giulia „Pier Paolo Vergerio”*, Duino Aurisina (Trieste), anno VI, n. 6, (2010) 10–15.
- *Süttő Szilárd*: Uralkodói itineráriumok 1382–87-ből: Szakmai és etikai problémák C. Tóth Norbert itinerárium-készítésében. In: *Gesta 2006* (VI. évf. 2. szám) 56–73.

Tantárgy neve: Európa a korai és a virágzó középkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Emőke	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Az előadás a IV–XIII. század közötti európai történelmet kívánja elemezni, annak fontosabb politikai, társadalmi, gazdasági változásait, valamint a kereszténység szerepének és intézményeinek fejlődését. Az előadás keretében Nyugat- és Kelet-Európa, Bizánc, továbbá a közel-keleti térség története egyaránt hangsúlyosan szerepet kap, illetve ezeknek a területnek az egymáshoz fűződő kapcsolata.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri és értelmezi az európai kulturális és történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát, folyamatait képesség: - a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége, - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban, attitűd: - érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - kritikai attitűd fejlesztése autonómia és felelősség: a hallgató - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.	

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.

Kötelező irodalom:

Források:

Komnéne Anna: Alexias. Bp. 1943. és Szeged 2002.

Assisi Szent Ferenc művei. Agapé, Újvidék, Szeged, Csíksomlyó, 1993.

Einhard: Nagy Károly élete. Franklin Társulat, Bp. 1901.

Prokopiosz: Titkos történet. Helikon, Bp., 1984.

Szent Benedek Regulája. Bencés, Pannonhalma 1993.

Sz. Jonás Ilona (szerk.): Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Osiris, Bp. 1999.

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/index.html>

Szakirodalom:

Bloch, Marc: A feudális társadalom. Osiris, Bp. 2002. 143-259.

Bréhier, Louis: Bizánc tündöklése és hanyatlása. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 1999.

Brown, Peter: Az európai kereszténység kialakulása. Bp. 1999.

Duby, Georges: **A katedrálisok kora.** Bp. 1984.

Elukin, Jonathan: Living Together. Living Apart. Princeton-Oxford, 2007. 43-74.

Gerics József: A korai **rendiség** Európában és Magyarországon. Bp. 1987. 1-100.

Le Goff, Jacques: Az értelmiség a középkorban. Bp. 1979., 2000.

King, Peter: A monachizmus Nyugaton. Bp. 2007. 11-290.

Steven Runciman: A kereszties hadjáratok története. Osiris, Bp. 1999., 2002. <http://docplayer.hu/4056926-A-kereszties-hadjaratok-tortenete.html>

Zimmermann, Harald: A középkori pápaság. Gondolat, Bp. 2002.

Watt, Montgomery: Az iszlám rövid története. Akkord, Bp. 2000. 13-103.

Ajánlott irodalom:

Gurevics, Aron: A középkori ember vilásképe. Bp. 1974.

Jakó Zsigmond: Társadalom, egyház, művelődés. Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, Bp.1997.

Jedin, Hubert: A zsinatok története. Ecclesia, Bp. 1998.

Marosi Ernő (szerk.): A középkori művészet történetének olvasókönyve. Corvina, Bp. 1997

Meyerson, Mark D.- English, Edward D.: Christians, Muslims and Jews in Medieval and Early Modern Spain. Notre Dame, Indiana, 2000.

Obolensky, Dimitri: A bizánci Nemzetközösség. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 1999.

Ostrogorsky, Georg: A bizánci állam története. Osiris, Bp. 2001.

Papp Imre: Nagy Károly és kora. Csokonai, Debrecen, 1997.

Puskely Mária: Keresztény szerzetesség. I-II. Bp. Bencés, 1996.

Szántó Konrád: A Katolikus Egyház Története I. Ecclesia, Bp. 1986.

Tantárgy neve: Világtörténet kései középkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. habil. Tózsá-Rigó Attila	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tárgy célja áttekinteni a korszak fontosabb politika- társadalom- és gazdaságtörténeti tendenciáit. A nyugat-európai modern kronologizációja szerinti új típusú korszakolás szellemiségében	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás:	
- A hallgató tájékozott kora újkori Európa politika- és hadtörténetének szakterminológiájában, a fontosabb események kontextusba helyezve tudja tárgyalni	
- Legalább egy modern idegen nyelven képes eligazodni a szakirodalomban, különös tekintettel a szakterminológiára	

képesség:

- Értelmezi a vonatkozó európai történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát
- Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

attitűd:

- A hallgató érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak
- Igénye van az Európán kívüli társadalmak történelmének és kultúrájának megismerésére.

autonómia és felelősség:

- A hallgató kialakít olyan történetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás:**

1. Kronológia, a „kései” középkor újraértelmezése, kiterjesztett kora újkor. (expanziós hullámok)
2. A 14. sz.-i krízis társadalom-, gazdaság- és mentalitástörténeti hatásai
3. Itália a 14-15. században. Az észak-itáliai államok, Nápoly. Gazdasági ágak. Hatalmi viszonyok (pl. a *signoria* intézménye)
4. Az Aragón-Katalán Királyság. Gazdasági, társadalmi helyzet, politikai berendezkedés, fontosabb események a 15. sz.-ban. Az összetett állam koncepciója Aragónia példáján.
5. Kasztília. Gazdasági, társadalmi helyzet, politikai berendezkedés, fontosabb események a 15. sz.-ban. Az összetett állam koncepciója Kasztília példáján. Spanyol gyarmatosítás. Atlanti háromszög(ek).
6. Portugál Királyság, portugál expanzió. Eseménytörténet. A factoriák rendszere. A különböző civilizációs központok érintkezési formái, konfliktusok a portugál interkontinentális behatolás példáján keresztül.
7. A „hanyatló” középkor virágzó gazdasági rendszere. Az expedíciók finansiális háttere
8. Európa második expanziója a klasszikus értelmezés szerinti késő-középkorban és a kora újkorban
9. A reformáció és a konfesszionalizálódás hatásai az újkor társadalmára és a az újkori ember mentalitására.
10. Az „időbeli expanzió” a humanizmus hatása a modern európai gondolkodásra
11. Az állam és a társadalom viszonyának változása
12. Hadügyi forradalom
13. A Világ gazdasági rendszer kialakulása, prekapitalista gazdasági struktúrák.
14. Hatalmi súlypontok áthelyeződése

Félévközi számonkérés módja és értékelése: –**kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

A hallgatóknak az előadások során ismertetett tételsor alapján szóbeli vizsgát kell tenni. Az ötfokozatú értékelés során figyelembe vett szempontok: szakterminológia pontos használata. A tétel tér- és időbeli kontextusba történő elhelyezése. A tétel felépítése a történeti földrajz elméleti alapjainak megfelelően (hosszú távú viszonyrendszerek alaptényezői, azok különböző megnyilvánulásai). Előadások során elhangzott tényanyag. Összefüggésrendszerek megértése és szóbeli prezentálása.

Kötelező irodalom:

Angi-Bárány-Orosz-Papp-Pósán: Európa az érett és a kései középkorban. Debrecen, 2006

Poór János (szerk.): A kora újkor története. Bp., 2009.

Feldbauer, Peter: Die Portugiesen in Asien. Essen, 2005

Ajánlott irodalom:

Burke, Peter: Az olasz reneszánsz. Budapest, 1997.

Chadwick, Owen: A reformáció. Bp., 2003.

Mcgrath, Alister E.: Kálvin. Bp., 1996.

Duby, Georges: Emberek és struktúrák a középkorban. Bp., 1978.

Endrei Walter: A középkor technikai forradalma. Bp., 1978.

Pirenne, Henri: A középkori gazdaság és társadalom története. Bp., 1983.

Duby, Georges: Katedrálisok kora. Bp., 1984.

Gurevics, Aron: A középkori ember világképe. Bp., 1974.

Le Goff, Jacques: Az értelmiség a középkorban. Bp., 1979.

Klaniczay Gábor (szerk.): Európa ezer éve - a középkor I-II. 2005.

Huizinga, Johann: A középkor alkonya. Bp., 1978.

Bloch, Marc: A feudális társadalom. Bp., 2002.
Zimmermann, Harald: A középkori pápaság: A középkori pápák története a historiográfia tükrében. Bp., 2002.
Gergely Jenő: A pápaság története. Bp., 1999.
Braudel, Fernand: A Földközi-tenger és a mediterrán világ II. Fülöp korában. I–II. Bp., 1996.
Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus. XV-XVIII. század. (A mindennapi élet struktúrái). Budapest, 1985.
Fulbrook, Mary: Németország története. Budapest, 1993.
Zöllner, Erich: Ausztria története. Budapest, 2000.
Hearder, Harry: Olaszország története. Budapest, 1992.
Bayer József: A politikai gondolkodás története. Budapest, 1998.
Papp Imre: A napkirály. Budapest, 1989.
Friedell, Egon: Az újkori kultúra története. III-IV. Budapest, 1994.
Wallerstein, Immanuel: Das moderne Weltsystem. Kapitalistische Landwirtschaft und die Entstehung der europäischen Weltwirtschaft im 16. Jahrhundert. Wien, 1986.

Tantárgy neve: Vallás, egyház és társadalom a középkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Emőke	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus a kereszténység megerősödését, intézményesülését, a hatalomhoz fűződő viszonyát, valamint a többi vallással (zsidó, muzulmán) való kapcsolatát kívánja bemutatni, elemezni. Kitér az egyes jelentősebb eretnek nézetek kialakulására és az egyházzal szemben tanúsított magatartására, a keresztes hadjáratok értelmezési lehetőségeire, a zsidók és a muzulmánok európai szerepére, sajátos kultúrájára. Áttekinti a középkori pápaság helyzetének fontosabb állomásait és az egyház és a hatalom viszonyának kérdését.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri a kereszténység intézményesülésének folyamatát, más vallásokhoz fűződő viszonyát, az egyház és állam kapcsolatát képesség: - a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége, - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban attitűd: a hallgató - érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - kritikai attitűd fejlesztése autonómia és felelősség: a hallgató - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A kereszténység a IV. században, államvallássá válása és elterjedése a Mediterráneumban 2. A szerzetesség kialakulása és elterjedése Keleten 3. A szerzetesség megjelenése Nyugaton 4. A szerzetesi reformok és új rendek megjelenése az érett középkorban 5. A pápaság intézményének kialakulása, az egyházi és a világi hatalom viszonya 6. A pápaság helyzete a XI-XIII. században 7. A főbb eretnek nézetek a kora középkorban 8. John Wycliff és Husz János 9. Az egyház és állam viszonya a XIV-XV. században 	

10. A muzulmán hódítás Európában
11. A keresztés államok
12. A convivencia az Ibériai-félszigeten, a Toledói Fordítóiskola
13. A zsidók helyzete a középkori Európában
14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A rendszeres óralátogatás mellett a félév során minden hallgatónak a vállalt témából szemináriumi dolgozatot (kb. 35-40 percben, ppt is) kell készítenie, valamint zárthelyi dolgozatot kell írnia.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez szemináriumi dolgozatot kell készíteni és zárthelyi dolgozatot kell írni. A dolgozatot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy a referátum, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából alakul ki.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Források:

Ottó, Freisingi: I. Frigyes császár tettei. Bp. 1913, 154-208.

Szent Benedek regulája. In: Szent Benedek élete és szelleme. Pannonhalmi Főapátság, Pannonhalma, 1937.

http://www.ppek.hu/konyvek/Szent_Benedek_elete_es_szelleme_1.pdf

Tours-i Gergely: Korunk története („A frankok története”). Kalligram, Pozsony, 2010.

Sz. Jónás Ilona (szerk.): Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Osiris, Bp. 1999.

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/index.html> - a megfelelő részek

Szakirodalom:

Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve. Szent István Társulat, Bp. 2001.

Lambert, Malcolm: Medieval Heresy. New York, 1992.

Meyendorff, John: Birodalmi egység és keresztény szakadások. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 2001.

Papadakis-Meyendorff: A keresztény Kelet és a pápaság felemelkedése. Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, Bp. 2002.

Runciman, Steven: A keresztés hadjáratok története. Osiris, Bp. 1999.

Zimmermann, Harald: A középkori pápaság. Gondolat, Bp. 2002.

Ajánlott irodalom:

Brown, Peter: Szent Ágoston élete. Budapest, 2003.

Korán. A Korán világa. Budapest, 1987.

A Talmud könyvei. Budapest, 1989.

Denzinger-Hünemann: Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai. Szent István Társulat, Bp. 2004.

The Routledge History of Medieval Christianity: 1050-1500. Szerk.: R. N. Swanson. New York, 2015.

Tantárgy neve: A kései középkor és a kora újkor gazdaságtörténete	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR3N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. habil. Tózsá-Rigó Attila	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A kurzus célja prezentációk, forráselemzés és csoportmunka keretében mélyelemzésekkel feldolgozni a kora újkor Európa gazdaságtörténetének fontosabb tendenciáit. Az általános köztörténeti események áttekintése után a komparatív történeti szemléletmód jegyében bemutatjuk az egyes országok, a nagyobb történeti régiók társadalmi- gazdasági jellegzetességeit.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> A hallgató tájékozott kora újkor Európa társadalom- és gazdaságtörténetének	

szakterminológiájában, a fontosabb események kontextusba helyezve tudja tárgyalni. Legalább egy modern idegen nyelven képes eligazodni a szakirodalomban, különös tekintettel a szakterminológiára

képesség: Értelmezi a vonatkozó európai történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát. Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

attitűd: A hallgató érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Igénye van az Európán kívüli társadalmak történelmének és kultúrájának megismerésére.

autonómia és felelősség: A hallgató kialakít olyan történetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

1. A társadalom- és gazdaságtörténet helye a történetírásban. Új kutatómódszertani trendek. A modern hadtörténet helye a történetírásban. A kora újkor kronologizációja. A késő középkor és a kora újkor meghatározó történeti struktúrái.
2. A reformáció terjedése Európában.
3. Európa politikai viszonyai a 16. század első felében. A Császárság és a Habsburgok. A Habsburg-francia konfliktus. A haditechnika és a hadművészet fejlődése a 16. században.
4. Európa politikai viszonyai a 16. század második felében – Franciaország helyzete (a cateau-cambrésis-i béke, Medici Katalin kormányzása, A franciaországi vallásháború, avagy a „nyolc háború” 1598-ig)
5. Közép-Európa államai a 16. század második felében (Lengyelország – Oroszország. A „hosszú háború” (tizenötéves háború) az oszmánok ellen.
6. Európai hatalmi viszonyok a 16-17. század fordulóján. A harmincéves háború
7. Anglia társadalom- és gazdaságtörténete a kora újkorban
8. Franciaország társadalom- és gazdaságtörténete a kora újkorban
9. Németalföld társadalom- és gazdaságtörténete a kora újkorban
10. Közép-Európa társadalmi és gazdasági pozíciói a globalizálódó nemzetközi gazdasági rendszerben
11. A dunai térség gazdaságföldrajza. A dunai térség helye a globális gazdasági rendszerben, különös tekintettel a nyugat-európai kapcsolati hálózatra
12. Az európai városhálózat és a polgárság helyzete a kora újkorban
13. Állam és társadalom kapcsolatának változása az újkor első szakaszában. A közép-európai Habsburg állam-konglomerátum kialakulása
14. A mindennapi élet a kora újkorban (étkezés, öltözködés, kommunikáció, társadalmi és nemi érintkezés stb.)

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat a félév elején kiadott követelményeknek megfelelően, aktív órai részvétel (forrás- és szakirodalom-elemzés)

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

a gyakorlati jegyhez szükséges, fent vázolt követelmények egyenlő arányban számítanak bele a félévi értékelésbe

Az írásbeli / szóbeli vizsga itt tüntetendő fel, illetve **az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak):** pl. esetismertetések, szerepjáték, tematikus prezentációk.

Kötelező irodalom:

Poór János (szerk.): A kora újkor története. Bp., 2009.

Steenngaard, Niels: The Seventeenth-Century Crisis and the Unity of Eurasian History. In: Parker, Geoffrey – Smith, Lesley M. (eds.): The General Crisis of the Seventeenth Century. 2. ed. London, 1997. 257–265.

Tózsá-Rigó Attila: A dunai térség szerepe a kora újkor Közép-Európa gazdasági rendszerében. ME Kiadó. Miskolc, 2014.

Ajánlott irodalom:

Wallerstein, Immanuel: Das moderne Weltsystem. Kapitalistische Landwirtschaft und die Entstehung der europäischen Weltwirtschaft im 16. Jahrhundert. Wien, 1986.

Tózsá-Rigó Attila: A délnémet üzleti hálózatok megrázkódtatásai a 16. század második felében és a 17. század elején. In: Kővér György – Pogány Ágnes – Weisz Boglárka (főszerk.): Válság – kereskedelem. Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv. 1. (2016) Budapest. 81–112.

H. A. Diederiks (szerk.): Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. Bp., 1995.

Tantárgy neve:

Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N01 /

Egyetemes történelem a 15–18. században I.	BTOTOR4L01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Nagy Gábor egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: részlegesen bemutatni a hallgatóknak Észak-Európa – a demokrácia egyik mai mintája – késő középkori, kora újkori történetét, különös tekintettel a korai újkorban nagyhatalommá váló Svédországra. Észak-Európa történetének áttekintése szükségképp érinti Oroszország, a lengyel-litván államközösség, az észak-német területek stb. történetét is. Az áttekintés a nagy pestisjárvánnyal kezdődik, és a bécsi kongresszussal ér véget.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - ismerkedik a történeti ismeretszerzés, valamint az ismeretek feldolgozása sajátosságaival: források és feldolgozások megkülönböztetésével, tájékozódni tud a közgyűjteményekben, a segéd- és kézikönyvekben, a digitális adatbázisokban, valamint egyéb információforrásokban, - készül az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására,</p> <p><i>képesség:</i> a hallgató képes - történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére, - adott szempontból a lényeges és lényegtelen jelenségek megkülönböztetésére, az oksági viszonyok, az okok és következmények rendszerében való eligazodásra, a döntési lehetőségek, az indítékok, az egyén, valamint a csoport történelemformáló szerepének felismerésére,</p> <p><i>attitűd:</i> a hallgató - tiszteletben tartja a nemzetiségi, kulturális és vallási különbségeket, elismeri a sajátjától eltérő nemzetiségek, egyéb kisebbségi csoportok, kultúrák és vallások értékeit - elfogadja a demokrácia értékeit, tiszteli a személyiségi és az emberi jogokat</p> <p><i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás	
1. Dánia, Norvégia és Svédország útja a kalmari unióba (a 14. század második fele)	
2. A működő unió (a 15. század első fele)	
3. Az unió megingása és felbomlása (II. Krisztián megbuktatásáig)	
4. A dániai polgárháború és következményei; Gusztáv király állama	
5. A két királyság a Keleti-tenger keleti medencéjében a 16. század második felében	
6. A svéd-lengyel viszony megromlása, a hatvan éves háború	
7. Svédország a harminc éves háborúban, X. Károly Gusztáv háborúi	
8. Háborús sokk, abszolutizmus, egyeduralkodó: III. Frigyes	
9. Háborús sokk, abszolutizmus, egyeduralkodó: XI. Károly	
10. A nagy északi háború	
11. A „szabadság kora”	
12. A gusztáviánus kor	
13. Skandinávia a napoleoni háborúkban	
14. Zárthelyi dolgozat a félév anyagából, kurzuszárás	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: -	

<p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Az aláírás megszerzéséhez az utolsó órán írandó zárhelyi dolgozat eredményének el kell érnie a 60%-ot. A zh anyaga az előadáson elhangzott nevekből, évszámokból, eseményekből, fogalmakból és helyekből áll össze. A kollokviumi tételek címe azonos az egyes előadásokéval.</p>
<p>Kötelező irodalom: <i>Képes György:</i> Az 1665. évi Kongelov és az abszolút monarchia kiépülése Dániában. In: Acta Facultatis Politico-Iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Lorando Eötvös nominatae 52(2015): 145–160. <i>Kouri, E. I.–Olesen, J. E. (szerk.):</i> The Cambridge history of Scandinavia, Vol. 2: 1520–1870. Cambridge, 2016. <i>Nagy Gábor:</i> A középkori Svéd Királyság története. Miskolc, 2012.</p> <p>Ajánlott irodalom: <i>Nagy Gábor:</i> Nystadtól Åboig – Fredrikshamnon át: Svédország 1721–1812 közötti történetéről. In: Máté Zsolt (szerk.): Háborúk és békekötések a 18–20. századi orosz-szovjet történelemben. Pécs, 2014, 67–90. <i>Képes György:</i> A Dán Királyság alkotmánytörténete a kezdetektől 1848-ig. (a www.academia.edu oldalon elérhető, de itt széttöri a keretet)</p>

<p>Tantárgy neve: Egyetemes történelem a 15–18. században II. (Európa, mint a globalizáció központja; transzkontinentális interakciók a kiterjesztett kora újkorban)</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező</p>
Tárgyfelelős: Dr. habil. Tózsá-Rigó Attila	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 4.	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A globalizáció-történet iránti egyre erősödő érdeklődés életre hívott a közelmúltban egy teljesen új szemléletmódot a kora újkori folyamatok tárgyalásában. Az ezredforduló idején egyre erőteljesebben jelentkezett az Európa-központú történelemszemléletnek egyfajta posztmodern és posztkoloniális kritikája. Eszerint a tradicionális történetírás túlzottan ún. okcidentális megközelítéséből tekint(ett) az Európán kívüli kultúrák és népek történelmére. Ennek az újszerű korszak-megítélésnek egyik fontos eleme, hogy Ázsia, Afrika és Amerika már nem csak mint az európai civilizációs központ egyfajta „szatelit-térségeként” jelenik meg, hanem az irányzat kutatói egyre inkább már egy olyan interakciós és kommunikáció-történet kialakítására törekcszenek, amelyben a különböző államok, régiók, kontinensek és kultúrák lehetőség szerint egyenrangú szerepben tűnnek fel az elemzésekben és elvetik a korábbi Európa-centrikusságot, másként az ún. „európai világtörténetet”.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: - A hallgató tájékozott kora újkori Európa politika- és hadtörténetének szakterminológiájában, a fontosabb események kontextusba helyezve tudja tárgyalni - Legalább egy modern idegen nyelven képes eligazodni a szakirodalmakban, különös tekintettel a szakterminológiára</p> <p>képesség: - Értelmezi a vonatkozó európai történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát - Képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.</p> <p>attitűd: - A hallgató érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - Igénye van az Európán kívüli társadalmak történelmének és kultúrájának megismerésére.</p> <p>autonómia és felelősség: - A hallgató kialakít olyan történetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	

Előadás:

1. A globalizációtörténet. Tudománytörténet, módszertani keretek, alapfogalmak
2. Az „okcidentális világtörténet” kritikája
3. Az európai kultúrkör térbeli expanziójának gazdasági, társadalmi és politikai háttere
4. Délnyugat-Európa, mint az európai expanzió első szakaszának a központja I. (Kasztília, Aragónia)
5. Délnyugat-Európa, mint az európai expanzió első szakaszának a központja II. (Portugália)
6. Az északnyugat-európai civilizációs központ I. (Németalföld)
7. Az északnyugat-európai civilizációs központ II. (Anglia)
8. Az (újra)felfedezett Afrika (Szongaj Bir., Kanem-Bornu, Kongói Kir., Mwene Mutapa)
9. Az érintkezés különböző formái az európai felfedezők/hódítók és az afrikai népek/államok között
10. A dél-ázsiai gazdasági rendszer a pregamatikus korszakban. Fontosabb térségek, államok. intra-kontinentális kommunikációs rendszerek, kapcsolattartás, civilizációs súlypontok
11. Posztgamatikus érintkezési formák, gazdasági és katonai konfliktusok az ázsiai és az európai civilizációs központok között
12. Prekolumbián kultúrák (a maja civilizáció, az Inka Bir., aztékok)
13. Az észak-európai népek az európai expanzió előtt
14. Érintkezési formák az amerikai kultúrák és az európai behatolók között. A különböző konfliktustípusok értelmezési lehetőségei

Félévközi számonkérés módja és értékelése: –**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

A hallgatóknak az előadások során ismertetett tételsor alapján szóbeli vizsgát kell tenni. Az ötfokozatú értékelés során figyelembe vett szempontok: szakterminológia pontos használata. A tétel tér- és időbeli kontextusba történő elhelyezése. A tétel felépítése. Előadások során elhangzott tényanyag. Összefüggéss-rendszerek megértése és szóbeli prezentálása.

Kötelező irodalom:

Poór János (szerk.): A kora újkor története. Bp., 2009.

H. A. Diederiks (szerk.): Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. Bp., 1995.

Edelmayer–Feldbauer–Wakounig (hrsg.): Globalgeschichte 1450–1620. Wien, 2002.

Ajánlott irodalom:

Feldbauer, Peter: Die Portugiesen in Aisen. Essen, 2005.

Feldbauer–Lehner: Die Welt im 16. Jahrhundert. Wien, 2008.

Tantárgy neve: Magyarország története 1526–1792	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 4.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: A kurzus során a Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség 16-18. századi történetének legfontosabb fejezeteit tárgyaljuk. A politikátörténeti események mellett a gazdaság és társadalom változásai is bemutatásra kerülnek.	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás:	
- a korszak történeti eseményeinek, jelenségeinek, személyeinek ismerete;	
- a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használata	
képesség:	
- korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban	
attitűd:	
- a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége	
- kritikai attitűd	
autonómia és felelősség:	
a hallgató	
- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében	
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket	

- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás	
1. A mohácsi csata és következményei	
2. Buda elfoglalása, az ország három részre szakadása	
3. A Habsburg berendezkedés, igazgatás	
4. A török hódoltság	
5. Az Erdélyi Fejedelemség	
6. A kora újkori gazdasági folyamatok	
7. A tizenötéves háború	
8. A Bocskai-felkelés	
9. A harmincéves háború	
10. I. Lipót magyar politikája	
11. A török kiűzése évtizedei	
12. A Rákóczi-szabadságharc és következményei	
13. Mária Terézia uralma 1765-ig	
14. A felvilágosult abszolutizmus: Mária Terézia és II. József	
Félévközi számonkérés módja és értékelése:	
-	
A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:	
A kollokviumon alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti. A kollokviumon legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles	
Kötelező irodalom:	
<i>Ágoston Gábor-Oborni Teréz: A tizenhetedik század története. Bp., 2000.</i>	
<i>Pálffy Géza: A tizenhatodik század története. Bp., 2000.</i>	
<i>R. Várkonyi Ágnes: A királyi Magyarország 1541-1686. Bp., 1999.</i>	
Ajánlott irodalom:	
<i>Fejtő Ferenc: II. József. Bp. 1997.</i>	
<i>G. Etényi Nóra-Horn Ildikó-Szabó Péter: Koronás fejedelem. Bp., 2006.</i>	
<i>Hegyvi Klára: Török berendezkedés Magyarországon. Bp., 1995.</i>	
<i>Ifj. Barta János: A nevezetes tollvonás. Bp., 1978.</i>	
<i>Kulcsár Krisztina: II. József utazásai Magyarországon, Erdélyben, Szlavóniában és a Temesi Bánságban 1768–1773. Bp. 2004.</i>	
<i>Reinalter, Helmut: Joseph II. Reformier auf dem Kaiserthron. München, 2011.</i>	
<i>Stollberg-Rilinger, Barbara: Maria Theresia. Die Kaiserin und ihrer Zeit. Eine Biographie. München, 2017.</i>	

Tantárgy neve: Társadalom és kultúra a kora újkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Viskolcz Noémi, főiskola tanár	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 4.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Az Osztatlan tanári képzés egyik fontos kurzusának célja egy adott történelmi korszak társadalom- és kultúrtörténeti jelenségeinek a megismerése, témája a 16-17. századi Magyar Királyság és Erdély társadalma, etnikumai, vallási sokszínűsége és kulturális jelenségek megismerése konkrét példákon írásos	

és képi források olvasása, illetve elemzése révén.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- ismeri a korai újkor művelődéstörténeti folyamatait
- ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit

képesség:

- képes a történettudomány/művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak alapján
- képes a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról
- képes eredeti ötletek és kérdések felvetésére

attitűd:

- törekszik korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban
- törekszik önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni
- törekszik a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni

autonómia és felelősség:

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére

Tantárgy tematikus leírása:

Gyakorlat

1. Bevezetés, kurzuskövetelmények
2. A Magyar Királyság és Erdély társadalma és változásai a kora újkorban I. Áttekintés
3. A Magyar Királyság és Erdély társadalma és változásai a kora újkorban II. Törvények
4. A nemesség. Arisztokrácia.
5. Az arisztokrata udvarok társadalma a korai újkorban
5. Az arisztokrata udvarok kulturális jelenségei
6. A nemesség. Közép- és kisbirtokosok.
7. A végvári katonság
8. A parasztok és a jobbágyság I.
9. A parasztok és a jobbágyság II.
10. Városi társadalmak. Polgárság.
11. A mezővárosok társadalma
12. Az egyház és a társadalom. Főpapi életutak
13. Az egyház és a társadalom. Felekezeti jelenségek
14. Zárthelyi dolgozat a félév anyagából, kurzuszárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percben ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A tesztrészből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy a prezentáció, az órai részvétel aktivitása és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

A Magyar Királyság és Erdély társadalomszerkezete. Változások a városfalak mögött. In: Magyarország története 1526-1686. Bp., 1985. 986-1022. 1382–1396.

Gyáni Gábor: Történetelmélet és társadalomtörténet. In: Bevezetés a társadalomtörténetbe. Bp., 2003. 11-52.

Péter Katalin: A barokk korszak magyar társadalma. MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztály Közleményei, 1979/3-4. 259–271.

Ajánlott irodalom:

Bácskai Vera: Városok Magyarországon az iparosodás előtt. Bp., 2002.

Balogh Judit: Székelyföldi karrierrek. Az udvarhelyszéki nemesség hatalomszerzési lehetőségei a 16-17. században. Bp., 2011.

Bártfától Pozsonyig. Városok a 13-17. században. Bp. 2005.

Koltai András: Batthyány Ádám. Egy magyar főúr és udvara a 17. század közepén. Győr, 2012.
Pálffy Géza: A 16. század története. Bp., Pannonica, 2000.
Szende Katalin: Polgárnak lenni. A polgárjog megszerzésének elvei és gyakorlata a késő-középkori Sopronban. In: Urbs várostörténeti évkönyv. I.

Tantárgy neve: A kora újkori Magyar Királyság történeti forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N05 / BTOTOR4L05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Nagy Gábor egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 4.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: egyreszt olyan, 1490–1608 közötti forrásokkal (keletkezéstörténetükkel, szerzőjükkel, szövegükkel, stb.) megismertetni az osztatlan tanári képzésben részesülő hallgatókat, amelyekről tanárokként mindenképpen kell beszélniük (pl. Tripartitum, a speyeri egyezmény, a bécsi pacificatio), másrészt olyan, egykorú történetírói alkotásokkal (pl. a Brodaricséval, a Forgáchéval, az Isthvánffiéval), amelyeket felhasználhatnak majd az adott korszak történeti önképének bemutatásához.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - ismerkedik a történeti ismeretszerzés, valamint az ismeretek feldolgozása sajátosságaival: források és feldolgozások megkülönböztetésével, tájékozódni tud a közgyűjteményekben, a segéd- és kézikönyvekben, a digitális adatbázisokban, valamint egyéb információforrásokban, - készül az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására, képesség: a hallgató képes - történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére, - adott szempontból a lényeges és lényegtelen jelenségek megkülönböztetésére, az oksági viszonyok, az okok és következmények rendszerében való eligazodásra, a döntési lehetőségek, az indítékok, az egyén, valamint a csoport történelemformáló szerepének felismerésére, attitűd: a hallgató - tiszteltben tartja a nemzetiségi, kulturális és vallási különbségeket, elismeri a sajátjától eltérő nemzetiségek, egyéb kisebbségi csoportok, kultúrák és vallások értékeit - elfogadja a demokrácia értékeit, tiszteli a személyiségi és az emberi jogokat autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat 1. Bevezetés, a kurzus tárgyának, céljainak a megbeszélése 2. A középkori elbeszélő források áttekintése (ismétlés) 3. Az 1505. évi rákosi végzés; a Tripartitum 4. Brodarics leírása a mohácsi ütközetről 5. A váradi béke 6. Oláh Miklós és Hungariája 7. A drinápolyi béke; Verancsics Antal 8. zárthelyi dolgozat 9. A speyeri egyezmény; Forgách Ferenc történeti műve</p>	

<p>10. Baranyai Decsi János a hosszú háborúról 11. Szamosközy István a hosszú háborúról 12. A bécsi pacificatiók és az 1608. évi törvények 13. Istvánffy Miklós történeti műve 14. zárthelyi dolgozat</p>
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgatónak egy referátumot kell tartania (a referátum az adott óra tárgyához kapcsolódik), kb. 30 percben. E referátum szerkesztett változatát, amely már a referálást követő vita tanulságait is tartalmazza, a félév vége előtt elektronikus alakban be kell adnia.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Az aláírás feltétele a háromnál nem több hiányzás, és a referátum bemutatása. A gyakorlati jegy megszerzésének feltétele a két zárthelyi dolgozat megírása. E zh-k értékelése: 50%-tól elégséges, 60%-tól közepes, 80%-tól jó, 90%-tól jeles. A referátum értékelése adja a gyakorlati jegy harmadik harmadát.</p>
<p>Kötelező irodalom: <i>Bartoniék Emma</i>: Fejezetek a XVI–XVII. századi magyarországi történetírás történetéből. Bp. 1975. (a neten több helyütt elérhető, például: https://library.hungaricana.hu/hu/view/MTAKonyvtarKiadvanyai_EKK_27/?pg=0&layout=s) <i>Humanista történetírók</i>. Szerk., jegyz., az utószót írta <i>Kulcsár Péter</i>. Bp. 1977. Magyar história 1526–1608. Szerk. <i>Nagy Gábor</i>. Debrecen, 1998. <i>Pálffy Géza</i>: A Magyar Királyság és a Habsburg Monarchia a 16. században. Bp. 2010.</p> <p>Ajánlott irodalom: <i>Galavics Géza</i>: „Kössünk kardot az pogány ellen”. Török háborúk és képzőművészet, Bp. 1986. <i>Nagy Gábor</i>: „Barbarorum iuga, exterorum dominatio”. Beiträge zur Modifizierung des ungarischen Feindbildes im 16. Jahrhundert. In: Norbert Spannenberger, Varga Szabolcs (szerk.) Ein Raum im Wandel: Die osmanisch-habsburgische Grenzregion vom 16. bis zum 18. Jahrhundert. Stuttgart, 2014, 159–180. Sinkovits István (szerk.): Magyar történeti szöveggyűjtemény II/I–II (1526–1790). Nemzeti Tkk, Bp, 1968. Tóth Gergely (szerk.): Clio inter arma. Tanulmányok a 16-18. századi magyarországi történetírásról. Bp. 2014</p>

Tantárgy neve: Az Erdélyi Fejedelemség	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR4N06
	Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Viskolcz Noémi főiskolai tanár	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 4.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Az Osztatlan tanári képzés egyik fontos kurzusának egy adott történelmi korszak történeti jelenségeinek a megismerése, témája a Magyar Királyság szétesésével létrejövő új állam, az Erdélyi Fejedelemség. A változó területi integritással rendelkező kis állam politikátörténetét a fejedelmi dinasztiák korszakai szerint veszi sorra a kurzus, megismertette a hallgatókat a sajátos politikai berendezéssel, a gazdasági, társadalmi, etnikai, felekezeti és kulturális jellemzőkkel.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: - megismeri a korai újkor Erdélyének történeti folyamatait, - ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit képesség: - képes a történettudomány újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak alapján - képes a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - képes eredeti ötletek és kérdések felvetésére attitűd: - törekszik korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - törekszik önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - törekszik a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni autonómia és felelősség:</p>	

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat**

1. Bevezetés, kurzuskövetelmények
2. Források és szakirodalom Erdély történetéhez – áttekintés
3. Erdély térképeken a korai újkorban
4. Erdély születése, államiság, fejedelemség
5. Erdély népei és társadalma
6. Dinasztiák a trónon: Báthory István
7. Dinasztiák a trónon: Báthory Zsigmond
8. Dinasztiák a trónon: Bethlen Gábor és családja
9. Dinasztiák a trónon: I. Rákóczi György
10. Dinasztiák a trónon: II. Rákóczi György
11. Dinasztiák a trónon: az Apafiak kora
12. A reformáció jelenségei Erdélyben
13. Értelmiségi szerepek: a műveltség központjai Erdélyben
14. Kurzuszárás, zárthelyi dolgozat, összegzés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percen ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A teszt részből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy a prezentáció, az órai részvétel aktivitása és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga. Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Ágoston Gábor, Oborni Teréz: A tizenhetedik század története. Bp. Pannonica, 2000.

Graeme Murdock: Calvinism on the Frontier 1600-1660. International Calvinism and the Reformed Church in Hungary and Transylvania. Oxford, 2000.

Ajánlott irodalom:

Barta Gábor: Az erdélyi fejedelemség születése. Bp. Gondolat, 1979.

Erdély története I-II. Főszerk. Köpeczi Béla. Bp. Akadémia 1987.

Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Bp. Pannonica, 2005.

Oborni Teréz: Udvar, állam és kormányzat a kora újkori Erdélyben. Tanulmányok. Bp. 2011.

Trócsányi Zsolt: Az erdélyi fejedelemség korának országgyűlései. Bp. Akadémia, 1976.

Tantárgy neve: Politikatörténet és nemzetközi diplomácia 1792–1914 között	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR5N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyfelelős: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja: A politikatörténeti tematikájú előadás a hosszú 19. század egyetemes történelmét vizsgálja. A tárgy egyrészt a nemzetközi diplomáciára, a nagyhatalmi kooperációk, konfliktusok és erőviszonyok alakulására, az új nemzetállamok létrejöttére fókuszál, másrészt kiemelt figyelmet fordít egyes európai államok belpolitikájára, az európai politikai rendszerek fejlődésére is. Az előadás Franciaországgal, Angliával, Itáliával, Oroszországgal és a német térséggel részletesebben is foglalkozik.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i>	

a hallgató

- megismeri a 19. század európai politikai fejlődésének tendenciáit, folyamatait
- továbbá a nagyhatalmi erőviszonyok formálódását, ill. Európa térképének 19. századi változásait

képesség:

a hallgató

- képes átlátni a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítését, működését, és képes a történeti-kulturális jelenségeket európai kontextusban értelmezni
- képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére
- képes a történetírás eredményeinek megismertetésére a szélesebb közönség számára

attitűd:

a hallgató

- törekszik önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni
- igényességet fejleszt ki az információk kritikus elemzésére és feldolgozására
- a történettudomány gondolkodásmódját hitelesen közvetíti

autonómia és felelősség:

a hallgató

- olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot alakít ki, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását
- nyitott az eltérő nemzeti nézőpontok megértésére, előítéletektől mentes
- a történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében

Tantárgy tematikus leírása:

Gyakorlat

1. A nagy francia forradalom
2. Napóleon Franciaországa és a francia háborúk Európája
3. Európa a Szent Szövetség idején (kongresszusok, forradalmak, nemzetközi diplomácia)
4. A Bourbon-restauráció és a júliusi monarchia Franciaországban
5. Német államok a 19. század első felében (1806–1849)
6. Risorgimento I. (1815–1849)
7. Az ipari forradalom Angliája
8. Poroszország és a német egység létrejötte; a Német Birodalom története 1914-ig
9. Risorgimento II. (1849–1870); Az Olasz Királyság története a Nagy Háborúig
10. Franciaország a hosszú 19. század második felében (1848–1914)
11. Anglia a viktoriánus korban
12. Oroszország és Kelet-Európa a hosszú 19. században
13. Spanyolország a hosszú 19. században
14. Nemzetközi konfliktusok és diplomácia 1871-től 1914-ig

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Az aláírás feltétele az előadások – Hallgatói Követelményrendszerben előírtaknak megfelelő – látogatása.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Az írásbeli vizsga 40 feleletválasztós tesztkérdésből áll:

0–20: elégtelen (1)

21–25: elégséges (2)

26–30: közepes (3)

31–35: jó (4)

36–40: jeles (5)

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Európa és az Európán kívüli országok. Szerk. Vadász Sándor. Osiris, Bp. 2011.

Diószegi István: A hatalmi politika másfél évszázada, 1789–1939. História – MTA Történettudományi Intézete, Bp. 1997.

Ajánlott irodalom:

A hosszú 19. század rövid története. Szerk. Bebesi György. Comenius, Pécs 2005.

Csorba László: Garibaldi élete és kora. Kossuth, Bp. 2008.
 Font Márta – Krausz Tamás – Niederhauser Emil – Szvák Gyula: Oroszország története. Maecenas, Bp. 1997.
 Hobsbawm, Eric: The Age of Capital: 1848–1875. Weidenfeld&Nicolson, London 1975.
 Hobsbawm, Eric: The Age of Empire: 1875–1914. Weidenfeld&Nicolson, London 1987.
 Hobsbawm, Eric: The Age of Revolution: Europe, 1789–1848. Weidenfeld&Nicolson, London 1962.
 Ormos Mária – Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren (Felemelkedés és hanyatlás, 1814–1945). Osiris, Bp. 2003.
 Price, Roger: Franciaország története. Maecenas, Bp. 1994.
 Szántó György Tibor: Anglia története. Akkord, Bp. 2003.
 Winkler, Heinrich August: Németország története a modern korban. I. Osiris, Bp. 2005.

Tantárgy neve: Magyarország története a 19. században	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR5N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus áttekintést nyújt Magyarország történetéről a hosszú 19. században. Az előadások során az államiság működésének vizsgálatán túl a polgári átalakulás különféle gazdasági, társadalmi és kulturális aspektusai kapnak még kiemelkedő hangsúlyt. Visszatérően utalunk az európai, illetve a közép-európai összehasonlító kontextus összefüggéseire, párhuzamaira és eltéréseire.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri az újkori magyar történelem folyamatait és a fontosabb vitakérdéseit, - megismeri a korabeli Magyarország államszerkezetét és a korabeli lakosság életét meghatározó gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket</p> <p>képesség: a hallgató képes - a történettudomány újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalom alapján - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére</p> <p>attitűd: a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni</p> <p>autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - az újkori magyar történelemben kialakult struktúrák és gyakorlatok ismeretében képes értékelni a modernitás különféle (pl. alkotmányos, jogállami) „vívmányait” és ennek a képességnek birtokában megnövekedett felelősséggel tud résztvenni állampolgárként a helyi és országos közügyekben</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: 1. Magyarország a Habsburg Birodalomban (központi és helyi igazgatás; az országgyűlés szervezete és működése; birodalmi és magyarországi hatalmi szervek) 2. A politikai közélet mozgalmái II. József halálától a jakobinus szervezkedés felszámolásáig (a felvilágosult politika irányzatai; az 1790-1791-es országgyűlés története és fontosabb törvényei; a jakobinus mozgalom története, vezető személyiségei és jelentősége) 3. A reformkori politikai élet irányzatai (Széchenyi röpiratainak liberalizmusa; Széchenyi és Kossuth konfliktusának természete; az ellenzéki mozgalom irányzatai; a „fontolva haladók”; a reformországgyűlések fontosabb vitakérdései és a reformpolitizálás értékelése)</p>	

4. A Magyar Királyság társadalmi tagoltsága a 19. század első felében (a történeti-jogi rendiség; a regionális és felekezeti-etnikai sokszínűség; városhálózat és a „vidék”; a családi-nemi szerepek)
5. A sokszínű nemesség (jogi tagolódás; a nemesség tradicionális és modern szerepei a kulturális és a gazdasági életben)
6. Középrétegek (a régi és az új típusú polgárság, és viszonyuk; értelmiségi foglalkozások és honoráciorendi státusz)
7. Az agrárnépesség (tagolódás; 1767-1853: jogállapot az úrbéri rendeletről az úrbéri pátenszig; a zsellérsedés)
8. A késő rendi társadalom korszakának mérlege (a születés szerinti státusz súlya; a mobilitás csatornái: nemesedés, vegyes házasság és felekezetváltás, asszimiláció, felsőbb iskoláztatás és egyesületi aktivitás)
9. A reformkor gazdasági élete (a mezőgazdaság tradicionális és új elemei; a kapitalizmus korai formái; az ipar szervezete a céhektől a manufaktúrákig)
10. Polgári és nemzeti törekvések a művelődésben (tannyelv az iskolákban; az iskolarendszer: a klasszikus humanista műveltségismény továbbélése és a modern tudományosság kereteinek kialakulása; a nemzeti mozgalom hatása az irodalomra, a képzőművészetre és a zeneéletre)
11. Az 1848-as országgyűlés és a szabadságharc (a polgári forradalom okai és nemzetközi összefüggései; az áprilisi törvények értékelése; a szabadságharc politikai és katonai története; siker és bukás egyenlege)
12. A neoabszolutizmus kora (katonai, majd polgári közigazgatás; politikai irányzatok és törekvések; a provizórium; a kiegyezés felé vezető út)
13. A dualizmus kori Magyarország politikai élete (irányzatok, pártviszonyok, kormányok; nemzetiségi és közjogi kérdés; fontosabb ügyek; az egyházpolitikai reform)
14. Összefoglalás, kurzuszárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Óralátogatás a szabályzat szerint. Félévközi számonkérés nincs.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokvium szóbeli, a tételsor az egyes előadások (1-13.) témáinak felel meg.

Kötelező irodalom:

Gergely András (szerk.): Magyarország története a 19. században. Osiris, Budapest, 2003.

Katus László: A modern Magyarország születése. Pécsi Egyetemi Kiadó, Pécs, 2012.

Kontler László: A History of Hungary. Atlantisz, Budapest, 1999.

Kövér György – Gyáni Gábor: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris, Budapest, 2001.

Bán Péter (szerk.): Magyar történeti fogalomtár. I-II. Gondolat, Budapest, 1989.

Ajánlott irodalom:

Bácskai Vera-Nagy Lajos: Piackörzetek, piacközpontok és városok Magyarországon 1828-ban. Akadémiai, Budapest, 1984.

Benda Kálmán: Emberbarát vagy hazafi? Tanulmányok a felvilágosodás korának magyarországi történetéből? Gondolat, Budapest, 1978.

Berend T. Iván – Szuhay Miklós: A tőkés gazdaság története Magyarországon, 1848-1944. KJK, Budapest, 1974.

Gergely András: Egy nemzetet az emberiségnek. Tanulmányok a magyar reformkorról és 1848-ról. Magvető, Budapest, 1987.

Hanák Péter: Magyarország a Monarchiában. Gondolat, Budapest, 1975.

Kaposi Zoltán: Uradalmi társadalom és gazdaság a 18-19. században. Nordex; Dialóg Campus, Budapest, 2000.

Katus László: Economic Growth in Hungary during the Age of Dualism (1867-1913). A Quantitative Analysis. In: Berend T. Iván (szerk.) Social-economic researches on the history of East-Central Europe. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1970. pp. 35-127. (Studie historica Academiae Scientiarum Hungaricae; 62.)

Kecskeméti Károly: Országgyűlés és parlamenti élet Magyarországon, 1608-1918. Napvilág, Budapest, 2008.

Kosáry Domokos: Kossuth Lajos a reformkorban. Osiris, Budapest, 2002.

Szabó István: A magyarság életrajza.. Budapest, 1941. 122-247. (reprint kiadás: Akadémiai, Budapest, 1990.)

Szekfű Gyula: Három nemzedék. Budapest, 1920.

Varga János: A jobbágyi földbirtoklás típusai 1767-1848. Akadémiai, Budapest, 1967.

Tantárgy neve: A modern nacionalizmus és a klasszikus liberalizmus korának történeti forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR5N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Rada János, egyetemi tanársegéd	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A szemináriumok során a 19. század kutatásának – az előző korszakhoz képest jelentősen kiterjedt – forrásbázisát tekintjük át. A politikatörténet-írás által régóta fontosnak ítélt forrástípusokon (jogsabályok, politikai intézmények iratai, hírlapi sajtó, közéleti személyiségek memoárjai) túl a gazdaság-, a társadalom- és a művelődéstörténet szempontjaihoz illeszkedő forrásokat is vizsgáljuk. A félév során a hallgatók önálló kutatómunkát is végeznek, és bizonyos fokú gyakorlatot szereznek egy-egy forrástípus használata terén.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - megismeri az újkori történeti források főbb csoportjait, - továbbá a forrástan és a forráskritikai alapjait <i>képesség:</i> a hallgató képes - önálló kutatómunka során források és kapcsolódó szakirodalmi tételek fellelésére - a történeti források önálló feldolgozására, kritikai értelmezésére, kontextusba helyezésére - eredeti ötletek és kérdések felvetésére a forrásokkal kapcsolatban <i>attitűd:</i> a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét <i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - tudatosan képviseli azon módszereket, amelyekkel a történettudomány területén dolgozik, és elfogadja más tudományágak eltérő módszertani sajátosságait - felelősséget vállal szakmai szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: <i>Gyakorlat</i> 1. Bevezetés; kurzuskövetelmények ismertetése 2. A forrástan és a forráskritika alapjai. Az újkori forrásanyag általános specifikumai 3. A források főbb csoportjai és tipológiája 4. Az akta. Hivatalsszervezet és írásbeliség a 18-19. századi Magyarországon I. 5. Az akta. Hivatalsszervezet és írásbeliség a 18-19. századi Magyarországon II. 6. Statisztikailag feldolgozható források I. 7. Statisztikailag feldolgozható források II. 8. A sajtó: a hírlapirodalom 9. A politikai röpirat-irodalom 10. A törvényhozás és az igazságszolgáltatás forrásai 11. Személyes jellegű források I. A naplók 12. Személyes jellegű források II. A memoárok 13. Bibliográfia készítése; a tudományos szövegek apparátusa 14. Zárthelyi dolgozat</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A szeminárium keretében minden hallgató választ egy forrástípust, majd – önálló kutatómunka során – egy, a választott forráscsoportba tartozó konkrét forrást, amelyet órai prezentáció formájában elemez, végül szemináriumi dolgozatban összegzi féléves munkáját.</p>	

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez a prezentáció és a szemináriumi dolgozat mellett zárthelyi dolgozat megírása is szükséges, amelyet min. 50%-os szinten kell teljesíteni a jegyszerzéshez (50–60% elégséges; 61–75% közepes; 76–90% jó; 91–100% jeles).

Az aláírás feltétele az órai részvétel, a végső jegyet pedig a zh, a prezentáció, valamint a beadandó dolgozat összegzett eredménye adja. (Az érdemjegyet a kiemelkedő órai aktivitás is befolyásolni tudja.)

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

A történész szerszámosládája. A jelenkori történeti gondolkodás néhány aspektusa. Szerk. Szekeres András. L'Harmattan, Bp. 2003. (Atelier Füzetek)

Fazekas Csaba: Bevezetés az újkori magyar történeti források tanulmányozásába. ME BTK Magyar Középkori, Korajújkori és a Történelem Segédtudományai Tanszék, Miskolc 2001.

(Web: www.uni-miskolc.hu/~bolfazek/forras.htm)

Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Napvilág, Bp. 2000.

Ajánlott irodalom:

Ezer év törvényei.

(Web: net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei)

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára. Pest 1851. (reprint 1984.)

Kossuth Lajos: Írások és beszédek 1848–49-ből. Válogatta, sajtó alá rendezte, az összekötő szöveget, jegyzeteket és névmagyarázatokot írta Katona Tamás. Neumann, Bp. 1994.

Kun Miklós: Miskolcz' múltja 's jelene tekintettel jövőjére. Miskolcz 1842. (reprint 1985.)

Országgyűlési Dokumentumok 1861-1990 (Naplók, irományok).

(Web: https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok/)

Pesti Napló 1852–1939.

(Web: adtplus.arcanum.hu/hu/collection/PestiNaplo/)

Széchenyi István: Hittel. Pest 1830.

Széchenyi István: Napló. Bp. 1978.

Tantárgy neve: Eszméáramlatok és politikai gondolkodás az újkori Közép-Európában	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR5N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Rada János, egyetemi tanársegéd	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja: Az eszmetörténeti tantárgy célja egyrészt a politikai gondolkodás irányzatainak, legfontosabb fogalmainak megismerése, másrészt az európai eszmei áramlatok kelet-közép-európai megjelenési formáinak vizsgálata a felvilágosodás korától fogva egészen a 19. század végéig.	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás: a hallgató - megismeri a politikai gondolkodás legfőbb irányzatait, - továbbá azok kelet-közép-európai megjelenési formáit	
képesség: a hallgató - képes az eszmetörténet-írás eredményeinek megismertetésére a szélesebb közönség számára - képes a történeti-politikai diskurzusok differenciáltabb, kritikai értelmezésére - képes átlátni a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítését, működését, és képes a történeti-kulturális jelenségeket európai kontextusban értelmezni - képes problémák megfogalmazására, önálló ítéletalkotásra	
attitűd: a hallgató törekszik - mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét - korrekten, szakszerűen kifejezni magát szóban és írásban	

- a történettudomány gondolkodásmódját hitelesen közvetíti

autonómia és felelősség:

a hallgató

- olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot alakít ki, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását

- nyitott az eltérő nemzeti és felekezeti nézőpontok megértésére, előítéletektől mentes

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit felhasználja önművelésében, önismeretében

Tantárgy tematikus leírása:

Gyakorlat

1. Bevezetés; kurzuskövetelmények ismertetése

2. A felvilágosodás eszméi Európában

3. A felvilágosodás eszméinek recepciója Közép-Európában

4. „Felvilágosult romantika” és nemzetépítés a német térségtől keletre

5. Nacionalizmusok, nemzeti mozgalmak Közép-Európában a hosszú 19. században I.

6. Nacionalizmusok, nemzeti mozgalmak Közép-Európában a hosszú 19. században II.

7. Elméletek a liberalizmusról; a liberalizmus történeti alaptípusai

8. Liberalizmusok Közép-Európában: jellemző vonások

9. A magyar reformkor programjai

10. Liberális irányzatok, mozgalmak Közép-Európában a 19. század második felében

11. Elméletek a konzervativizmusról; konzervativizmus a hosszú 19. század Európájában

12. Konzervatív válaszok a reformkorban; újkonzervativizmus a század végi Magyarországon

13. A szocialista tanok jelentkezése és a munkásmozgalmak kezdetei

14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A hallgatók folyamatosan haladnak olvasmányaikkal, és a szemináriumi foglalkozások során hétről hétre számot adnak tudásukról – megfogalmazva önálló véleményüket is egy-egy vizsgált témában.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges, amelyet legalább 50%-os szinten kell teljesíteni (50–60% elégséges; 61–75% közepes; 76–90% jó; 91–100% jeles).

Az aláírás feltétele az órai részvétel, a jegyet a zárthelyi dolgozat eredménye adja. (A szemináriumok során legaktívabb hallgatók többletpontot kapnak zárthelyi dolgozatuk pontszámához.)

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Berend T. Iván: Kisiklott történelem. Közép- és Kelet-Európa a hosszú 19. században. História–MTA Történettudományi Intézete, Bp. 2003.

Gergely András: Egy nemzetet az emberiségnek. Tanulmányok a magyar reformkorról és 1848-ról. Magvető, Bp. 1987. 9–120.

Janowski, Maciej: Kecskék és tokhalak. A közép-kelet-európai liberalizmus sajátosságai a francia forradalom és az első világháború között. Aetas 14/1–2. (1999) 130–146.

Péter László: A magyar nacionalizmus. In: Péter László: Az Elbától keletre. Tanulmányok a magyar és kelet-európai történelemből. Osiris, Bp. 1998. 60–84.

Takáts József: Modern magyar politikai eszmetörténet. Osiris, Bp. 2007, 8–102.

Wandycz, Piotr Stefan: A szabadság ára. Kelet-Közép-Európa története a középkortól máig. Osiris, Bp. 2004. 94–185.

Ajánlott irodalom:

Bayer József: A politikai gondolkodás története. Osiris, Bp. 1998.

Dénes Iván Zoltán: Liberális kihívásra adott konzervatív válasz. Argumentum, Bp. 2008.

Gángó Gábor: Eötvös József uralkodó eszméi – Kontextus és kritika. Argumentum, Bp. 2006.

Halecki, Oscar: A nyugati civilizáció peremén. Kelet-Közép-Európa története. Osiris–Századvég, Bp. 2000.

Liberalizmus és nemzettudat. Dialógus Szabó Miklós gondolataival. Szerk. Dénes Iván Zoltán. Argumentum, Bp. 2008. 9–102.

Ludassy Mária: A trón, az oltár és az emberi jogok. Katolikus és liberális gondolkodók a restauráció korabeli Franciaországban. Magvető, Bp. 1984.

Niederhauser Emil: A felvilágosodás Kelet-Európában. Világosság 28/8–9. (1987) 561–565.

Petrás Éva: Nacionalizmus és politikai romantika: vázlat a magyar nacionalizmus romantikus elemeiről és a politikai romantikáról Magyarországon. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, Bp.

2006.

Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története. Korona, Bp. 1996–1999.

Tantárgy neve: Polgárosodás Magyarországon: források és feldolgozások	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR5N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus áttekintést nyújt Magyarország társadalmáról a késői rendiség korában. A polgárosodás fogalma köré rendezett szemináriumon a különböző rendi, ill. foglalkozási csoportokat jogállapotuk, gazdasági helyzetük és tevékenységformáik, kultúrájuk szempontjából vizsgáljuk, és jelentős hangsúlyt kap a közös forrásfeldolgozás.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri az újkori magyar társadalomtörténet folyamatait és a fontosabb vitakérdéseit, - megismeri a korabeli magyarországi lakosság társadalmi tagoltságát és az egyes csoportok életkörülményeit és érvényesülési lehetőségeit</p> <p>képesség: a hallgató képes - a történettudomány újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalom alapján - a lehetőségek szerint helyálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére</p> <p>attitűd: a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni</p> <p>autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - a polgárosodás összefüggéseire vonatkozó ismeretek birtokában a jelenkori magyar társadalom tendenciáinak értelmezése során jobban eligazodik, a rendszerváltást követő átalakulás célkitűzéseit mélyebben érti és ezeket képes tovább sugározni környezetére</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>Előadás: 1. Áttekintés és historiográfia. A polgárosodás fogalma körüli viták. A témára vonatkozó forrástípusok áttekintése 2. Népesedési folyamatok 3. A társadalom egységei és a család- és háztartásszerkezet 4. Településszerkezet, etnikai, vallási tagoltság 5. Városhálózat, városiasodás 6. A nemesség csoportjai és helyzetük 7. Az „értelmiségi” foglalkozások 8. A “régi polgárság” 9. A modern polgárság kezdetei 10. Az agrártársadalom tagolódása 11. Az uradalmak gazdálkodása és társadalma 12. A rendi határok átlépése: társadalmi integráció, asszimiláció, felsőbb iskoláztatás 13. A társadalomszerveződés új formái: az egyesületek. 14. Összefoglalás, kurzuszárás</p> <p>Félévközi számonkérés módja és értékelése:</p>	

A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percben ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A tesztrészből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy prezentáció, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Bácskai Vera: A vállalkozók előfutárai. Magvető, Budapest, 1988

Bácskai Vera (Hrsg.): Bürgertum und bürgerliche Entwicklung in Mittel- und Osteuropa. MTA, Budapest, 1986.

Dobszay Tamás – Fónagy Zoltán: A rendi társadalom utolsó évtizedei. In: Gergely András (szerk.): Magyarország a 19. században. Osiris, Budapest, 2003. 57-125.

Kövér György-Gyáni Gábor: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris, Budapest, 1998 (részletek)

Tóth Zoltán: A rendi norma és a keresztyén polgárisodás. Századvég, 1991. 2-3. 75-130.

Varga János: A jobbágyi földbirtoklás típusai és problémái, 1767-1848. Akadémiai, Budapest, 1967.

Vörös Károly: A modern értelmiség kezdetei Magyarországon. Valóság, 1975. 5.

Ajánlott irodalom:

Andorka Rudolf – Faragó Tamás: Az iparosodás előtti (XVIII-XIX. századi) család- és háztartásszerkezet vizsgálata. Agrártörténeti Szemle, 1984.

Fónagy Zoltán: Nemesi birtokviszonyok az úrbérrendezés korában: A nemesség a magyar társadalomtörténet-írásban. Századok, 1999. 1141-1191.

Hanák Péter: Polgárosodás és asszimiláció Magyarországon a XIX. században. Történelmi Szemle, 1974. 513-536.

Hanák Péter: The Image of the Germans and Jews in 19. century Hungary. In: Pride and Prejudice. National Stereotypes in 19. and 20. century Europe, East to West. CEU, Budapest, 1995. 67-87.

Kövér György (szerk.): Zsombékok. Középosztályok és iskoláztatás Magyarországon. Osiris, Budapest, 2006.

Ódor Imre – Pálmány Béla – Takács Péter (szerk.): Mánások, birtokos, címerlevelek. Konferencia, Pécsvárad, 1995 szept. 12-13. KLTE, Debrecen, 1997.

Sasfi Csaba: Gimnazisták és társadalom Magyarországon a 19. század első felében. Korall, Budapest, 2013.

Szabad György: A tatari és gesztesi Esterházy-uradalom áttérése a robotrendszerrel a tőkés gazdálkodásra. Akadémiai, Budapest, 1957.

Tóth Árpád: Önszervező polgárok. A pesti egyesületek társadalomtörténete a reformkorban. L'Harmattan, Budapest, 2005.

Tantárgy neve: Politikatörténet és nemzetközi diplomácia 1914–1991	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR6N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Csíki Tamás, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy célja az első világháború kitörése és a hidegháborús korszak vége közötti időszak egyetemes történeti eseményeinek, elsősorban a politikatörténeti változások és a nemzetközi diplomácia alakulásának áttekintése. Különös hangsúlyt kapnak a világháborúk kirobbanásának és lezárásának politikai-diplomáciai vonatkozásai és következményei, valamint a bipoláris világrend kialakulásának és a hidegháború korának meghatározó momentumai. A tantárgy kiemelt fontossággal kezeli a korszak folyamán nagyhatalmi státuszt birtokló országok változó körének, ezen államok történetének és a világhatalmi pozíciójukban bekövetkezett változások hatásának a bemutatását. Földrajzi szempontból az európai, amerikai és ázsiai kontinensek történései állnak a tantárgy keretében elhangzó	

előadások fókuszában.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- felkészült a történelem diszciplína területén az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomon követésére és felhasználására

képesség:

- képes a történelmi tárgyú ismeretterjesztés, a tudományos publikáció és a tudománytalan közlések megkülönböztetésére;

- képes történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére

attitűd:

- magyar és európai identitás, a magyar és az európai kultúra értékeinek elismerése;

- napjaink társadalmi, politikai folyamatainak állandó reflektálása.

autonómia és felelősség:

- Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

- Nyitott a magyar és más kultúrák háttérére

Tantárgy tematikus leírása:

1. Az első világháború előzményei
2. Az első világháború története
3. A versailles-i békerendszer. Nemzetközi kapcsolatok az 1920-as években
4. A világgazdasági válság és következményei
5. Európai és Európán kívüli nagyhatalmak a két világháború között
6. A II. világháború politikai előzményei
7. A második világháború története 1939-1943
8. A második világháború története 1943-1945
9. A II. világháború következménye. A kétpólusú világrend kialakulása
10. Nemzetközi kapcsolatok, politikai válságok az 1940-es, 50-es években
11. Enyhülés és reálpolitika
12. Európai integráció
13. A harmadik világ
14. A kétpólusú világrend felbomlása

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Az aláírás feltétele a rendszeres óralátogatás (a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban foglaltak alapján a maximális hiányzás nem haladhatja meg a féléves óraszám 40%-át); a félév végén kollokvium.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokvium teljesítésének módja írásbeli és szóbeli rész. (A tesztből álló írásbelin legalább 50%-ot kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles. A szóbelin a hallgató tudásanyagát, érvelését és vitakészségét 1-től 5-ig terjedő skálán mérem. A kollokvium végeredménye a két jegy átlaga, ha bármelyik elégtelen, ismételni kell a vizsgát.)

Kötelező irodalom:

- Hobsbawm, E. J.:* A szélsőségek kora. A rövid 20. század története 1914–1991. Bp., Pannonica, 1998.
Kissinger, Henry: Diplomácia. Bp., Panem-Grafo, 1998.
 20. századi egyetemes történet. 1–2. köt. Szerk. Németh István. Bp., Osiris, 2006.
Gaddis, John: The Cold War. New York, The Penguin, 2005.

Ajánlott irodalom:

- Gaddis, John L.:* Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése. Bp., Európa, 2001.
Gazdag Ferenc: Európai integráció és külpolitika. Bp., Osiris, 2005.
Krausz Tamás: A Szovjetunió története 1914–1991. Bp., Kossuth, 2008.
Magyarics Tamás: Az Amerikai Egyesült Államok története. Budapest, 2008, Kossuth.
 Európa 1945–2000. A megosztástól az egységig. Szerk. Németh István. Bp., Aula, 2004.
Fitzpatrick, S.: Everyday Stalinism: Ordinary Life in Extraordinary Times. Soviet Russia in the 1930s. New York, Oxford University Press, 1999.

Tantárgy neve: Magyarország története 1914–1989	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR6N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Csíki Tamás, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Az előadás feladata az I. világháború politikai és társadalmi következményeinek, majd a bethleni konszolidációnak, s az 1930-as, 40-es évek politikai tendenciáinak bemutatása. A fő cél annak vizsgálata, hogy a kialakított parlamentáris és kormányzati rendszer, a közigazgatás, a pártstruktúra, valamint a polgári-politikai szabadságjogok érvényesülése vagy a civil társadalom működése mennyiben tért el a polgári demokráciáktól, s mely elemei közelítették az autoritatív államberendezkedéshez. A félév második felében Magyarország szovjetizálásának folyamatát, a pártállam működést, valamint a Rákosi- és a Kádár-korszak mindennapjait elemezzük.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: - felkészült a történelem diszciplína területén az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására; - képes történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára. képesség: - képes történelmi gondolkodásra, - eligazodik a média által közvetített aktuális politikai és gazdasági információk világában. attitűd: - a demokrácia értékeinek elfogadása, az aktív állampolgárság jelentőségének felismerése, elfogadása, a személyiségi és az emberi jogok tisztelete; - napjaink társadalmi, politikai folyamatainak állandó reflektálása. autonómia és felelősség: - a végzett történelemtanár önállósággal rendelkezik szakmája átfogó és speciális kérdéseinek felvetésében.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: 1. Az 1918-19-es forradalmak 2. Az ellenforradalom tábora 1919-20-ban (pártok, szervezetek, irányzatok) 3. A 20-as évek konszolidációja 4. A Horthy-korszak hatalmi, politikai sajátosságai 5. A világgazdasági válság 6. Revíziós politika a két vh. között 7. Magyarország a II. világháborúban 8. A szovjet típusú diktatúra kiépülése. 1944-1949 9. A pártállam és működése 10. A terror és áldozatai 11. A tervutasításos gazdaság 12. Az 1956-os forradalom 13. Kádári-konszolidáció 14. Mindennapi szocializmus</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Az aláírás feltétele a rendszeres óralátogatás (a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban foglaltak alapján a maximális hiányzás nem haladhatja meg a féléves óraszám 40%-át); a félév végén kollokvium.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A kollokvium teljesítésének módja írásbeli és szóbeli rész. (A tesztből álló írásbelin legalább 50%-ot kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles. A szóbelin a hallgató tudásanyagát, érvelését és vitakészségét 1-től 5-ig terjedő skálán mérem. A kollokvium végeredménye a két jegy átlaga, ha bármelyik elégtelen, ismételni kell a vizsgát.)</p>	
<p>Kötelező irodalom: <i>Romsics Ignác:</i> Magyarország története a XX. században. Bp., Osiris, 1999.</p>	

Ormos Mária: Magyarország a két világháború korában. Debrecen, Csokonai, 2006.
Gyarmati György: A Rákosi-korszak. Bp., ÁBTL-Rubicon, 2011.
Rainer M. János: Ötvenhat után. Bp., 1956-os Intézet, 2004.
Kotkin, S.: Magnetic Mountain. Stalinism as a Civilization. Berkeley, University of California, 1995.

Ajánlott irodalom:

Ormos Mária: A gazdasági világválság magyar visszhangja. Bp., PolgArt, 2004.
Vonyó József: Gömbös Gyula és a jobboldali radikalizmus. Pécs, Pannónia, 2001.
Hanebrink, Paul: In defense of Christian Hungary. Religion, Nationalism, and Antisemitism, 1890–1944. Ithaca and London, Cornell University Press, 2006.

Tantárgy neve: A világháborúk története és forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR6N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A szeminárium célja, hogy a világháborúk történetéről – alapvetően magyar perspektívából – egyszerre adjon makro- és mikroléptékű képet. Sor kerül a világháborúk esemény- és politikatörténetének, illetve e megközelítés forrásainak áttekintésére és elemzésére, a szeminárium fókuszában azonban a háborúk társadalomtörténeti vonatkozásai állnak. Vagyis annak vizsgálata, hogy a hétköznapi emberek hogyan élték meg a politikai döntések következményeit civilként vagy katonaként.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató – megismeri a világháborúk történetét – ismeri a történettudomány alapvető szakkifejezéseit, a forrásolvasás módszereit – ismeri a történelmi kutatásokhoz szükséges problémamegoldó technikákat képesség: a hallgató képes – történelmi kutatásra, a gyűjtött információk értelmezésére – önállóan megtervezni és végrehajtani az adott korszak eseményeinek bemutatását az olvasott forrás(ok) és szakirodalom segítségével – eredeti kérdéseket és helytálló véleményt megfogalmazni az adott témára vonatkozóan attitűd: a hallgató törekszik – idegen társadalmak történelmének megismerésére – szakszerűen és érthetően kifejezni magát szóban és írásban – az információk kritikus elemzésére és bemutatására, önálló ítéletalkotásra autonómia és felelősség: a hallgató – felelősséget vállal szóbeli előadásaiért és szakmai szövegeiért – tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket – megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében</p>	

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat:**

1. Követelmények ismertetése, előkészítés
2. Az első világháború okai
3. Az első világháború hadieseményei és diplomáciatörténete
4. Magyarország az első világháborúban, a Monarchia felbomlása
5. Az 1918–1919-es forradalmak és az ellenforradalom
6. A Horthy-korszak története a világgazdasági válságig
7. A Horthy-korszak története a harmincas években
8. A zsidótörvények a Horthy-korszakban
9. A második világháború okai
10. A második világháború hadieseményei és diplomáciatörténete
11. Magyarország sodródása a háború felé
12. Magyarország a második világháborúban I.
13. Magyarország a második világháborúban II.
14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgató ppt-vel kísért prezentációt készít egy előre egyeztetett témából a megadott források felhasználásával (kb. 35-40 percben), aminek írásbeli verzióját szemináriumi dolgozat formájában is benyújtja. Emellett bekapcsolódik az aktuális témához kapcsolódó órai beszélgetésekbe/vitákba.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez a félév végén zárthelyi dolgozat írására kerül sor. A kifejtendő kérdéseket tartalmazó feladatlapok értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. A megszerzendő maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy az órai teljesítmény, a prezentáció, a szemináriumi dolgozat és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

20. századi egyetemes történet I. Európa. Szerk. Németh István. Osiris, Bp. 2006.

Magyarország társadalomtörténete II. 1920–1944. (Szöveggyűjtemény). Szerk. Gyáni Gábor. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Bp. 2000.

Magyar történeti szöveggyűjtemény 1914–1999. I–II. Szerk. Romsics Ignác. Osiris, Bp. 2000. I.

Palotás Emil: Kelet-Európa története a 20. század első felében. Osiris, Bp. 2003.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris, Bp. 2010.

Romsics Ignác: Nemzet, nemzetiség és állam Kelet-Közép- és Délkelet-Európában a 19. és 20. században. Napvilág, Bp. 1998.

Voices of War. Stories of Service from the Home Front and the Front Lines. National Geographic, Washington, D.C. 2005.

Ajánlott irodalom:

Balogh Margit et al.: A szakadék szélén.... Az MTI bizalmas jelentései, 1943. július 22.–1944. március 10. Napvilág, Bp. 2006.

Beevor, Antony: A második világháború. Gold Book, Debrecen 2012.

Bibó István: Zsidókérdés Magyarországon 1944 után. Néhány kiegészítő megjegyzés a zsidókérdésről. Katalizátor Iroda, Bp. 1994.

Galántai József: Az első világháború. Gondolat, Bp. 1988.

Joó András: „... a háború szolgálatában.” Főszerkesztői értekezlet, 1942. szeptember 22.–1943. augusztus 25. Napvilág, Bp. 2007.

Keegan, John: The First World War. Bodley Head, London 2014.

Keegan, John: The Second World War. Random House, London 1989.

Koselleck, Reinhart: Az aszimmetrikus ellenfogalmak történeti-politikai szemantikája. József Műhely Kiadó, Bp. 1997.

Szenti Tibor: Vér és pezsgő. Harctéri naplók, visszaemlékezések, frontversek, tábori és családi levelek az első világháborúból. (Tények és tanúk.) Magvető, Bp. 1988.

Tantárgy neve:

Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR6N04

A modern európai integráció története	Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Rada János, egyetemi tanársegéd	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: Az Európa-fogalmak és egységkonceptciók történelmi előzményeinek felvázolása után áttekintjük a modern európai integráció történetét a II. világháború utáni újjáépítéstől a Lisszaboni Szerződésig. A szeminárium során az Európai Unió napjainkban fennálló intézményeivel s működésével is részletesebben foglalkozunk.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - megismeri az európai integráció fejlődésének folyamatát, programjait - továbbá megismerkedik az EU főbb intézményeinek napjainkban való működésével <i>képesség:</i> a hallgató - képes az európai uniós ismeretek továbbadására az olvasott szakirodalom alapján - képes differenciáltan gondolkodni az európai integrációról, az Európai Unióról - képes kellőképp megalapozott véleményt megfogalmazni az adott témában <i>attitűd:</i> a hallgató - képes a történelmi, ill. társadalmi, politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására, rendszerezésére - törekszik az információkat, érveket és elemzéseket különböző szempontok szerint átgondolni és bemutatni - igényes az információk kritikus elemzésére és feldolgozására - tudatosan képviseli a történettudomány és társterületei szaknyelvi és kommunikációs normáit <i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot alakít ki, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását - nyitott az egyes nemzeti kultúrák megismerésére, megértésére - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: <i>Gyakorlat</i> 1. Európa-fogalmak és egységkonceptciók a kezdetektől a II. világháborúig 2. Az egységes Európa gondolata a II. világháború után; a Schumann-terv és az ESZAK 3. De Gaulle nemzetek Európája-konceptciója és az integráció válsága 4. A római szerződések és az egyesítési szerződés 5. Az integráció bővülése 1986-ig 6. Az integráció története az Egységes Európai Okmánytól a Maastrichti Szerződésig 7. Az Európai Unió története Maastrichttől Lisszabonig 8. Az Európai Unió intézményei napjainkban 9. Összefoglalás 10–13. Hallgatói referátumok 14. Zárthelyi dolgozat</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A hallgatók folyamatosan haladnak olvasmányaikkal, és a szemináriumi foglalkozások során hétről hétre számot adnak tudásukról – megfogalmazva önálló véleményüket is egy-egy vizsgált témában. Továbbá a félév során előadást tartanak egy általuk választott témából (min. 30 perc, PPT segítségével) – a témát valamely uniós tagállam integrációhoz fűződő történelmi viszonya s kultúrájának specifikus jegyei képezik –, majd a félév végén zárthelyi dolgozatban adnak számot tudásukról.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges, amelyet legalább 50%-os szinten kell teljesíteniük (50–60% elégséges; 61–75% közepes; 76–90% jó; 91–100% jeles).</p>	

A félév végi aláírás feltétele a rendszeres órai részvétel és a prezentáció megfelelő teljesítése, a jegyet pedig a zárthelyi dolgozat és a prezentációra kapott pontok összegzett eredménye adja. (A szemináriumok során legaktívabb hallgatók többletpontokat kapnak.)

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. (Nyolcadik átdolgozott kiadás) HVG-Orac, Bp. 2011.

Nagy Zoltán – Györffy Ildikó – Sebestyén Szép Tekla: Mérföldkövek az európai integráció történetében. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc 2014.

Ajánlott irodalom:

J. Nagy László: Az európai integráció politikai története. Szeged 2005.

(Web: publicatio.bibl.u-szeged.hu/3325/1/EUINTEGR.pdf)

European Union History: Themes and Debates. Ed. Kaiser, Wolfram – Varsori, Antonio. Palgrave Macmillan 2010.

Az Unió és a migrációs válság (EU publications). Európai Unió 2017.

(Web: publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/hu/)

Hogyan működik az Európai Unió? Útmutató az EU intézményeihez. Kommunikációs Főigazgatóság

(Európai Bizottság) Luxembourg, Európai Unió Kiadóhivatal 2014.

(Web: publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/9a6a89dc-4ed7-4bb9-a9f7-53d7f1fb1dae)

Tantárgy neve: Források Magyarország 1914–1989 közötti történetéhez	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR6N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Kunt Gergely, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A szeminárium során forrástípusokkal, forráshasználattal és forráskritikával ismerkednek meg a hallgatók. Mindezek gyakorlásaként külön hangsúlyt fogunk helyezni a jelentős politikai szereplők által írt memoárok kritikus elemzésére és értelmezésére, a korszakra vonatkozó szöveggyűjteményen (Romsics) túlmenően. A memoárelemzések részeként emlékezésre, s annak működésére vonatkozó szakirodalmat is áttekintjük. A szeminárium elsődleges célja, hogy a hallgatóknak megtanítsa források elemzésének és főképpen értelmezésének a szükségességét.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> - Tájékozott a magyar történelem főbb korszakaira vonatkozóan. - Átlátja a magyar nyelvű forrásszövegek befogadásának bevett eljárásait, az értelmezés szakmailag elfogadott kontextusait. <i>képesség:</i> - Képes a történelmi kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. - Képes történelmi források sorétű értelmezésére <i>attitűd:</i> - Mérlegeli történelmi források kritikai elemzésének lehetőségeit. autonómia és felelősség: - Hatékonyan képes történelmi források felkutatására és azok hiteles közvetítésére.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kitekintés a Szovjetunióra 2. A szocialista rendszer főbb jellemzői 3. Magyarország szovjetizálása. 4. A Rákosi diktatúra. 5. 1956 és hatása 6. Kádár korszak 7. A rendszerváltás 8. Demográfiai alapvonások. 9. Társadalomszerkezeti változások 	

10. Az új elit és az értelmiség
11. Paraszti társadalomtól a kollektivizálásig
12. Városi munkásság
13. Zárthelyi
14. A félév értékelése

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Önálló prezentáció a hallgató által választott témából.

Aktív órai részvétel. A félévvégi jegyet alapvetően a zh eredménye határozza meg, de 10-10 százalékban beleszámítom a prezentációt és az aktív órai részvételt is

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy prezentáció, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga.

A zh tesztből és esszékérdésekből áll, amelyen legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Figes, Orlando: The Whisperers: Private Life in Stalin's Russia. New York 2007.

Romsics Ignác (szerk.) 2000: Magyar történeti szöveggyűjtemény. I-II. Bp.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Bp. 2004

Ajánlott irodalom:

Kornai János: A szocialista rendszer: Kritikai politikai gazdaságtan. Bp.1993

Valuch Tibor (Vál. és szerk.) 2004: Magyar társadalomtörténeti olvasókönyv 1944-től napjainkig. Bp.

Fitzpatrick, Sheila: Everyday Stalinism: Ordinary Life in Extraordinary Times. Soviet Russia in the 1930s. New York, 1999.

Tantárgy neve: Vallástörténet	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Emőke	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 7.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A szeminárium célja, hogy a hallgatók bevezetést nyerjenek az alapvető vallási fogalmakba, röviden megismerjék a legfontosabb világvallásokat.	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás: a hallgató - megismeri a legfontosabb világvallásokat és azok történeti beágyazottságát, folyamatait	
képesség: - a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége, - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban	
attitűd: - érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - kritikai attitűd fejlesztése	
autonómia és felelősség: a hallgató - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása:	

1. A vallás fogalma, a vallással foglalkozó tudományok, a vallás a történelemben
2. A szent fogalma, a szent helyek, idők és terek
3. Ósvallások, törzsi vallások
4. Az antik görögség és Róma vallása
5. A zsidó vallás
6. Az iszlám
7. A hinduizmus
9. A buddhizmus
10. A kereszténység kialakulása és elterjedése a Mediterráneumban
11. A keleti kereszténység
12. A nyugati kereszténység
13. A protestantizmus
14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgatónak a vállalt témából referátumot (kb. 35-40 percben ppt formában) kell készítenie.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez referátumot kell készíteni és zárthelyi dolgozatot kell írni. A dolgozatot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy a referátum, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából alakul ki.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve. Szent István Társulat, Bp. 2001.

Bowker, John: A világ vallásai. Gabo, Bp. 2005.

Eliade, Mircea: A szent és a profán. Helikon, Bp. 1987.

Horváth Pál: Vallásismeret. Calibra, Bp. 1997.

Smith, David: Hinduism and Modernity. Wiley-Blackwell, Oxford, 2003.

Starr-Glass, David: A judaizmus. Bp. 2000.

Monika Tworuschka-Udo Tworuschka: A vallások világa. Helikon, Bp. 2007.

Klostermaier, K. K.: Bevezetés a hinduizmusba. Akkord, Bp. 2001.

Skilton, A.: A buddhizmus rövid története. Corvina, Bp. 1997.

Armstrong, K.: Az iszlám rövid története. Európa, Bp. 2003.

Ajánlott irodalom:

Eliade, Mircea: Vallási hiedelmek és eszmék története 1-3., Helikon, Bp. 1995-98.

Max Weber: Vallásszociológia. Helikon, Bp. 2005.

Friedrich Schleiermacher: A vallásról, beszédek a vallást megvető művelt közönséghez. Osiris, Bp. 2000.

John Fraser: Az Aranyág. Osiris, Bp. 1993.

Freud, Sigmund: Totem és tabu. Göncöl, Bp. 1990.

Sabbatucci, Dario: Kultúra és vallás.

<http://www.vallastudomany.hu/jegyzetek/RELB13101/sabbatucci.htm/?searchterm=Sabbatucci>

Finkelstein – Mazar: The Quest for the Historical Israel: Debating Archaeology and the History of Israel. Society of Biblical Literature, Atlanta, 2007.

Tantárgy neve: Historiográfia	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 7.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: Az MA Történelem képzés alapkurzusa az egyetemes és magyar történetírás történetét mutatja be, az ókortól kezdve, középkori, reneszánsz és felvilágosodásbeli történetíráson keresztül a tizenkilencedik századi nemzetközpontú történettudományig (historizmus, pozitívizmus), majd tárgyalja ennek huszadik századi megújulási törekvéseit (szociológia, francia történetírás).	

Fejlesztendő kompetenciák:**tudás:**

- egy szakterület történeti problémáinak ismerete;
- a történetírás korszakainak ismerete;
- a történelmi kutatásokhoz és történetíráshoz szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák ismerete;
- a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használata

képesség:

- korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban

attitűd:

- a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége
- kritikai attitűd

autonómia és felelősség:

a hallgató

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás**

1-2. Ókori és középkori történetírás

3-4. A felvilágosodás korának történetírása

5-6. A 19. századi nemzetközponú történettudomány (historizmus, pozitívizmus)

7-8. A huszadik századi megújulási törekvések (szociológia, francia történetírás)

9-10. A magyar történetírás a 19. században

11-12. A magyar történetírás a két világháború között

13-14. Az 1945 utáni történetírás Magyarországon, A rendszerváltozás hatása a hazai történetírára

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

-

A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokviumon alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti. A kollokviumon legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles

Kötelező irodalom:

Breisach, Ernst: Historiográfia. Bp., 2004.

Gunst Péter: A magyar történetírás története. Debrecen, 1996.

Romsics Ignác: Clio bűvöletében. Magyar történetírás a 19-20. században – nemzetközi kitekintéssel. Bp., 2011.

Tucker, Aviezer, ed. A Companion to the Philosophy of History and Historiography. Malden: Blackwell, 2009

Ajánlott irodalom:

Assmann, Jan: A kulturális emlékezet. Bp., 1999.

Bloch, Marc: A történész mestersége. Bp., 1996.

Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. Bp., 2003. *Burckhardt, Jacob*: Világtörténelmi elméletek. Bevezetés a történelem tanulmányozásába. Bp., 2001

Carr, Edward Hallett: Mi a történelem? Bp., 1995.

Collingwood, Robin G.: A történelem eszméje. Bp., 1987. 97-109., 312-402. p.

Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Bp., 2000.

Kristó Gyula: Magyar Historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon. Bp., 2002.

Niederhauser Emil: A történetírás története Kelet-Európában. Bp., 1995.

Tantárgy neve: A Magyar Királyság kormányzat- és hivatal-története a középkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	

Javasolt félév: 7.	Előfeltétel: BTOTOR7N05
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A középkori ország működésének megértése. A király és tisztségviselők, a kormányzati szervek helye és szerepe az ország irányításában. A hallgató megismeri azokat a latin nyelvű fogalmakat, amelyekkel rendszeresen találkozik az irodalom olvasása során, a középkor intézményrendszerének alapjaiban kiismeri magát.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: – meg tudja fogalmazni a történelmi folyamatok, események, személyek, jelenségek értékelési szempontjait képesség: – felkészült a történelem diszciplína területén az önálló ismeretszerzésre, a történelmi szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására; – képes történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére; – képes történelmi gondolkodásra, a saját történelmi narratíva kialakítására, valamint reflexív, tudatos formálására; a történelmi folyamatok, események, személyek, jelenségek több szempontból történő értelmezésére, az eltérő nézőpontból fakadó értelmezés és értékelés különbségeinek felismerésére; attitűd: - magyar és európai identitás, a magyar és az európai kultúra értékeinek elismerése; autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: előadás 1. Bevezetés: kormányzat és igazgatás, a kormányzati ágak fogalmai, a polgári és a középkori állam közti különbségek. 2. A király 3. A királyi hatalom 4. A királyság területi változásai, a perszónáluniók, az uniók 5. A herceg 6. A király és az ország tisztségviselői 7. A királyi tanács és az országgyűlés 8. Az aula és a kancellária 9. A magyar királyi kúria bíróságai, a kúriai per 10. Az ország pénzügyeinek igazgatása 11. Erdély, Szlavónia és többi bánóság 11. A megye 13. A hiteleshelyek és a közjegyzők 14. A városok vezetése</p>	
<p>Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Szóbeli kollokvium, melyet a vizsgáztató röviden értékel. Értékelés szempontjai: tárgyi tudás, kombinációs készség, előadásmód.</p>	
<p>Kötelező irodalom: <i>Eckhart Ferenc:</i> Magyar alkotmány-és jogtörténet. Politzer, Bp. 1946. 1-176. <i>Franz Eckhart:</i> Die glaubwürdigen Orte Ungarns im Mittelalter. MIOG Ergänzungsband IX/2. Innsbruck, 1914.</p> <p>Ajánlott irodalom: <i>Antoljak, Sijepan</i> Pacta ili concordia od 1102. Zagreb, 1980. <i>Bartonek Emma</i> Az Árpád ház neve Minerva 1924. <i>Bartonek Emma</i> Az Árpádok trónöröklési joga Századok 1925-26.</p>	

- Bartoniék Emma* A koronázási eskü fejlődése 1526-ig. Századok 1917;
Bartoniék Emma: A magyar királyáavatáshoz. Századok 1923;
Bartoniék Emma A magyar királykoronázások története Bp.1987.²
Bak János Königtum und Stände in Ungarn im 14-16. Jh. Wiesbaden, 1962.
Bertényi Iván: Az országbírói intézmény története a XIV. században Bp.1976.
Bónis György: A székesfehérvári törvénytől az ország szabadságáig In *Székesfehérvár évszázadai* 2. 1972; Bónis György
Bónis György: Bevezetés Decreta regni Hungariae 1301-1457. Bp.1976;
Csukovits Enikő: Sedriahelyek-megyeszékhelyek a középkorban. Történelmi Szemle 39 (1997) 363-386.
Gerics József: A korai rendiség Európában és Magyarországon Bp. 1987; K
Otto Hintze: Typologie der ständischen Verfassungen des Abendlandes. Historische Zeitschrift 1930.
Janits (Borsa) Iván: Az erdélyi vajdák igazságszolgáltató és oklevéladó működése 1526-ig. Bp.1940.
Jakó Zsigmond: Az erdélyi vajdák kinevezéséről. LK 1992.
Engel Pál: Zsigmond bárói. In *Művészet Zsigmond király korában 1387-1437*.Bp.1987.
Engel Pál: Magyarország világi archontológiája 1301-1457. I-II. Bp. 1996.
Fejérváry László: A királyi kancellária az Árpádok korában 1885.
Fügedi Erik A magyar király koronázásának rendje a középkorban. In: Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról Bp.1984.
Fügedi Erik: A 15. századi magyar arisztokrácia mobilitása. Bp.1970.
Fügedi Erik Ispánok, bárók, kiskirályok Bp.1986.
Gerics József: A magyar királyi kúriai bíraskodás és központi igazgatás Anjou-kori történetéhez. In uő: Egyház, állam politikai gondolkodás Magyarországon a középkorban. Bp. 1995.
Gerics József Az úgynevezett Egbert (Dunstan)-ordo alkalmazásáról a XI. századi Magyarországon In: Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról Bp.1984.
Gerics József Középkori országgyűléseink és az európai jogfejlődés Századok 139 (2005)
Gerics József: A képviselőlet a középkori országgyűléseinken In: Érszegi Géza emlékkönyv Bp. 2005.
Hajnik Imre: A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpád-és vegyesházi királyok alatt. Bp.1899;
Hajnik Imre: A királyi bírósági személyes jelenléte és helytartója a vegyesházbeli királyok korában. Bp.1892;
Hóman Bálint : A magyar királyság pénzügyei és gazdaságpolitikája Károly Róbert korában Bp.1921.
Gárdonyi Albert: Magyarország középkori fővárosa Századok 1944;
Györffy György: A magyar nemzetségtől a vármegyéig, a törzstől az orszáig Századok1958;
Györffy György: Pest-Buda kialakulása. Bp. 1997;
Györffy György Szlavónia kialakulásának oklevélkritikai vizsgálata. Levéltári Közlemények 41 (1970) 223-240.
Kristó Gyula: A vármegyék kialakulása Magyarországon Bp. 1988.
Kumorovitz Lajos Bernát: Buda (és Pest) "fővárossá" alakulásának kezdetei. Tanulmányok Budapest Múltjából 18 (1971);
Kubinyi András: Der königliche Hof als Integrationszentrum Ungarns von der Mitte des 15. bis zum ersten Drittel des 16. Jahrhunderts und sein Einfluß auf die städtische Entwicklung Budas. In Metropolen im Wandel. Berlin 1995.
Altmann- Biczó stb.: Medium regni. Középkori királyi székhelyek. Bp. 1996;
Ladányi Erzsébet Adatok a „locus communis – locus communior” hazai alkalmazásához In: Székely György emlékkönyv G
Deér József Pogány magyarság, keresztény magyarság Bp. 1938.
R.Kiss István Trónbetöltés és ducátus az Árpád-korban Századok 1928
Kubinyi András: Zur Frage des bosnischen Königtums von Nikolaus Újlaky. Studia Slavica 1958.
Kubinyi András: A Mátyás-kori államszervezet. In Hunyadi Mátyás. Emlékkönyv Mátyás király halálának 500. évfordulójára. Bp. 1990.
Kubinyi András: Palota- terem. Terminológiai kérdések. In *Castrum Bene* 2. Bp. 1992.
Kubinyi András: A királyi tanács köznemesi ülnökei a Jagelló-korban In Mályusz-émlékkönyv Bp.1984;
Kubinyi András:A királyi tanács az 1490 évi interregnum idején In Mátyás király 1458-1490 Bp.1990.
Kubinyi András A városok az országos politikában, különös tekintettel Sopronra In: A város térben és időben. Sopron kapcsolatrendszerének változásai szerk.: Turbuly Éva Sopron 2002.
Kubinyi András: Rendelkeztek-e országrendiséggel a magyar szabad királyi városok a középkorban? In: Bariska István emlékkönyv szerk: Mayer László, Tilcsik György, Szombathely, 2003.
Kubinyi András: A magyarországi városok országrendiségének kérdéséhez. TBM 21. (1979);

- Kubinyi András* A magyar országgyűlések tárgyalási rendje 1445-1526. Jogtörténeti Szemle 2005.
- Kubinyi András:* A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig Levéltári Közlemények 1958.
- Kubinyi András:* A budai vár udvarbírói hivatala (1458-1541) Levéltári Közlemények 1964.
- Kubinyi András:* A királyi kancellária és az udvari kápolna Magyarországon a 12. század közepén Levéltári Közlemények 1975.
- Kubinyi András:* Osztályok, címek, rangok és hatáskörök alakulása I. Lajos királyi kancelláriájában In Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról Bp. 1984.
- Kubinyi András* Adatok a Mátyás-kori királyi kancelláriai reform történetéhez Publicationes universitatis Miskolcensis Sectio Philosophica IX/1. Miskolc 2004.
- Kubinyi András:* A királyi titkárok II. Lajos király uralkodása idején Gesta 6 (2006)
- Kumorovitz L. Bernát:* Mátyás király pecsétjei. Turul 1932;
- Kurcz Ágnes:* Lovagi kultúra Magyarországon a 13-14. században. Bp. 1988.
- Mályusz Elemér* A patrimoniális királyság In: uő: Klió szolgálatában. Válogatott történelmi tanulmányok, Bp. 2003.
- Stefania Mertanová:* Ius tavernicale. Bratislava, 1985.
- Nyers Lajos:* A nádor bírói és oklevéladó tevékenysége a XIV. században Kecskemét, 1934.
- Neumann Tibor:* Dózsa legyőzője. Szapolyai János erdélyi vajdasága (1510-1526) In Dózsa György halálának 500. évfordulója alkalmából rendezett konferencia előadásai. Csíkszereda, 2016. 85-102.
- Neumann Tibor:* Hercegek a középkor végi Magyarországon. In Hercegek és hercegségek a középkori Magyarországon. Szerk.: Zsoldos Attila, Székesfehérvár, 2016. 95-112.
- Pesty Frigyes:* A várispánságok története különösen a XIII. században Bp. 1882;
- Schiller Bódog:* Az örökös főrendiség eredete Magyarországon. Bp. 1900
- Soós Ferenc:* Magyarország kincstartói 1340-1540. Bp. 1999.
- Szabó Dezső:* A magyar országgyűlések történetét. II. Lajos korában Bp.1909;
- ifj. Szentpétery Imre:* A tárnoki ítélőszék kialakulása. Századok 1934;
- Szilágyi Lóránd:* A magyar királyi. kancellária szerepe az államkormányzatban 1458-1526 Turul 1930;
- Szőcs Tibor:* A nádori intézmény korai története 100-1342. Bp. 2014.
- Tagányi Károly:* Megyei önkormányzatunk keletkezése ÉTTK Bp.1899.;
- Tóth Endre:* Miért király lett Szent István? In: Arcana tabularii. Szerk.: Bárány Attila et al. Bp.-Debrecen, 2014. 775-793.
- C. Tóth Norbert:* A Magyar Királyság 1522. évi költségvetése In: Pénz, posztó, piac. Szerk.: Weisz Boglárka, MTA BTK, Bp. 83- 148.
- C. Tóth Norbert:* Az ország nádora. In: Középkortörténeti tanulmányok 7. Szerk.: Kiss P. Attila et al. Szeged, 2012. 439-450.
- Török Pál:* A nemesi vármegye megalakulása Kolozsvár,1907;
- Teke Zsuzsa:* A dekrétum fogalma és társadalmi szerepe Mátyás korában In Mátyás király 1458-90. Bp. 1990.
- Tringli István* Az új királyság berendezkedése. In uő.: Szokás és szabadság. Bp. Line Deseigne, 2017
- Tringli István:* Megyék a középkori Magyarországon. In Honoris causa Szerk.: Neumann Tibor, Rác György Bp. Piliscsaba, MTA BTK, 487-518.
- Váczy Péter* A királyi szerviensek és a patrimoniális királyság Századok, 1927.
- Váczy Péter:* A királyság központi szervezete Szent István korában In Szent István emlékkönyv. Bp. 1938. reprint: 1988;
- Váczy Péter:* A magyar királyság központi igazgatása a 11-12. században In uő: A magyar történelem korai századaiból. Bp. 1994
- Boglárka Weisz:* L' organisation financière de la Hongrie angevine: institutions et personnes. In: Periphéries financières angevines. Dr. Serena Morelli, Rome, 2018.
<http://books.openedition.org/efr/3535>
- Zsoldos Attila:* A szolgabírói tisztségnév kialakulásának kérdéséhez. Levéltári Szemle 38 (1988/4) 12-19.
- Zsoldos Attila:* Az özvegy és a szolgabírák. Századok 137 (2003) 783-808.
- Zsoldos Attila:* Egész Szlavónia bánja. in Analecta mediaevalia I. Szerk.: Neumann Tibor, Bp. Piliscsaba Argumentum, 269-281.
- Zsoldos Attila:* Az Árpádok és asszonyaik. Bp. MTA TTI 2005.

Tantárgy neve:

A történelem klasszikus és modern

Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N06**Tárgyfelelős intézet:** ME BTK TTI

segédtudományai	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős Dr. Süttő Szilárd, egy. docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 7.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus célja a hallgatókkal megismertetni a történeti segédtudományokat, köztük is különösképp azokat, amelyek a forrásokkal való munka során a leginkább szükségesek. Így a félév során a hallgatóknak meg kell ismerniük egyebek közt a diplomatika, paleográfia, szfragisztika, kronológia és heraldika alapfogalmait, tudományos jelentőségüket, továbbá a megfelelő segédkönyvek használatát, és a forráskezelés alapvető szakmai követelményrendszerét. A hallgatóknak képet kell formálniuk még az internetnek a történeti kutatás vonatkozásában megfigyelhető hasznosságáról és veszélyeiről is.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> - A hallgató legyen tisztában a történettudomány aktuális kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel. <i>képesség:</i> - A hallgató legyen képes a történelmi, illetve társadalmi és politikai kérdésekben az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. <i>attitűd:</i> - A hallgató fejlesszen ki igényességet az információk kritikus elemzésére és feldolgozására. <i>autonómia és felelősség:</i> - A hallgató a történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>Előadás:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A történeti segédtudományok fogalma és haszna. 2. A történeti segédtudományok művelésének és oktatásának rövid története. 3. A diplomatika fogalma, jelentősége és terminológiája, ill. kapcsolata a történettudomány különböző ágazataival. 4. A paleográfia fogalma, jelentősége és terminológiája; a magyar történeti források írásbeliségének fejlődése. 5. A szfragisztika fogalma, jelentősége és terminológiája, ill. felhasználhatósága egyes történeti témák kutatásában. 6. Az archontológia és a prozopográfia, különös tekintettel az újabb történeti kutatásban nyert jelentőségükre. 7. A heraldika alapjai; ill. ennek hasznossága egyes történeti problémákkal kapcsolatban. 8. A kronológia fogalma, jelentősége és terminológiája. 9. Az oklevelek keltezésének jelentősége, különös tekintettel az <i>itinerariumok</i> készítésére. 10. A numizmatika fogalma, jelentősége és terminológiája. 11. A metrológia fogalma, jelentősége és terminológiája. 12. Az egyéb történeti segédtudományok rövid ismertetése. 13. Az internet haszna és veszélyei a történeti kutatás vonatkozásában. 14. Összefoglalás. 	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Aláírás nyeresének feltétele az előadás látogatása vagy az annak anyagára épülő zárthelyi dolgozat utolsó előtti órán való eredményes megírása, egyszeri javítási lehetőséggel.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Szóbeli kollokvium, ötfokozatú (1–5).</p>	
<p>Kötelező irodalom: – A történelem segédtudományai. Szerk.: Bertényi Iván. Budapest, Pannonica–Osiris, 1988. – <i>Kumorovitz L. Bernát: A magyar pecséthasználat története a középkorban.</i> (1. kiadás: Budapest, 1944. [A Jászóvári Premontrei Kanonokrend Gödöllői Szent Norbert Gimnáziuma 1943–1944-i Évkönyve, 281–364.]) 2. bővített és javított kiadás: Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 1993. (A Magyar Nemzeti</p>	

Múzeum Művelődéstörténeti Kiadványa.)

– *Kurcz, Agnes*: Arenga und Narratio ungarischer Urkunden des 13. Jahrhunderts. Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung. 70. (1962) 323–354.

– *Süttő Szilárd*: „Érdemdús” oklevelek. A részletező középkori magyar *narratiók* problémáihoz. In: Arcana tabularii. Tanulmányok Solymosi László tiszteletére. Szerkesztette: Bárány Attila–Dreska Gábor–Szovák Kornél. I–II. kötet, Budapest–Debrecen: ELTE BTK, 2014. I. kötet 187–198.

Ajánlott irodalom:

– *Quirin, Heinz*: Einführung in das Studium der mittelalterlichen Geschichte, 4. kiadás új bevezetéssel, Stuttgart, Franz Steiner Verlag, 1985.

– *Süttő Szilárd*: *Datum és actum* késő Anjou-kori uralkodói okleveleinkben. In: Studia Miskolcensis 3., (1999.) 74–81. p.

– *Süttő Szilárd*: *Quarto vagy quinto?* (Adalék a középkori írástudók olvasni tudásához). In: Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica, tomus IX., fasciculus 4. (Tanulmányok Kulcsár Péter 70. születésnapjára.) Miskolc, 2004. 181–186.

– *Szentpétery Imre*: Magyar oklevéltan. (A Magyar Történettudomány Kézikönyve, szerk. Hóman Bálint, II. kötet, 4. füzet.) Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1930. (Reprint: Budapest, Hatágú Síp Alapítvány, 1995.)

Tantárgy neve: Írásbeliség és képi ábrázolás a történelemben I. Literacy and Imagery in History I.	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR7N07 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Gyulai Éva doc.	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 7.	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A tantárgy a történelemnek elsősorban a közép- és újabb kori írásos forrásaira és a történeti jelenségek, személyek, események képi ábrázolására (történeti ikonográfia) fókuszál. A hallgatók megismerik a legfontosabb forrástípusokat, a forrást kibocsátó kormányzati szervek, egyéb joghatóságok, írásszervek (egyházi intézmények, kancellária, joghatóságok stb.), magánszemélyek írásbeliségének jellemzőit (nyelv, paleográfia, íráskutatás stb.). A kurzus a hivatali és magán-nyelvhasználat (latin és német mint lingua franca, nemzeti nyelv, anyanyelv és liturgikus nyelv), a nyelv és írás kapcsolatának vizsgálata mellett kitér az írástudás, alfabetizáció kérdéseire is. Kiemelten tárgyalja a nyomdák és könyvkiadás, sajtó történetét, a nyomtatványok klasszifikációját, majd a történettudományban játszott szerepüket. A történeti ikonográfia tárgyalásánál a hallgatók megismerhetik a korstílusok és művészeti irányzatok fő jellemzőit, illetve a legfontosabb műfajok alapvető jellemzőit.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri a korai újkor művelődéstörténeti és történeti folyamatait, - ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit képesség: a hallgató képes - a történettudomány/művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak alapján - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére attitűd: a hallgató törekedik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket</p>	

- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása:	
Gyakorlat:	
Tantárgy tematikus leírása:	
1–2. Írásbeliség, nyelvhasználat és vizuális kultúra a klasszikus antikvitásban	
3–4. A középkor ábrázolása a korabeli írásos és ikonográfiai forrásokban (kódexek, miniaturák, az egyházi és világi művészet történelemábrázolása)	
5–6. A kora újkori történelem kéziratos, nyomtatott forrástípusai, történeti ikonográfia a reneszánsz és korai barokk művészetben	
7. Zárthelyi dolgozat	
8–9. Könyvkiadás, könyvkultúra és írásbeliség a 18. században, barokk történelemábrázolás a vizuális művészetekben	
13. Múzeumlátogatás	
14. A kurzus zárása	
Félévközi számonkérés módja és értékelése:	
1 zárthelyi dolgozat a 6. témát követően a témához kapcsolódó kötelező olvasmányokból. Értékelés: 2. 30%, 3. 50 %, 4. 70 %, 5. 85%;	
Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: órai aktivitás és zh. alapján.	
Ötfokozatú (1–5) értékelés: 2. 40 %, 3. 60 %, 4. 70 %, 5. 85 %; zh beszámítása 1/2 arányban az érdemjegybe.	
Kötelező irodalom:	
<i>Paul, Nicholas–Yeager, Suzanne</i> (eds): Remembering the Crusades: Myth, Image, and Identity (Rethinking Theory). Johns Hopkins University Press, 2012 (interneten elérhető)	
<i>Rózsa György</i> : Magyar történetábrázolás a 17. században. Budapest, 1973	
Ajánlott irodalom:	
<i>Ford, Win</i> : The Problem of Literacy in Early Modern England. History – The Journal of the Historical Association, 78 (1993)/252. 22–37. (interneten elérhető)	
<i>Jakó Zsigmond</i> : Írás, könyv, értelmiség. Tanulmányok Erdély történelméhez. Kriterion, Bukarest, 1976	
<i>Madas Edit–Monok István</i> : A könyvkultúra Magyarországon. Balassi, Budapest, 1998	
A magyar hivatali írásbeliség fejlődése 1181–1981. Szerk. <i>Kállay István</i> . (Magyar Herold. Forrásközlő, családtörténeti és címertani évkönyv Nr. 1.) ELTE, Budapest, 1984	
<i>Mikó Árpád–Sinkó Katalin</i> (szerk.): Történelem-kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon. Kiállítási katalógus (Magyar Nemzeti Galéria 2000. márc. 17–szept. 24.) Budapest, 2000	
<i>Cennerné Wilhelmb Gizella</i> : A Zrínyi család ikonográfiája. Balassi, Budapest, 1997	
<i>Föglein Antal</i> : A vármegyei jegyzőkönyv. Levéltári Közlemények 16. (1938) 142–167.	
<i>Galavics Géza</i> : Kössünk kardot az pogány ellen. Török háborúk és képzőművészet. Képzőművészeti, Budapest, 1986	
<i>Pallai Mária</i> : Történelem, képek, képzetek. Klió 13. (2004)/2.	
<i>Tóth István György</i> : Mivelhog magad írást nem tudsz. Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon. MTA TTI, Budapest, 1996 (Társadalom- És Művelődéstörténeti Tanulmányok 17.)	
Tájékoztató: História és Rubicon c. folyóiratok, www.mult-kor.hu ; ANNO Online Történelmi Magazin: www.an-no.hu	

Tantárgy neve: Történelemoktatás, nyilvános történelem (public history), emlékezet, történettudomány – A történelem aspektusai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR10N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: A szeminárium, amint azt a címe is mutatja, a történelem oktatása, a nyilvános történelem, emlékezet és történettudomány kapcsolatrendszerét, egymásra hatását vizsgálja: mit tanítunk az általános-	

és középiskolában történelemből, milyen kapcsolat van a hivatalos/tudományos történetírás és a kötelező tananyag között, mikor jutnak el a közoktatásba a tudomány új eredményei, milyen összefüggés van a nyilvános történelem, a történetírás és a történelmi emlékezet között. Milyen módszerekkel, eszközökkel tanítható mindez.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- ismeri a történelem kerettantervet;
- ismeri a középiskolai tankönyveket;
- a történelmi kutatásokhoz és történetíráshoz szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák ismerete;
- a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használata

képesség:

- korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban

attitűd:

- a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége
- kritikai attitűd

autonómia és felelősség:

a hallgató

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás

1. A történelem oktatásának haszna, jelentősége
2. A történettudomány és a nyilvános történelem kapcsolata
- 3-4. Történettudomány és/vagy nemzeti emlékezet és identitás
- 5-6. Dokumentumfilm és történelmi film. (Egy kiválasztott film megtekintése)
- 7-8. A nemzeti emlékezet helyei: kiállítások, kültéri szobrok, emlékhelyek, közülük egynek közös, órai feldolgozása
- 9-10. Felekezeti norma és történetírás
- 10-11. Kollektív emlékezet, szubjektív történelem (családi emlékezetre példák a hallgatóktól, órai bemutató)
- 12-13. Sine ira et studio?
14. Összefoglalás, ZH

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

egy esszé és egy kiselőadás

A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A zárthelyi dolgozat alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti.

Kötelező irodalom:

Gyáni Gábor: Relatív történelem. Bp., 2007.

Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélései. Bp., 2000.

Gyáni Gábor: A történelem mint emlék(mű). Bp., 2016.

Ajánlott irodalom:

Gyáni Gábor: Nemzet, kollektív emlékezet és public history. Történelmi Szemle LIV. (2012). 3. sz. 357–375.

White, Hayden : A történelem terhe. Ford.: Berényi Gábor. In: White: A történelem terhe. Bp., 1997.

<http://www.tortenelemtanitas.hu>

Tantárgy neve:

A Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség kormányzat- és hivataltörténete a korai újkorban

Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N07 / BTOTOR8L07

Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Nagy Gábor egyetemi docens

Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: megismertetni a Magyar Királyság (valamint az Erdélyi Fejedelemség és a Hódoltság) központi és helyi kormányzat- és hivatalszerkezetének kialakulását, ezek főbb változásait, a legfontosabb intézményeik működését, néhány meghatározó alakjuk életpályájával együtt, a terminusok Mohács, illetve III. Károly trónra lépte. (Szükséges természetesen a Habsburg Monarchia, valamint, érintőlegesen, a korabeli Oszmán Birodalom igazgatási rendszerének vázlatos áttekintése is.) A kurzus figyelmet fordít az egyes hivatalok iratképzésére, levéltáraikra (például a Magyar Kamaráéra), a keletkezett iratanyag történeti értékére, stb.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák:</p> <p>tudás: a hallgató - ismerkedik a történeti ismeretszerzés, valamint az ismeretek feldolgozása sajátosságaival: források és feldolgozások megkülönböztetésével, tájékozódni tud a közgyűjteményekben, a segéd- és kézikönyvekben, a digitális adatbázisokban, valamint egyéb információforrásokban, - készül az önálló ismeretszerzésre, a történeti szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására,</p> <p>képesség: a hallgató képes - történelmi források kritikus elemzésére, értelmezésére, feldolgozására, interpretációjára, a történelem tér- és idődimenzióiban való eligazodásra, történelmi fogalmak szakszerű használatára, a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére, - adott szempontból a lényeges és lényegtelen jelenségek megkülönböztetésére, az oksági viszonyok, az okok és következmények rendszerében való eligazodásra, a döntési lehetőségek, az indítékok, az egyén, valamint a csoport történelemformáló szerepének felismerésére,</p> <p>attitűd: a hallgató - tiszteletben tartja a nemzetiségi, kulturális és vallási különbségeket, elismeri a sajátjától eltérő nemzetiségek, egyéb kisebbségi csoportok, kultúrák és vallások értékeit - elfogadja a demokrácia értékeit, tiszteli a személyiségi és az emberi jogokat</p> <p>autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <p>Előadás</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A Magyar-Horvát Királyság kormányzata a középkor végén 2. Az újkori közigazgatás kialakulása, néhány jellemzője 3. A Habsburg Monarchia kialakulása, az egyes országcsoportok fő intézményei 4. A Habsburg Monarchia bécsi (és prágai) központi intézményei 5. A consilium Hungaricum; a Helytartóság, „tiszta” és „vegyes” ügyek 6. A kancellária; a Magyar Kamara 7. A nemesi vármegye működése 8. A végvidéki és a kerületi főkapitányságok rendszere 9. A Hódoltság igazgatása 10. Fejedelmi hatalom, fejedelmi tanács, országgyűlés stb. Erdélyben 11. A gubernium működése a Magyar Királyságban 12. A Rákóczi-felkelés intézményei 13. Kitekintés: a 18. századi reformokról 14. Zárthelyi dolgozat a félév anyagából, kurzuszárás 	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: -</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Az aláírás megszerzésének feltétele az utolsó órán írandó zárthelyi dolgozat legalább 60%-os eredménye. A zh anyaga az előadásokon szóba került nevekből, eseményekből, fogalmakból, évszámokból áll össze. A</p>	

kollokviumi tételek címe azonos az egyes előadásokéval.

Kötelező irodalom:

Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története. Mohácstól a török kiűzéséig. Bp. 1946.

(https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv3_01/?pg=0&layout=s)

Fazekas István: A Magyar Udvari Kancellária és hivatalnokai a 16–18. században: hivatalnoki karrierlehetőségek a kora újkori Magyarországon. Századok 148:5, 1131–1155.

Szakály Ferenc: Magyar intézmények a török hódoltságban. Bp. 1997.

Trócsányi Zsolt: Erdély központi kormányzata. Bp. 1985.

(https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv3_06/?pg=0&layout=s)

Ajánlott irodalom:

Benda Kálmán–Péter Katalin: Országgyűlések a kora újkori magyar történelemben. Bp. 1987.

Degré Alajos: Megyei közgyűlések a XVI–XVII. századi török háborúk korában. In: Degré Alajos: Válogatott jogtörténeti tanulmányok. Bp. 2004, 163–179.

Ember Győző: Magyarország igazgatása 1711–1765. Levéltári Közlemények. 1983/1–2.

Fazekas István: Iratkezelés a polgári kor előtt. In: Levéltári kézikönyv (szerk. Körmendy Lajos), Budapest 2009, 357–366.

Laczlavik György: Várday Pál helytartói működése 1542–1549. In: Levéltári Közlemények, 83 (2013)

(https://library.hungaricana.hu/hu/view/LeveltariKozlemenyek_83/?pg=4&layout=s)

Tantárgy neve: Politikai struktúrák az újkorban	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N08 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali / levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: Az előadás vizsgálja az abszolutista államhoz vezető modern világgazdasági rendszer kialakulását. Ezt követően áttekintjük az abszolutizmus kiépülését Franciaországban, Angliában, a Habsburg Birodalomban. Az előadáson foglalkozunk a felvilágosult abszolutizmus jellemzőivel, kiépülésével az orosz, porosz és osztrák variánsaival.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák:</p> <p>tudás – ismeri a kurzus során elemzett legfőbb történelmi folyamatokat, eseményeket, személyeket és jelenségeket</p> <p>képesség: – felkészült a történelem diszciplína területén az önálló ismeretszerzésre, a történelmi szakirodalom kritikus értelmezésére, elemzésére, továbbá a legújabb kutatási eredmények nyomán követésére és felhasználására; – képes a történelmi fogalmak térbeli és időbeli változásainak értelmezésére; – képes történelmi gondolkodásra, a saját történelmi narratíva kialakítására, illetve a reflexív, tudatos formálására</p> <p>attitűdök: – a magyar és európai identitás, a magyar és az európai kultúra értékeinek elismerése</p> <p>autonómia és felelősség: - a történelem területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - kialakít olyan történelmileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <p>Előadás</p> <p>1. A modern világgazdaság kialakulása (1450-1640) és intézményei. A centrum-periféria probléma értelmezései (Wallerstein, Braudel). Az "árforradalom" problémája. Regionális különbségek a kora újkori Európa fejlődésében</p> <p>2. A tőkés termelés kialakulásának főbb szakaszai az újkorban (15-18. sz.). A kapitalizmus fogalom interpretációi. A korai tőkés vállalkozás formái, területei.</p>	

3. A modern territoriális (nemzeti) állam kialakulási folyamata és jellemzői Európában a 16-18. században. Az abszolutizmus teóriája és teoretikusai. Viták az abszolutista állam modernista jellegéről.
4. A Habsburg-birodalom a kora újkorban, jellemzői, intézményei
5. A Habsburg-birodalom regionális jellegzetességei
6. A spanyol gazdaság és társadalom a kora újkorban. A spanyol abszolutizmus jellemzői, intézményei
7. Társadalom és politika a kora újkori Franciaországban. A francia abszolutizmus és mintaállama: XIV. Lajos Franciaországa
8. Az angol abszolutizmus a 16-17. században. Az anglikán reform és a vallási küzdelmek Angliában a polgári forradalomig
9. Nagy-Britannia kialakulása. Az angol alkotmányosság. Az alkotmányos monarchia kialakulási folyamata, intézményei
10. A orosz központosítás és az abszolutista állam kialakulása Oroszországban III. Ivántól I. Péterig
11. Az orosz nagyhatalom kialakulási folyamata I. Pétertől II. Katalin haláláig. A felvilágosult abszolutizmus orosz változata: II. Katalin és a "filozófusok".
12. Lengyelország gazdasága és társadalma a kora újkorban. Lengyelország politikatörténete a 16. századtól a bécsi kongresszusig
13. A lengyel államiság problémája a "nemesi demokráciától" az ország függetlenségének felszámolásáig
14. Összefoglalás, kitekintés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

-

A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokviumon alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti. A kollokviumon legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles

Kötelező

irodalom:

P. Anderson: Az abszolutista állam. Bp. 1989

R. Cameron: A világgazdaság rövid története. Bp. 1994

Gonda Imre-Niederhauser Emil: A Habsburgok. Bp., 1987.

P. Kennedy: A nagyhatalmak tündöklése és bukása. Bp. 1992

Szűcs Jenő: Vázlat Európa három történeti régiójáról In: „Helyünk Európában”. Bp. 1986. 2. kötet

Ajánlott irodalom:

Anderle Ádám: Spanyolország története. Bp. 1992

Font-Szvák-Niederhauser-Krausz: Oroszország története. Bp. 1997

Fulbrook, Mary: Németország története. Bp. 1993

R. Price: Franciaország története. Bp. 1994

Szántó György Tibor: Anglia története. Bp. 1986.

J. Topolski: Lengyelország története. Bp. 1989

I. Wallerstein: A modern világgazdasági rendszer kialakulása. Bp. 1983

E. Zöllner: Ausztria története. Bp. 2000.

<p>Tantárgy neve: Írásbeliség és képi ábrázolás a történelemben II. Új- és jelenkor Literacy and Imagery in History II. Modern and Contemporary Eras</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N10 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI</p>
	<p>Tantárgyelem: kötelező</p>
<p>Tárgyfelelős: Gyulai Éva doc.</p>	
<p>Közreműködő oktató(k):</p>	
<p>Javasolt félév: 8.</p>	<p>Előfeltétel:</p>
<p>Óraszám/hét: 2</p>	<p>Számonkérés módja: gyakorlati jegy</p>
<p>Kreditpont: 2</p>	<p>Munkarend: nappali</p>

Tantárgy feladata és célja:

A tantárgy az I. részt folytatva, az írásbeliség, történelemábrázolás és történeti ikonográfia olyan új- és jelenkori kérdéseivel foglalkozik, mint felvilágosodás eszmerendszerének hatása, az iskolareformok révén lassan tömegessé váló alfabetizáció, az írásbeliség fejlődése, új irodalmi-művészeti műnemek és műfajok megjelenése, a historizmus mint egyfajta korstílus, ugyanakkor a szociális tartalmú ábrázolások megjelenése. A tantárgy a történelem ábrázolásának, illusztrálásának és népszerűsítésének problémakörében a 19. századi történelmi (nagy)regény mint a történelemábrázolás újkori fenoméja mellett a fényképezés és a mozgókép, filmművészet, média és internet alkotásaival is foglalkozik, kiemelve a forráskritika meghatározó szerepét a történettudomány művelésében és a történelem ábrázolásának területein.

Fejlesztendő kompetenciák:**tudás:**

a hallgató

- megismeri a korai újkor művelődéstörténeti és történeti folyamatait,
- ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit

képesség:

a hallgató képes

- a történettudomány/művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak alapján
- a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról
- eredeti ötletek és kérdések felvetésére

attitűd:

a hallgató törekedik

- korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban
- önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni
- a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni

autonómia és felelősség:

a hallgató

- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat:**

- 1–2. Írásbeliség, nyelvhasználat, tudományok és vizuális művészet a felvilágosodás korában
3. Könyvkiadás, könyvkultúra és írásbeliség a 18. században, barokk történelemábrázolás a vizuális művészetekben
- 3–4. Iskolák és alfabetizáció a 19–20. századi Közép-Európában
5. A historizmus művészete, szociális témájú alkotások a 19. század második felének képzőművészetében
6. A 19. századi történelmi regény
7. Zárthelyi dolgozat
- 8–9. Történeti ikonográfia a 19–20. században, új médiumok: fénykép, film, video, internet
10. Történelmi film vetítése
11. Múzeumlátogatás
- 12–13. Közös dokumentumfilm készítése
14. A kurzus zárása

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

1 zárthelyi dolgozat a 6. témát követően a témákhoz kapcsolódó kötelező olvasmányokból. Értékelés: 2. 30%, 3. 50 %, 4. 70 %, 5. 85%;

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: órai aktivitás és zh. alapján.

Ötfokozatú (1–5) értékelés: 2. 40 %, 3. 60 %, 4. 70 %, 5. 85 %; zh beszámítása 1/2 arányban az érdemjegyre.

Kötelező irodalom:

Whiteclay Chambers II, John–Culbert, David (eds.): *World War II, Film, and History*. Oxford University Press, USA, 1996 (Elérhető az interneten)

Révész Emese: *A magyar historizmus*. Corvina, Budapest, 2005

Chaunu, Pierre: *A klasszikus Európa*. Osiris, Budapest, 2001

Ajánlott irodalom:

Hudi József: Alfabetizáció és népi írásbeliség a 18–19. században. *Rubicon* 6. (1990) 16–19.
Madas Edit–Monok István: *A könyvkultúra Magyarországon*. Balassi, Budapest, 1998
 A magyar hivatali írásbeliség fejlődése 1181–1981. Szerk. *Kállay István*. (*Magyar Herold. Forrásközlő, család- és címtörténeti és címtörténeti évkönyv Nr. 1.*) ELTE, Budapest, 1984
Mikó Árpád–Sinkó Katalin (szerk.): *Történelem–kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon. Kiállítási katalógus* (Magyar Nemzeti Galéria 2000. márc. 17–szept. 24.) Budapest, 2000
Pallai Mária: *Történelem, képek, képzetek. Klió* 13. (2004)/2.
Zádor Anna (szerk.): *A historizmus művészete Magyarországon – Művészettörténeti tanulmányok*. MTA MTKI, Budapest, 1993
 Özönvíz. (Írta: *Henryk Sienkiewicz*). R: *Jerzy Hoffman*, 1974. Fesztivál Film–DVD. 2000
 A köszívű ember fiai (*Jókai Mór*). R.: *Várkonyi Zoltán* (rendező), film, 1965 (Magyar Nemzeti Filmarchívum)
 Tájékozódás: *História* és *Rubicon* c. folyóiratok, www.mult-kor.hu; *ANNO Online Történelmi Magazin*: www.an-no.hu

Tantárgy neve: Kultúra és gondolkodás a 15–18. században	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N11 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Viskolcz Noémi, főiskola tanár	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Az Osztatlan tanári képzés egyik fontos kurzusának célja egy adott történelmi korszak kultúrtörténeti jelenségeinek a megismerése, témája a 15-18. századi Magyar Királyság és Erdély központjaiban és peremvidékeiben megjelenő vallási irányzatok, szellemi és filozófiai áramlatok, művészi stílusok és kulturális jelenségek megismerése konkrét példákon írásos és képi források olvasása, illetve elemzése révén.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: - ismeri a korai újkor és a 18. század művelődéstörténeti folyamatait - ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit	
képesség: - képes a történettudomány/művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak alapján - képes a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - képes eredeti ötletek és kérdések felvetésére	
attitűd: - törekszik korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - törekszik önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - törekszik a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni	
autonómia és felelősség: - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat 1. Bevezetés, kurzuskövetelmények 2. Al'antica: művészet Mátyás király udvarában 3. A Jagelló-kor kulturális és művészeti jelenségei: megőrzés vagy hanyatlás? 4. Humanisták és a magyarországi humanizmus 5. A Habsburgok udvari kultúrája és mecénatúrája a korai újkorban 6. Az oszmán berendezkedés kulturális hatása Magyarországon. Oszmán emlékeink 7. A reformáció és irányzatai a Magyar Királyságban és Erdélyben 8. A katolikus egyház a korai újkorban a Magyar Királyságban és Erdélyben	

<p>9. Az erdélyi fejedelmi udvar a Báthoryak korában</p> <p>10. Bethlen Gábor fejedelmi udvara</p> <p>11. Az erdélyi fejedelmi udvar a Rákócziak korában</p> <p>12. A 18. századi Magyarország képe: a táj változásai és a népesség gyarapodás</p> <p>13. A barokk Magyarországon. A katolikus megújulás jelenségei a 18. században</p> <p>14. Zárthelyi dolgozat a félév anyagából, kurzuszárás</p>
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percben ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A tesztrészből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles. A gyakorlati jegy a prezentáció, az órai részvétel aktivitása és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga. Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.</p>
<p>Kötelező irodalom: <i>Evans, Robert J. W.:</i> The Making of the Habsburg Monarchy, 1550–1700: An Interpretation. Clarendon Press, 1979. <i>Igaz Rita:</i> A barokk Magyarországon. Bp. Corvina 2007. <i>Mikó Árpád:</i> A reneszánsz Magyarországon. Bp. Corvina 2009. A Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Főszerk. Kőszeghy Péter. Bp. Balassi. 2003-2016. vonatkozó szócikkek <i>Tusor Péter:</i> Katolikus konfesszionalizáció a kora újkori Magyarországon. Piliscsaba, PPKE, 2014. http://www.tk.pilisart.hu/</p> <p>Ajánlott irodalom: <i>Barlay Ö. Szabolcs:</i> Romon virág. Fejezetek a Mohács utáni reneszánszról. Bp., Gondolat, 1986. <i>Galavics Géza:</i> „Kössünk kardot az pogány ellen”. Török háborúk és képzőművészet, Bp. Corvina, 1986. <i>Horn Ildikó:</i> A könnyező krokodil. Bp. L'Harmattan, 2007. Magyar reneszánsz udvari kultúra. Szerk. R. Várkonyi Ágnes. Bp. Gondolat, 1987. <i>Monok István:</i> A humanizmus jellegzetességei a Magyar Királyságban és Erdélyben. In Stephanus noster. Tanulmányok Bartók István 60. születésnapjára. Szerk. Jankovics József. Bp. reciti, 87–104. <i>Pálffy Géza:</i> A 16. század története. Bp., Pannonica, 2000. <i>Péter Katalin:</i> A reformáció: kényszer vagy választás. Bp., Gondolat, 2004. Portré és imázs, szerk. G. Etényi Nóra - Horn Ildikó, Bp., 2008. <i>Rózsa György:</i> Magyar történetábrázolás a 17. században. Bp., Akadémiai, 1973. <i>Szakály Ferenc:</i> Mezőváros és reformáció. Bp. Balassi, 1995. <i>Tarnóc Márton:</i> Erdély művelődése Bethlen Gábor és a két Rákóczi György korában, Bp. Szépirodalmi, 1978. <i>Tóth István György:</i> Mivelhogy magad írást nem tudsz... Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon. Bp., MTA Történettudományi Intézet, 1996. <i>Viskolcz Noémi:</i> A mecenatúra színterei a főúri udvarban: Nádasdy Ferenc könyvtára. Bp., OSZK, 2013. <i>Vocelka, Karl:</i> Die Lebenswelt der Habsburger. Kultur- und Mentalitätsgeschichte einer Familie. Graz/Wien/Köln 1997.</p>

Tantárgy neve: Történetfilozófia és történelemelméletek	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N12 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Kunt Gergely, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: Az előadások a hallgatók filozófiai és korábbi tanulmányaik történetbölcseleti és historiográfiai	

ismereteire alapozva mutatják be a történelemfilozófia felvilágosodástól fellépő klasszikus szerzőit és problémáit. A történelemfilozófia legfőbb kérdése - van-e értelme az emberi történelemnek? - melletta szaktudomány területére vezetnek olyan, a történettudománytól elválaszthatatlan módszertani kérdések is, mint az időfogalom, a történeti tény meghatározása, a történészekről független létezése. Áttekintve a történelemfilozófia meghatározó korszakait, olyan szerzők szövegeivel és elméleteivel foglalkozunk, mint a német historizmust képviselő Humboldt, Ranke és Droysen, majd Burckhardt és Nietzsche történetbölcseleti elképzeléseivel kapcsolódóan elsősorban a történetírás természetére vonatkozó azon munkásságokat vesszük sorra amelyek napjainkban is nagy hatást gyakorolnak, végül a modern történelemelméleteket említjük (Marc Bloch, Foucault, Carr, Hayden White). Az előadásokon utalunk a történeti gondolkodással foglalkozó legújabb szövegekre is.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- Átlátja a történelemfilozófiai szövegek értelmezésének lehetőségeit és az értelmezés szakmailag elfogadott kontextusait.
- Ismeri a szélesen értelmezett történettudomány, történelemfilozófia alapvető szakkifejezéseit.

képesség:

- Képes megoldási javaslatokat adni a történeti-társadalmi elemzés során felmerülő problémák értelmezésére, az alapszakon belül elsajátított problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására.

attitűd:

- A történelemfilozófia gondolkodásmódjának sokszínűségét hitelesen közvetíti.

autonómia és felelősség:

- Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

Mi történelem?

2. Mi a történeti tény? I.
3. Mi a történeti tény? II.
4. A történelem értelme, iránya és haszna I.
5. A történelem értelme, iránya és haszna II.
6. A történeti megismerés, megértés és magyarázat I.
7. A történeti megismerés, megértés és magyarázat II.
8. A történelmi elbeszélés I.
9. A történelmi elbeszélés II.
10. A történelem retorikája I.
11. A történelem retorikája II.
12. A társadalomtörténet születése
13. Az Annales-iskola
14. A félév zárása

A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokviumon alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti. A kollokviumon legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Gyurgyák János-Kisantal Tamás (szerk.): Történetelmélet I-II. Budapest, 2006

Ajánlott irodalom:

Bódy Zsombor: Michel Foucault és a történeti diszciplína ma. In: Szekeres András (szerk.): A történész szerszámosládája. A jelenkori történeti gondolkodás néhány aspektusa. Harmattan-Atelier, Bp.2002. 37-50.

Löwith, Karl: Világtörténet és üdvtörténet. A történetfilozófia teológiai gyökerei. Atlantisz, Bp. 1996

White, Hayden: A történelem poétikája. *Aetas* 2001/1. 134-164.

Tantárgy neve: Totalitarizmus, diktatúra, demokrácia a 20. században	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR9N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyfelelős: kötelező
Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 9.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy

Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A tantárgy fókuszában a 20. századi demokráciák és diktatúrák felemelkedésének, működésének és – esetenkénti – bukásának története áll. Célja, hogy a hallgatókkal megismertesse azokat a körülményeket, amik lehetővé tették a korszak jobboldali és baloldali diktatúráinak és totalitárius államrendszereinek kiépülését, továbbá, hogy rávilágítson azok működésének hasonlóságaira és különbségeire. A tantárgy keretében kerül sor a 20. századi tradicionális illetve újonnan kialakuló demokráciák történetének bemutatására is, külön hangsúlyt helyezve a brit és az amerikai berendezkedés hagyományainak és gyakorlati működésének, valamint az ún. népi demokráciákban alkalmazott mechanizmusoknak a szembeállítására.</p>	
<p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató – megismeri a 20. századi demokráciák és diktatúrák történetét, a korszak eseményeit, folyamatait – ismeri a történettudomány alapvető szakkifejezéseit, a forrásolvasás módszereit – ismeri a történelmi kutatásokhoz szükséges problémamegoldó technikákat képesség: a hallgató képes – történelmi kutatásra, a gyűjtött információk értelmezésére – önállóan megtervezni és végrehajtani az adott korszak eseményeinek bemutatását a szakirodalom segítségével – eredeti kérdéseket és helytálló véleményt megfogalmazni az adott témára vonatkozóan attitűd: a hallgató törekszik – idegen társadalmak történelmének megismerésére – szakszerűen és érthetően kifejezni magát szóban és írásban – az információk kritikus elemzésére és bemutatására, önálló ítéletalkotásra autonómia és felelősség: a hallgató – felelősséget vállal szóbeli előadásaiért és szakmai szövegeiért – tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket – megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Követelmények ismertetése, előkészítés 2. Alapfogalmak, 20. századi körkép; A brit demokrácia a 20. században 3. Az Egyesült Államok demokráciája: a 2. világháború előtti évtizedek 4. Az USA a 20. század második felében 5. A 20. századi francia köztársaságok története (3-4-5.) 6. Olaszország a 20. században: királyság, fasiszta diktatúra, köztársaság 7. Németország története I.: császárság, köztársaság, náci diktatúra 8. Németország története II.: kettészakadás, az NSZK története 9. Spanyolország diktatúra és demokrácia között; A modernizáció keltette kihívások Japánban 10. A Szovjetunió felemelkedése, a sztálini rendszer kiépülése 11. A SZU 1945 utáni története 12. A népi demokráciák kialakulása, Közép-Kelet-Európa szovjetizálása 13. A kommunista tábor működési zavarai; rendszerváltozások 14. Zárthelyi dolgozat 	
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgató ppt-vel kísért prezentációt készít egy előre egyeztetett témából (kb. 35-40 percen), aminek írásbeli verzióját szemináriumi dolgozat formájában is benyújtja. Emellett bekapcsolódik az aktuális témához kapcsolódó órai beszélgetésekbe/vitákba. Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez a félév végén zárthelyi dolgozat írására kerül sor. A kifejtendő kérdéseket tartalmazó feladatlapok értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. A megszerzhető maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.</p>	

A gyakorlati jegy az órai teljesítmény, a prezentáció, a szemináriumi dolgozat és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

Bihari Mihály: Politológia – A politika és a modern állam. Pártok és ideológiák. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Bp. 2013.

Brooker, Paul: Twentieth-Century Dictatorships. The Ideological One-Party States. Palgrave Macmillan, Basingstoke 1995.

Fejtő Ferenc: A népi demokráciák története. I–II. Magvető, Bp. 1991.

20. századi egyetemes történet, I–II. Szerk. Németh István. Osiris, Bp. 2006.

Ormos Mária et al.: Diktátorok – diktatúrák. Napvilág, Bp. 1997.

Ajánlott irodalom:

Arendt, Hannah: A totalitarizmus gyökerei. Európa, Bp. 1992.

Egedy Gergely: Nagy-Britannia története. Kossuth, Bp. 2011.

Krausz Tamás: A Szovjetunió története, 1914–1991. Kossuth, Bp. 2008.

Magyarics Tamás: Az Amerikai Egyesült Államok története, 1914–1991. Kossuth, Bp. 2008.

Müller, Jan-Werner: Contesting Democracy. Political Ideas in Twentieth-Century Europe. Yale UP, New Haven–London 2011.

Németh István: Németország története. Egységtől az egységig, 1871–1990. Aula, Bp. 2002.

Romsics Ignác: A 20. század rövid története. Rubicon–Könyvek, Bp. 2011.

Tantárgy neve: Modernizáció és eszmeáramlatok a 19. századi Közép-Európában	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR9N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Rada János, egyetemi tanársegéd	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 9.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A szemináriumi foglalkozásokon Magyarország és a közép-európai térség felzárkóztatását célzó ideológiai, gazdaság- és társadalmpolitikai irányzatokat és a modernizációs folyamatok problémáit vizsgáljuk. Kitérünk a nyugati mintákat követő politikai irányzatokra, a vitákra és a spontán mintakövetésre is. Röviden áttekintjük Kelet-Közép-Európa 19. századi esemény-, társadalom- és gazdaságtörténetét is.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - ismeretekre tesz szert Kelet-Közép-Európa 19. századi esemény-, gazdaság- és társadalomtörténetének tárgykörében - továbbmélyíti eszmetörténeti ismereteit is képesség: a hallgató - képes a történetírás eredményeinek megismertetésére a szélesebb közönség számára - képes a történeti-politikai diskurzusok differenciáltabb, kritikai értelmezésére - képes átlátni a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítését, működését, és képes a történeti-kulturális jelenségeket európai kontextusban értelmezni - képes problémák megfogalmazására, önálló ítéletalkotásra attitűd: a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a történettudomány gondolkodásmódját hitelesen közvetíti autonómia és felelősség: a hallgató - olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot alakít ki, amely segíti önmaga és környezete</p>	

fejlődését, tudatosodását - nyitott az eltérő nemzeti és felekezeti nézőpontok megértésére, előítéletektől mentes - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit felhasználja önművelésében, önismeretében	
Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat 1. Bevezetés; kurzuskövetelmények ismertetése 1. A romantika szerepe és specifikus jegyei a 19. századi Kelet-Közép-Európában 2. A liberális irányzatok sajátosságai Kelet-Közép-Európában 3. A nemesi liberalizmus programja és irányzatai a magyar reformkorban 4. Abszolutizmus és modernizáció Magyarországon 1849 után 5. Nacionalizmus és nemzeti mozgalmak a Habsburgok és a Romanovok birodalmában 6. Lengyel perspektívák az Orosz Birodalomban 7. Csehek a Habsburg-államalakulatban 8. Gazdaság, ipar, iparosodás 9. A társadalomfejlődés sajátosságai 10. Iskolák, művelődés 11. Az állam mint a modernizáció motorja? Centralizációs programok a modernizáció előmozdítására 12. A kapitalizmus kritikájának válfajai: antiszemita, konzervatív és szocialista mozgalmak 13. Összefoglalás 14. Zárthelyi dolgozat	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: A hallgatók folyamatosan haladnak olvasmányaikkal, és a szemináriumi foglalkozások során hétről hétre számot adnak tudásukról – megfogalmazva önálló véleményüket is egy-egy vizsgált témában. Továbbá a félév során előadást tartanak egy általuk választott témából (min. 30 perc, PPT segítségével), majd a félév végén zárthelyi dolgozatban adnak számot tudásukról.	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges, amelyet legalább 50%-os szinten kell teljesíteni (50–60% elégséges; 61–75% közepes; 76–90% jó; 91–100% jeles). A félév végi aláírás feltétele a rendszeres órai részvétel és a prezentáció megfelelő teljesítése, a jegyet pedig a zárthelyi dolgozat és a prezentációra kapott pontok összegzett eredménye adja. (A szemináriumok során legaktívabb hallgatók többletpontokat kapnak.) Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.	
Kötelező irodalom: <i>Berend T. Iván:</i> Kisiklott történelem. Közép- és Kelet-Európa a hosszú 19. században. História–MTA Történettudományi Intézete, Bp. 2003. <i>Hanák Péter:</i> Társadalmi struktúrák a 19. századi Közép-Európában. Történelmi Szemle 39/2. (1997) 159–177. <i>Janowski, Maciej:</i> Kecskék és tokhalak. A közép-kelet-európai liberalizmus sajátosságai a francia forradalom és az első világháború között. Aetas 14/1–2. (1999) 130–146. <i>Wandycz, Piotr Stefan:</i> A szabadság ára. Kelet-Közép-Európa története a középkortól máig. Osiris, Bp. 2004. 94–185.	
Ajánlott irodalom: Csehország a Habsburg-monarchiában 1618–1918. Esszék a cseh történelemről. Szerk. Szarka László. Gondolat, Bp. 1989. <i>Davies, Norman:</i> Lengyelország története. Osiris, Bp. 2006. <i>Halecki, Oscar:</i> A nyugati civilizáció peremén. Kelet-Közép-Európa története. Osiris–Századvég, Bp. 2000. <i>Niederhauser Emil:</i> Kelet-Európa története. MTA Történettudományi Intézet, Bp. 2000. <i>Péter László:</i> Az Elbától keletre. Tanulmányok a magyar és kelet-európai történelemből. Osiris, Bp. 1998. <i>Takáts József:</i> Modern magyar politikai eszmétörténet. Osiris, Bp. 2007. 8–102.	

Tantárgy neve: Az oktatás és művelődés intézményei az újkori Magyarországon	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR9N04 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 9.	Előfeltétel: nincs

Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Az előadás célja, hogy áttekintsük a felvilágosodás és a nemzeti ébredés korától a 20. század elejéig tartó időszak kulturális szerkezetét Magyarországon. A hagyományosan a „magas” kultúrához sorolt jelenségeken kívül a társadalomszerveződés és a tárgyi kultúra sajátosságaira is figyelmet fordítunk. Az előadás két kitüntetett kontextusa a modern nemzet születése és a polgárosodás, és lehetőség szerint visszatérően kitekintünk a közép-európai régió párhuzamos fejleményeire.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - megismeri a művelődéstörténet alapvető szakkifejezéseit és a fontosabb vitakérdéseit, - megismeri az alapvető magyarországi művelődéstörténeti folyamatokat és európai összefüggésekbe ágyazására, - megismeri a művelődéstörténet jellegzetes forrásainak felhasználására épülő módszereket</p> <p><i>képesség:</i> a hallgató képes - a művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalom alapján - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére</p> <p><i>attitűd:</i> a hallgató törekedik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni</p> <p><i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a kultúra a társadalmi folyamatokra gyakorolt sokszínű hatásának megértésére</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: <i>Gyakorlat:</i> 1. Bevezetés: a felvilágosodás, a művelődés, a nacionalizmus és a nemzetépítés fogalma; 2. Körkép a 18-19. századi Közép-Európa művelődéstörténeti folyamatairól és a párhuzamokról 3. Az irodalom kitüntetett szerepe a nemzetté válásban 4. A nyelvkérdés 5. A történetírás célja, helyzete és színvonala 6. Építészet és képzőművészet 7. A zene és a művelődés 8. Az oktatás intézményrendszere 9. Az iskoláztatás kiterjedése a társadalom csoportjaiban 10. A tudományosság céljai és szerveződése 11. Az egyesület mint társadalomszerveződés 12. Az anyagi kultúra változásai 13. Test, higiénia, egészségkultúra 14. Összefoglalás, félévzárás</p> <p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percen ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A teszt részből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles. A gyakorlati jegy prezentáció, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga. Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.</p>	
Kötelező irodalom:	

Dobszay Tamás: A művelődés és műveltség polgárosodása. In: Gergely András (szerk.): 19. századi magyar történelem, 1790–1918. Osiris, Budapest, 1998. 159–196.
Domanovszky Sándor (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Budapest, é.n. (5. kötet)
Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Osiris, Budapest, 1998. 315–490.
Vermes Gábor: Kulturális változások sodrában. Balassi, Budapest, 2011.
Wandycz, Piotr: The Price of Freedom. Routledge, London etc, 2011.

Ajánlott irodalom:

Bíró Ferenc: A felvilágosodás korának magyar irodalma. Balassi, Budapest, 1994.
Bíró Ferenc: A legnagyobb pennaháború: Kazinczy Ferenc és a nyelvkérdés. Argumentum, Budapest, 2010.
Dobszay László: Magyar zenetörténet. Planétás, Budapest, 1998.
Fábri Anna: Az irodalom magánélete. Irodalmi szalonok és társaskörök Pesten, 1779–1848. Magvető, Budapest, 1987.
Karády Viktor: Iskolarendszer és felekezeti egyenlőtlenségek. Replika, Budapest, 1997.
Mészáros István (s.a.r.): Ratio Educationis. Akadémiai, Budapest, 1977.
Müller, Detlef K. – Ringer, Fritz – Simon, Brian (eds.): The Rise of the Modern Educational System. Structural Change and Social Reproduction, 1870-1920. 1987. Cambridge UP, Cambridge etc., 1987.
Niederhauser Emil: Kelet-Európa története. MTA TTI, Budapest, 2000.
Niederhauser Emil: A történetírás története Kelet-Európában. MTA TTI, Budapest, 2001.
Pukánszky Béla: Német polgárság magyar földön. Lucidus, Budapest, 2000. (1940.)
Sasfi Csaba: A felsőbb iskolázottság térhódítása a magyarországi késő rendi társadalomban. Történelmi Szemle, 2008. 2. 163-194
Szelestei N. László: Irodalom- és tudományszervezési törekvések a 18. századi Magyarországon, 1690-1790. OSZK, Budapest, 1989.
Zádor Anna: Klasszicizmus és romantika: A XIX. század művészete. Corvina, Budapest, 1976.

Tantárgy neve: Írásbeliség és képi ábrázolás a történelemben Literacy and Imagery in History	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Gyulai Éva doc.	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A tantárgy a történelemnek elsősorban a közép- és újabb kori írásos forrásaira és a történelmi jelenségek, személyek, események képi ábrázolására (történelmi ikonográfia) fókuszál. A hallgatók megismerik a legfontosabb forrástípusokat, a forrást kibocsátó kormányzati szervek, egyéb joghatóságok, írásszervek (egyházi intézmények, kancellária, joghatóságok stb.), magánszemélyek írásbeliségének jellemzőit (nyelv, paleográfia, íráskutatás stb.). A kurzus a hivatali és magán-nyelvhasználat (latin és német mint lingua franca, nemzeti nyelv, anyanyelv és liturgikus nyelv), a nyelv és írás kapcsolatának vizsgálata mellett kitér az írástudás, alfabetizáció kérdésére is. Kiemelten tárgyalja a nyomdák és könyvkiadás, sajtó történetét, a nyomtatványok klasszifikációját, majd a történettudományban játszott szerepüket. A történelmi ikonográfia tárgyalásánál a korstílusok és művészeti irányzatok fő jellemzői, illetve a legfontosabb műfajok alapjainak megismertetése után (festészet, plasztika, sokszorosított grafika, rajz stb., ideértve a fotó és a mozgókép, filmművészet, média és internet alkotásait is) a történelem ábrázolásának, illusztrálásának és népszerűsítésének problémakörével foglalkozunk, kiemelve a forráskritika meghatározó szerepét a történettudomány művelésében és a történelem ábrázolásának területein</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri a korai újkor művelődéstörténelmi és történelmi folyamatait, - ismeri és használja az írásos és képi források elemzésének módszereit képesség: a hallgató képes - a történettudomány/művelődéstörténet újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalmak</p>	

<p>alaján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére <p>attitűd:</p> <p>a hallgató törekedik</p> <ul style="list-style-type: none"> - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni <p>autonómia és felelősség:</p> <p>a hallgató</p> <ul style="list-style-type: none"> - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <p>Gyakorlat:</p> <p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1–2. Írásbeliség, nyelvhasználat és vizuális művészet a klasszikus antikvitásban 3–4. A középkor ábrázolása a korabeli írásos és ikonográfiai forrásokban 5–6. A kora újkori történelem kéziratos, nyomtatott forrástípusai, történeti ikonográfia a reneszánsz és korai barokk művészetben 7. zárthelyi dolgozat 8–9. Könyvkiadás, könyvkultúra és írásbeliség a 18. században, barokk történelemábrázolás a vizuális művészetekben 10. Történelmi film vetítése 11–12. Történeti ikonográfia a 19–20. században, új médiumok: fénykép, film, video, internet 13. Múzeumlátogatás 14. A kurzus zárása
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése:</p> <p>1 zárthelyi dolgozat a 6. témát követően a témákhoz kapcsolódó kötelező olvasmányokból. Értékelés: 2 = 30%, 3 = 50 %, 4 = 70 %, 5 = 85%;</p> <p>Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: órai aktivitás és zh. alapján.</p> <p>Ötfokozatú (1–5) értékelés: 2 = 40 %, 3 = 60 %, 4 = 70 %, 5 = 85 %; zh beszámítása 1/2 arányban az érdemjegyre.</p>
<p>Kötelező irodalom:</p> <p><i>Whiteclay Chambers II, John–Culbert, David</i> (eds.): <i>World War II, Film, and History</i>. Oxford University Press, USA, 1996 (Elérhető az interneten)</p> <p><i>Rózsa György</i>: <i>Magyar történetábrázolás a 17. században</i>. Budapest, 1973</p> <p>Ajánlott irodalom:</p> <p><i>Ford, Win</i>: <i>The Problem of Literacy in Early Modern England</i>. <i>History – The Journal of the Historical Association</i>, 78 (1993)/252. 22–37. (interneten elérhető)</p> <p><i>Hudi József</i>: <i>Alfabetizáció és népi írásbeliség a 18–19. sz.-ban</i>. <i>Rubicon</i> 6. (1990) 16–19.</p> <p><i>Jakó Zsigmond</i>: <i>Írás, könyv, értelmiség. Tanulmányok Erdély történelméhez</i>. Kriterion, Bukarest, 1976</p> <p><i>Madas Edit–Monok István</i>: <i>A könyvkultúra Magyarországon</i>. Balassi, Budapest, 1998</p> <p><i>A magyar hivatali írásbeliség fejlődése 1181–1981</i>. Szerk. <i>Kállay István</i>. (Magyar Herold. Forrásközlő, családtörténeti és címertani évkönyv Nr. 1.) ELTE, Budapest, 1984</p> <p><i>Mikó Árpád–Sinkó Katalin</i> (szerk.): <i>Történelem–kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon</i>. Kiállítási katalógus (Magyar Nemzeti Galéria 2000. márc. 17–szept. 24.) Budapest, 2000</p> <p><i>Cennerné Wilhelmb Gizella</i>: <i>A Zrínyi család ikonográfiája</i>. Balassi, Budapest, 1997</p> <p><i>Föglein Antal</i>: <i>A vármegyei jegyzőkönyv. Levéltári Közlemények</i> 16. (1938) 142–167.</p> <p><i>Galavics Géza</i>: <i>Kössünk kardot az pogány ellen. Török háborúk és képzőművészet. Képzőművészeti</i>, Budapest, 1986</p> <p><i>Pallai Mária</i>: <i>Történelem, képek, képzetek</i>. <i>Klió</i> 13. (2004)/2.</p> <p><i>Tóth István György</i>: <i>Mivelhogy magad írást nem tudsz. Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon</i>. MTA TTI, Budapest, 1996 (Társadalom- És Művelődéstörténeti Tanulmányok 17.)</p> <p><i>Özönvíz</i>. (Írta: <i>Henryk Sienkiewicz</i>). R: <i>Jerzy Hoffman</i>, 1974. Fesztivál Film–DVD. 2000</p>

Tájékoztató: História és Rubicon c. folyóiratok, www.mult-kor.hu; ANNO Online Történelmi Magazin: www.an-no.hu

Tantárgy neve: Szabadon választható II. A zsidóság és a holokauszt történetének néhány aspektusa	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus a holokausztban kulminálódó zsidóellenes érzelmek és teóriák szemszögéből vizsgálja a zsidóság történetének egyetemes és magyar vonatkozásait. Célja az ókortól létező antijudaista előítéletek és sztereotípiák, valamint a modern antiszemitizmus gondolatai között fennálló kapcsolat bemutatása. A téma feldolgozása kronologikus rendben történik, párhuzamba állítva a vonatkozó egyetemes és magyar eseményeket.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák:</p> <p>tudás: a hallgató – megismeri a zsidóság és a holokauszt történetét – ismeri a történettudomány alapvető szakkifejezéseit, a forrásolvasás módszereit – ismeri a történelmi kutatásokhoz szükséges problémamegoldó technikákat</p> <p>képesség: a hallgató képes – történelmi kutatásra, a gyűjtött információk értelmezésére – önállóan megtervezni és végrehajtani az adott korszak eseményeinek bemutatását az olvasott forrás(ok) és szakirodalom segítségével – eredeti kérdéseket és helytálló véleményt megfogalmazni az adott témára vonatkozóan</p> <p>attitűd: a hallgató törekszik – más népek, társadalmak, kultúrák, vallások megismerésére – szakszerűen és érthetően kifejezni magát szóban és írásban – az információk kritikus elemzésére és bemutatására, önálló ítéletalkotásra</p> <p>autonómia és felelősség: a hallgató – felelősséget vállal szóbeli előadásaiért és szakmai szövegeiért – tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket – megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében – a nemzetiségi, kulturális és vallási különbségeket tiszteletben tartja és a sajáttól eltérő kisebbségi csoportok értékeit elismeri – felismeri a demokratikus értékek és az aktív állampolgárság jelentőségét – tiszteletben tartja a személyiségi és az emberi jogokat</p>	

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat:**

1. Követelmények ismertetése, előkészítés
2. A zsidóság európai megtelepedésének története
3. A zsidó-keresztény viszony alakulása az emancipáció kora előtt
4. A zsidóság története Magyarországon a kezdetektől a 18. század végéig
5. Az emancipáció és következményei Európában és Magyarországon
6. Antiszemitizmus és nemzetiszocializmus a császári és a weimari Németországban
7. A hitleri ideológia és diktatúra jellegzetességei; Német zsidópolitika 1933 és 1941 között
8. A világháború és a forradalmak hatása a magyar zsidóságra; Zsidóellenesség Magyarországon 1941-ig
9. Az európai zsidóság megpróbáltatásai a második világháború idején; Az *Endlösung* megvalósítása
10. A vészkorszak Magyarországon
11. A zsidóellenes politika hazai fogadtatása
12. A külvilág válasza az európai népirtásra, mentési kísérletek
13. A holokauszt hazai és külföldi mérlege, következményei és tanulságai
14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgató ppt-vel kísért prezentációt készít egy előre egyeztetett témából a megadott források felhasználásával (kb. 35-40 percben), aminek írásbeli verzióját szemináriumi dolgozat formájában is benyújtja. Emellett bekapcsolódik az aktuális témához kapcsolódó órai beszélgetésekbe/vitákba.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez a félév végén zárthelyi dolgozat írására kerül sor. A kifejtendő kérdéseket tartalmazó feladatlapok értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. A megszerezhető maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy az órai teljesítmény, a prezentáció, a szemináriumi dolgozat és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

Braham, Randolph L.: A népirtás politikája. A holokauszt Magyarországon. Új Mandátum, Bp. 2003.

Dawidowicz, Lucy L.: The War Against the Jews. Bantam, London 1986.

Ettinger, Smoel: A zsidó nép története – A modern kor. A 17. századtól napjainkig. Osiris, Bp. 2002.

Gyurgyák János: A zsidókérdés Magyarországon. Politikai eszmétörténet. Osiris, Bp. 2001.

Hosszú Gyula: Utak a holokauszthoz, történetek a holokausztról. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen 2002.

Karsai László: Holokauszt. Pannonica, Bp. 2001.

Ajánlott irodalom:

Friedlander, Saul: Memory, History, and the Extermination of the Jews of Europe. Indiana UP, Bloomington 1993.

Gonda László: A zsidóság Magyarországon 1526–1945. Századvég, Bp. 1992.

Katz, Jakov: Az előítélettől a tömeggyilkosságig. Az antiszemitizmus története 1700–1933. Osiris, Bp. 2001.

Prepuk Anikó: A zsidóság Közép- és Kelet-Európában a 19–20. században. Csokonai, Debrecen 1997.

Tantárgy neve: Szabodon választható II. (Idegen nyelvű szakszöveg-olvasás: német; <i>Aufbaukurs</i> és/vagy <i>Abiturkurs</i>)	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N06 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelezően választott
Tárgyfelelős: Szlávik Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSc)	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 8.	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja	
A már bizonyos nyelvi előképzettséggel rendelkező (nyelvvizsga előtt álló, optimális esetben „C” típusú, középfokú állami nyelvvizsgával bíró) hallgatók alkalmassá tétele a német nyelvű – esetünkben a görög–	

római hadtörténet, illetve az új- és legújabb kori hadtörténet témakörébe vágó – szakirodalom folyamatos, és mindinkább önálló olvasására.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- nyelvtudás; kiemelten biztos nyelvtani ismeretek és bőséges szókincs

képesség:

- Esetenként szótár használatával képes az idegen nyelvű szövegek (esetünkben: német nyelvű szak-szövegek) önálló értelmezésére elsajátítására és rendszerezésére.

attitűd:

- Igényességet fejleszt ki az információk kritikus elemzésére és feldolgozására.
- Törekszik az információkat különböző szempontok szerint átgondolni és bemutatni.

autonómia és felelősség:

- Megszerzett nyelvi-nyelvtani ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.
- Kialakít olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás

Tantárgy tematikus leírása: félévről-félévre folytatódó foglalkozások. Második rész (II.) *Aufbaukurs* és/vagy *Abiturkurs*.

A különböző szintű foglalkozásokba nyelvi előképzettségüknek megfelelően tudnak bekapcsolódni a hallgatók. A foglalkozások folyamatosak.

Képzési metódus: A fénymásolatban (xeroxban) a hallgatók számára kiadott szövegeket a foglalkozások résztvevői otthon feldolgozzák. Az órákon folyamatos olvasással ezeket a szövegeket fordítjuk és értelmezzük. (Kezdetben bőséges, később a szükséghez képest elégséges nyelvtani magyarázatokkal.) A két félévre, ill. két nagy tematikai egységre tervezett kurzus második részében még erősebben jelentkező célkitűzés a nyelvtani ismeretek megszilárdítása és a szókincs fejlesztése. Egy külön fejlesztendő irány itt a szóképzés (*Die Wortbildung*).

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Félévközi számonkérés módja: A kurzus végén, számonkérés jelleggel, a hallgatók egy-egy részükre kiválasztott, és számukra addig ismeretlen német nyelvű (szak)szöveg fordításával és értelmezésével adnak számot a jelen foglalkozás során megszerzett ismereteikről. Az egyes foglalkozásra kiadott anyagok feldolgozása otthon történik.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Értékelése: ötfokozatú (1–5) 2 = 40 %, 3 = 60 %, 4 = 70 %, 5 = 85 %.

Kötelező irodalom

Karácsony Lajos – Dr. Tálasi Istvánné, Német nyelvtan a középiskolák számára, Tankönyvkiadó, Budapest, 1990¹⁶ (azóta több, változatlan kiadásban)

vagy

bármely más, újabban megjelent középiskolai német nyelvtankönyv. Ez utóbbi esetben azonban előzetes egyeztetés szükséges!

Ajánlott irodalom: a német) nyelvű szövegek fordításához, ill. az egyes helyek értelmezéséhez felhasználható segédkönyvek

1. *Uzgonyi Pál*: Rendszeres német nyelvtan, Aula kiadó, Budapest, 1996.
2. *Wahrig, G.*: Deutsches Wörterbuch – mit einem „Lexikon der deutschen Sprachlehre” (Hrsg. in Zusammenarbeit mit zahlreichen Wissenschaftlern und anderen Fachleuten). Völlig überarbeitete Auflage, Mosaik Verlag/Verlagsgruppe Bertelsmann GmbH (München), 1981 (= 1966¹)
3. – Ue. magyarországi kiadásban is: Deutsches Wörterbuch/Német értelmező szótár, Kultúra International, Budapest, 1990.

Tantárgy neve: Szabadon választható I. – <i>Nyugat és Kelet a magyar középkorban</i>	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR10N05 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelezően választott
Tárgyfelelős: Dr. Süttő Szilárd, egy. docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 10.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Az előadás először is a középkori magyarság autochton történeti fejlődésére befolyással bíró elemek: a kereszténység nyugati és keleti arculatának vonásait viselő európai társadalmi és politikai viszonyok, illetve a magyarság steppei örökségéből áthagyományozódott jellegzetességek főbb sajátágaival foglalkozik. A továbbiakban vizsgálat tárgyát képezi a fenti tényezők hatása a keresztény királyság megalapítására, a magyar szent királyok tiszteletére, a patrimonialis királyságnak, illetve az Anjouk kormányzati rendszerének jellegére és szervezetére, a familiaritás intézményére és a magyar rendiség kialakulására, továbbá a más etnikumokkal és vallásokkal, illetve az ezekhez tartozókkal szembeni türelemre.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A hallgató legyen tájékozott a magyar és egyetemes kulturális jelenségek történetiségének általánosan elfogadott jellemzői, adatai körében. képesség: A hallgató értelmezze a magyar és európai kulturális és történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát. attitűd: A hallgató törekedjen történeti tudásának folyamatos fejlesztésére. autonómia és felelősség: A hallgató alakítson ki olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
	<p>Gyakorlat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A steppe kultúrája. 2. A kereszténység nyugati és keleti arculata. 3. Az Árpádok vérségi joga. 4. A keresztény királyság megalapítása. 5. A „szent királyok” fogalma. 6. A patrimonialis királyság szervezete, hatalmi pillérei. 7. Az Anjou-királyság kormányzati rendszere. 8. Hűbériség és familiaritás. 9. A rendiség megjelenései Magyarországon. 10. Nyugati és keleti elemek a középkori magyarság hadakozásában. 11. Nem magyar etnikumok a középkori Magyarországon. 12. Nem keresztény vallások a középkori Magyarországon. 13. <i>Propugnaculum Christianitatis</i>. 14. Zárthelyi dolgozat.
<p>Félévközi számonkérés módja és értékelése: Az órákon való aktív részvétel a kurzus végén írt zárthelyi dolgozaton alapuló, elégtelennél jobb kalkuluson eggyel javíthat.</p> <p>Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félév végi zárthelyi dolgozat ötfokozatú értékelésének szintjei a következőképp határolódnak el: 50% és ez alatt elégtelen, 51–60% elégséges, 61–75% közepes, 76–90% jó, 91–100% jeles. A félév végi osztályzatot a félévközi munka a fent említett módon befolyásolhatja.</p>	
<p>Kötelező irodalom: – <i>Deér József:</i> Pogány magyarság – keresztény magyarság. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1938. (Reprint: Budapest, Holnap, 1993.; Máriabesnyő-Gödöllő, Attraktor, 2007.) – <i>Hintze, Otto:</i> Typologie der ständischen Verfassungen des Abendlandes. In: <i>Uő: Staat und Verfassung. Gesammelte Abhandlungen Bd. I, Zur allgemeinen Verfassungsgeschichte, 2. Aufl. hrsg. Gerhard Oestreich, Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1962. 120–139. (Eredeti megjelenés: Historische Zeitschrift 1930, 229–248.)</i> – <i>Kubinyi András:</i> Nemzetiségi és vallási tolerancia a középkori Magyarországon. In: <i>Főpapok, egyházi intézmények és vallásosság a középkori Magyarországon. Budapest, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, 1999. 123–138.</i></p>	

– *Süttő Szilárd*: „... *temporibus sanctorum regum Hungarie*” (A „szent királyok” fogalma a 14. század végi Magyarországon). In: *Studia professoris – Professor studiorum*. Tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára. Szerkesztette: Almási Tibor, Draskóczy István, Jancsó Éva. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2005. 315–322.

Ajánlott irodalom:

– *Bónis György*: Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. (Sajtó alá rendezte és az utószót írta Balogh Elemér.) Budapest, Osiris, 2003. (Eredeti megjelenés: Kolozsvár, 1947.)

– *Deér, Josef*: *Heidnisches und Christliches in der altungarischen Monarchie*. Szeged, Városi Nyomda, 1934.

– *Engel Pál*: Társadalom és politikai struktúra az Anjou-kori Magyarországon, Budapest, MTA Történettudományi Intézete, 1988. (Új kiadás: uő.: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Válogatta, szerkesztette, a jegyzeteket gondozta: Csukovits Enikő. Budapest, Osiris, 2003. 302–319.)

– *Gerics József*: A korai rendiség Európában és Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1987.

– *Kapitánffy István*: *Hungarobyzantina*. Bizánc és a görögség középkori magyar forrásokban. Budapest, Typotex, 2003.

– *Prohászka Lajos*: *A Vándor és a Bujdosó*. Budapest, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó, 1936. (Első kiadás a Minerva 1932–1935-ös évfolyamaiban. Új kiadások: Budapest, Danubia, 1941., Szeged, Universum, 1990., Budapest, Lucidus, 2005.)

Tantárgy neve: Új- és jelenkori társadalomtörténet	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR8N09 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 9.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A kurzus Magyarország társadalmi átalakulását vizsgálja a rendiség bomlási folyamaitól a 20. századig. A makroszerkezeti változások mellett a társadalom szerkezetére vonatkozó diskurzust, valamint egyes mikroszintű elemzéseket is tárgyalunk az órákon.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - megismeri az új- és jelenkori magyar társadalomtörténet folyamatait és a fontosabb vitakérdéseit, - megismeri a korabeli Magyarország társadalmi csoportjainak életét meghatározó gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket képesség: a hallgató képes - a történettudomány újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalom alapján - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére attitűd: a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban - önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni autonómia és felelősség: a hallgató - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket	
Tantárgy tematikus leírása: Előadás: 1. Áttekintés és historiográfia 2. Népesedési folyamatok 3. Település és térszerkezet	

4. Tevékenységszerkezet, vagyon- és jövedelemmegoszlás
5. Rang- és presztízs
6. Kultúra, életforma, etnicitás
7. Fixáció és mobilitás
8. A két világháború közötti társadalom kortárs értelmezései
9. Társadalmi osztályok és rétegek 1. (parasztság, munkásság, kispolgárság)
10. Társadalmi osztályok és rétegek 2. (értelmiség, vállalkozó polgárság, hatalmi elit)
11. Etnikum, felekezet, életmód
12. Társadalmi mobilitás a 2. világháború után
13. Társadalmi jelenségek a Kádár-korban
14. Összefoglalás, kurzuszárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Óralátogatás a szabályzat szerint. Félévközi számonkérés nincs.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokvium szóbeli, a tételsor az egyes előadások (1-13.) témáinak felel meg.

Kötelező irodalom:

Bácskai Vera (Hrsg.): Bürgertum und bürgerliche Entwicklung in Mittel- und Osteuropa. MTA, Budapest, 1986.

Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Budapest, 2001.

Gyáni Gábor (szerk.): Magyarország társadalomtörténete, 1920-1944. (Szöveggyűjtemény). Budapest, 2001.

Kövér György (szerk.): Magyarország társadalomtörténete a reformkortól az első világháborúig. (Szöveggyűjtemény) I-II. Budapest, 2001.

Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

Bácskai Vera: A vállalkozók előfutárai. Magvető, Budapest, 1988

Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek.

Gyáni Gábor: Az utca és a szalon: a társadalmi térhasználat Budapest, 1870-1940. Új Mandátum, Budapest, 1999.

Hanák Péter: The Image of the Germans and Jews in 19. century Hungary. In: Pride and Prejudice. National Stereotypes in 19. and 20. century Europe, East to West. CEU, Budapest, 1995. 67-87.

Horváth Sándor: A kapu és a határ. Mindennapi Sztálinváros. MTA Történettudományi Intézet, Budapest, 2004.

Kövér György (szerk.): Zombékok. Középosztályok és iskoláztatás Magyarországon. Osiris, Budapest, 2006.

Sebők Marcell (szerk.): Sokszínű kapitalizmus. Pályaképek a magyar tőkés fejlődés aranykorából. HVG, Budapest, 2004.

Kunt Gergely: Kamasztükrök. A hosszú negyvenes évek társadalmi képzetei fiatalok naplóiban. Korall, Budapest, 2017.

Sasfi Csaba: Gimnazisták és társadalom Magyarországon a 19. század első felében. Korall, Budapest, 2013.

Tóth Zoltán: A rendi norma és a keresztyén polgárisodás. Századvég, 1991. 2-3. 75-130.

Tantárgy neve: Források a hidegháború történetéhez	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR10N01 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 10.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy keretében a hallgatók primer történelmi források olvasásán és elemzésén keresztül mélyítik el a hidegháborús korszakra vonatkozó ismereteiket. Cél a téma többoldalú megközelítése, ezért a feldolgozás-	

ra kerülő források kiválasztásakor elsődleges szempont az eltérő – alapvetően keleti és nyugati – nézőpontok szemléltetése, valamint a hidegháborús vetélkedés logikájának, fordulópontjainak és következményeinek, illetve eredményeinek a bemutatása.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

a hallgató

- megismeri a hidegháború korának folyamatait, problémáit
- ismeri a történettudomány alapvető szakkifejezéseit, a forrásolvasás módszereit
- ismeri a történelmi kutatásokhoz szükséges problémamegoldó technikákat

képesség:

a hallgató képes

- történelmi kutatásra, a gyűjtött információk értelmezésére
- önállóan megtervezni és végrehajtani az adott korszak eseményeinek bemutatását az olvasott forrás(ok) és szakirodalom segítségével
- eredeti kérdéseket és helytálló véleményt megfogalmazni az adott témára vonatkozóan

attitűd:

a hallgató törekszik

- idegen társadalmak történelmének megismerésére
- szakszerűen és érthetően kifejezni magát szóban és írásban
- az információk kritikus elemzésére és bemutatására, önálló ítéletalkotásra

autonómia és felelősség:

a hallgató

- felelősséget vállal szóbeli előadásaiért és szakmai szövegeiért
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
- megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében

Tantárgy tematikus leírása:

Gyakorlat:

1. Követelmények ismertetése, előkészítés
2. A forrásfeldolgozás szabályai
3. W. S. Churchill fultoni beszéde, 1946. márc. 5. (Németh: 67–68. o.)
4. Kennan „hosszú távirata” Moszkvából, 1946. február 22. (Németh: 61–67. o.); A Novikov-távirat: „Az amerikai külpolitika a háború utáni időszakban”, 1946. szept. 27. (Németh: 103–109. o.)
5. Az Észak-atlanti Szerződés, 1949. ápr. 4. (Németh: 99–102. o.); A Varsói Szerződés, 1955. május 14. (Németh: 293–298. o.)
6. J. McCarthy: „Itt van a kezemben”, 1950. febr. 20. (*A XX. század nagy beszédei*: 205–208. o.); Ny. Hruscsov: „El kell törölnünk a személyi kultuszt”, 1956. febr. 25. (*A XX. század nagy beszédei*: 223–229. o.)
7. Eisenhower Warns the Soviets About Militarization of Space, 1958 (Hillstrom: 173–174. o.); Premier Khrushchev Comments on the U.S.–Soviet Rivalry in Space, 1958 (Hillstrom: 174–175. o.)
8. Hruscsov és Kennedy üzenetváltása a kubai rakétaválság kapcsán, 1962. október 26–28. (Halmosy: 359–368. o.)
9. J. R. Oppenheimer: „Mély erkölcsi függésünk”, 1945. nov. 2. (*A XX. század nagy beszédei*: 190–193. o.); Az atomcsendszerződés, 1963. aug. 5. (Németh: 369–371. o.); Az atomsorompó-egyezmény, 1968. júl. 1. (Németh: 380–385. o.)
10. J. W. Fulbright: A hatalom gögje, 1966 (Bödy–Urbán: 451–453. o.); A vietnámi háborút lezáró párizsi egyezmény, 1973. jan. 27. (Halmosy: 514–527. o.)
11. L. B. Johnson: „A Nagy Társadalom”, 1964. máj. 22. (*A XX. század nagy beszédei*: 270–272. o.); A. Szolzsenyicin: „Csak azt tudnám, minek örülnek!”, 1978. jún. 8. (*A XX. század nagy beszédei*: 325–328. o.)
12. R. M. Nixon beszámolója a moszkvai csúcstalálkozóról, 1972 (Bödy–Urbán: 470–472. o.); H. Kissinger az USA Európa-politikájáról, 1973. ápr. 23. (Németh: 485–486. o.); Az EBEÉ záróokmányának tíz alapelve, 1975. aug. 1. (Németh: 490–495. o.)
13. II. János Pál pápa. 1983. jún. 18. (*A XX. század nagy beszédei*: 342–345. o.), V. Hável, 1990. jan. 1. (*A XX. század nagy beszédei*: 356–360. o.)
14. Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgató ppt-vel kísért prezentációt készít egy előre egyeztetett témából a megadott források felhasználásával (kb. 35-40 percben), aminek írásbeli verzióját szemináriumi dolgozat formájában is benyújtja. Emellett bekapcsolódik az aktuális témához kapcsolódó órai beszélgetésekbe/vitákba.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez a félév végén zárthelyi dolgozat írására kerül sor. A kifejtendő kérdéseket tartalmazó feladatlapok értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. A megszerzhető maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy az órai teljesítmény, a prezentáció, a szemináriumi dolgozat és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

A XX. század nagy beszédei. Szerk. MacArthur, Brian. Agave, Bp. 2006.

Európa 1945–2000. A megosztástól az egységig. Szerk. Németh István. Aula, Bp. 2004.

Hillstrom, Kevin: The Cold War (Primary Sourcebook). Omnigraphics, Detroit 2006.

Nemzetközi szerződések, 1945–1982. A második világháború utáni korszak legfontosabb külpolitikai szerződései. Szerk. Halmosy Dénes. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó–Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1985.

Szöveggyűjtemény az Amerikai Egyesült Államok történetéhez, 1620–1980. Szerk. Bódy Pál – Urbán Aladár. Dialóg–Campus, Pécs–Bp. 2001.

Ajánlott irodalom:

A kelet-európai diktatúrák bukása. Dokumentumgyűjtemény 1985–95. Mozaik, Szeged 1996.

A klasszikus hidegháború időszaka (1945–1962). Diplomáciatörténeti szöveggyűjtemény. Szerk. Horváth Jenő et al. BKÁE Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék, Bp. 2001.

Gaddis, John L.: Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése. Európa, Bp. 2001.

Voices of War. Stories of Service from the Home Front and the Front Lines. National Geographic, Washington, D.C. 2005.

Tantárgy neve: Történeti demográfia	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR10N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 10.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A szeminárium célja, hogy a történeti demográfia fogalomkészletével, szemléletével és általános tudománytörténetével ismertesse meg a hallgatót. Emellett az európai és a magyarországi népesedéstörténet kiemelkedő jelentőségű jelenségeit és folyamatait vizsgáljuk meg. Ennek során feldolgozzuk a magyarul hozzáférhető áttekintő művek mellett az egyes történeti közösségek rekonstrukcióját elvégző szakirodalommal is foglalkozunk, és betekintünk a tudományág fontosabb forrástípusaiba	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás: a hallgató - megismeri a történeti demográfia alapvető szakkifejezéseit és a fontosabb vitakérdéseit, - megismeri az alapvető európai és a magyarországi népesedéstörténeti folyamatokat, - megismeri a történeti demográfia jellegzetes forrásainak felhasználására épülő módszereket	
képesség: a hallgató képes - a történeti demográfia újabb eredményeinek megismertetésére az olvasott szakirodalom alapján - a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni az adott témáról - eredeti ötletek és kérdések felvetésére	
attitűd: a hallgató törekszik - korrekten, szakszerűen kifejezni ki magát szóban és írásban	

- önálló felkészülés során kellő mértékben tájékozódni
  - a levont következtetéseiket közérthetően bemutatni
- autonómia és felelősség:**
a hallgató
- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében
  - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket
  - nyitott a demográfiai folyamatok a mai magyar társadalom életére és a globális folyamatokra gyakorolt hatásának megértésére

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat**

1. A történeti demográfia: fogalmak, historiográfia, tudomány-rendszertani hely
2. A történeti demográfia főbb forrástípusai (összeírások, egyházi anyakönyvek)
3. A népességszámot meghatározó tényezők a pre-indusztriális Európában
4. Földművelés, élelmiszertermelés és népességszám
5. A családrekonstitúciós módszer
6. Az iparosodás hatása a népesedési folyamatokra
7. Demográfiai helyzet a 18. századi és kora 19. századi Magyarországon
8. Városi közösségek demográfiai jelenségei
9. A demográfiai átmenet kérdései Magyarországon
10. Demográfiai folyamatok a 20. században
11. Anyakönyvi vizsgálatok I.
12. Anyakönyvi vizsgálatok II.
13. Anyakönyvi vizsgálatok III.
14. Zárthelyi dolgozat, kurzuszárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percben ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A teszt részből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy prezentáció, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

- Wrigley, E. A.: Népesedés és történelem. Kossuth, Budapest, 1973.
Livi-Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Osiris, Budapest, 1999.
Imhof, Arthur E.: Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat és miért boldogulunk mi ezzel oly nehezen... Akadémiai, Budapest, 1992.
Faragó Tamás: Bevezetés a történeti demográfiába. (http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_09_Farago_Tamas_Bevezetes_a_torteneti_demografiaba/adatok.html)
Wrigley, E.A. – Schofield, Roger: The Population History of England, 1541-1871. Cambridge UP, Cambridge, 1981.

Ajánlott irodalom:

- Andorka Rudolf: A családrekonstitúciós vizsgálat módszerei. KSH Népeségtudományi Intézet, Budapest, 1988.
Andorka Rudolf: Gyermek, család, történelem. Történeti demográfiai tanulmányok. Századvég, Budapest, 2001.
Bácskai Vera: Pest társadalomtörténetének vizsgálata a házassági anyakönyvek alapján (1735-1830). Tanulmányok Budapest múltjából, 21. Budapest, 1979. 59-105.
Benda Gyula: Keszthely: egy monografikus társadalomtörténeti kutatás demográfiai tanulságai. Történeti Demográfiai Évkönyv, 2005.
Benda Gyula: Zsellérből polgár. Társadalmi változás egy dunántúli kisvárosban. Keszthelyi társadalma 1740-1849. Osiris, Budapest, 2008. 101-169.
Faragó Tamás: Nemek, nemzedékek, rokonság, család. Magyar Néprajz, VIII. Budapest, 2000. 393-483.

Husz Ildikó: Család és reprodukció a 19. században. Történeti-szociológiai tanulmány egy Buda környéki mezőváros társadalmáról a családszerkezet változásának tükrében. Osiris, Budapest, 2002.

Katus László: A demográfiai átmenet kérdései Magyarországon a 19. században. Történelmi Szemle, 1980. 2. 270-288.

Melegh Attila – Őri Péter: A második demográfiai átmenet elmélete. In: Spéder Zsolt (szerk.): Család és népesedés – itthon és Európában. KSH Népeségtudományi Intézet, Budapest, 2003. 495-523.

Schlumbohm, Jürgen: Lebensläufe, Familien, Höfe. Die Bauern und Heuerleute des Osnabrückischen Kirchspiels Belm in protoindustrieller Zeit, 1650-1860. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1994.

Tóth Árpád: Polgári stratégiák. Életutak, családi sorsok és társadalmi viszonyok Pozsonyban 1780 és 1848 között. Kalligram, Pozsony, 2009. 21-71.

Forráskiadványok:

Kovacsics József: A történeti statisztika forrásai. KJK, Budapest, 1957.

Perger Gyula: Győr-Újváros népessége II. József uralkodása alatt - 1785. Győri Tanulmányok Füzetek, Győr Város Levéltára, Győr, 2011.

Family Search – Slovakia, Church and Synagogue Books, 1592-1910.
(<https://familysearch.org/search/collection/1554443>)

Tantárgy neve: Történelemoktatás, nyilvános történelem (public history), emlékezet, történettudomány – A történelem aspektusai	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR10N03 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 10.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali / levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A szeminárium, amint azt a címe is mutatja, a történelem oktatása, a nyilvános történelem, emlékezet és történettudomány kapcsolatrendszerét, egymásra hatását vizsgálja: mit tanítunk az általános- és középiskolában történelemből, milyen kapcsolat van a hivatalos/tudományos történetírás és a kötelező tananyag között, mikor jutnak el a közoktatásba a tudomány új eredményei, milyen összefüggés van a nyilvános történelem, a történetírás és a történelmi emlékezet között. Milyen módszerekkel, eszközökkel tanítható mindez.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: tudás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismeri a történelem kerettantervet; - ismeri a középiskolai tankönyveket; - a történelmi kutatásokhoz és történetíráshoz szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák ismerete; - a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használata <p>képesség:</p> <ul style="list-style-type: none"> - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban <p>attitűd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége - kritikai attitűd <p>autonómia és felelősség: a hallgató</p> <ul style="list-style-type: none"> - a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére 	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Előadás</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A történelem oktatásának haszna, jelentősége 2. A történettudomány és a nyilvános történelem kapcsolata 3-4. Történettudomány és/vagy nemzeti emlékezet és identitás 	

5-6. Dokumentumfilm és történelmi film. (Egy kiválasztott film megtekintése)
7-8. A nemzeti emlékezet helyei: kiállítások, kültéri szobrok, emlékhelyek, közülük egynek közös, órai feldolgozása
9-10. Felekezeti norma és történetírás
10-11. Kollektív emlékezet, szubjektív történelem (családi emlékezetre példák a hallgatóktól, órai bemutató)
12-13. Sine ira et studio?
14. Összefoglalás, ZH
Félévközi számonkérés módja és értékelése: egy esszé és egy kiselőadás
A kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A zárthelyi dolgozat alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti.
Kötelező irodalom: <i>Gyáni Gábor</i> : Relatív történelem. Bp., 2007. <i>Gyáni Gábor</i> : Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélései. Bp., 2000. <i>Gyáni Gábor</i> : A történelem mint emlék(mű). Bp., 2016. Ajánlott irodalom: <i>Gyáni Gábor</i> : Nemzet, kollektív emlékezet és public history. Történelmi Szemle LIV. (2012). 3. sz. 357–375. <i>White, Hayden</i> : A történelem terhe. Ford.: Berényi Gábor. In: White: A történelem terhe. Bp., 1997. http://www.tortenelemtanitas.hu

Tantárgy neve: Historiográfia	Tantárgy Neptun kódja: BTOTOR9N02 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Zita egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 10.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: Az MA Történelem képzés alapkurzusa az egyetemes és magyar történetírás történetét mutatja be, az ókortól kezdve, középkori, reneszánsz és felvilágosodásbeli történetíráson keresztül a tizenkilencedik századi nemzetközpontú történettudományig (historizmus, pozitivizmus), majd tárgyalja ennek huszadik századi megújulási törekvéseit (szociológia, francia történetírás).	
Fejlesztendő kompetenciák:	
tudás:	
- egy szakterület történeti problémáinak ismerete;	
- a történetírás korszakainak ismerete;	
- a történelmi kutatásokhoz és történetíráshoz szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák ismerete;	
- a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használata	
képesség:	
- korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban	
attitűd:	
- a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége	
- kritikai attitűd	
autonómia és felelősség:	
a hallgató	
- a történelemtudomány területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében	
- tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket	
- nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás	

- 1-2. Ókori és középkori történetírás
 3-4. A felvilágosodás korának történetírása
 5-6. A 19. századi nemzetközponútú történettudomány (historizmus, pozitívizmus)
 7-8. A huszadik századi megújulási törekvések (szociológia, francia történetírás)
 9-10. A magyar történetírás a 19. században
 11-13. A magyar történetírás a két világháború között
 13-14. Az 1945 utáni történetírás Magyarországon, A rendszerváltozás hatása a hazai történetírára

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

-

A kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A kollokviumon alapját az óra anyaga, illetve a szakirodalom ismerete jelenti. A kollokviumon legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles

Kötelező irodalom:

Breisach, Ernst: Historiográfia. Bp., 2004.

Gunst Péter: A magyar történetírás története. Debrecen, 1996.

Romsics Ignác: Clio bűvöletében. Magyar történetírás a 19-20. században – nemzetközi kitekintéssel. Bp., 2011.

Tucker, Aviezer, ed. A Companion to the Philosophy of History and Historiography. Malden: Blackwell, 2009

Ajánlott irodalom:

Assmann, Jan: A kulturális emlékezet. Bp., 1999.

Bloch, Marc: A történész mestersége. Bp., 1996.

Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. Bp., 2003. *Burckhardt, Jacob*: Világtörténelmi elmélkedések. Bevezetés a történelem tanulmányozásába. Bp., 2001

Carr, Edward Hallett: Mi a történelem? Bp., 1995.

Collingwood, Robin G.: A történelem eszméje. Bp., 1987. 97-109., 312-402. p.

Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Bp., 2000.

Kristó Gyula: Magyar Historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon. Bp., 2002.

Niederhauser Emil: A történetírás története Kelet-Európában. Bp., 1995.